

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
554

Subotica, 15. studenoga 2013. Cijena 50 dinara.

ZAGREBAČKI KVARTET
U SUBOTICI

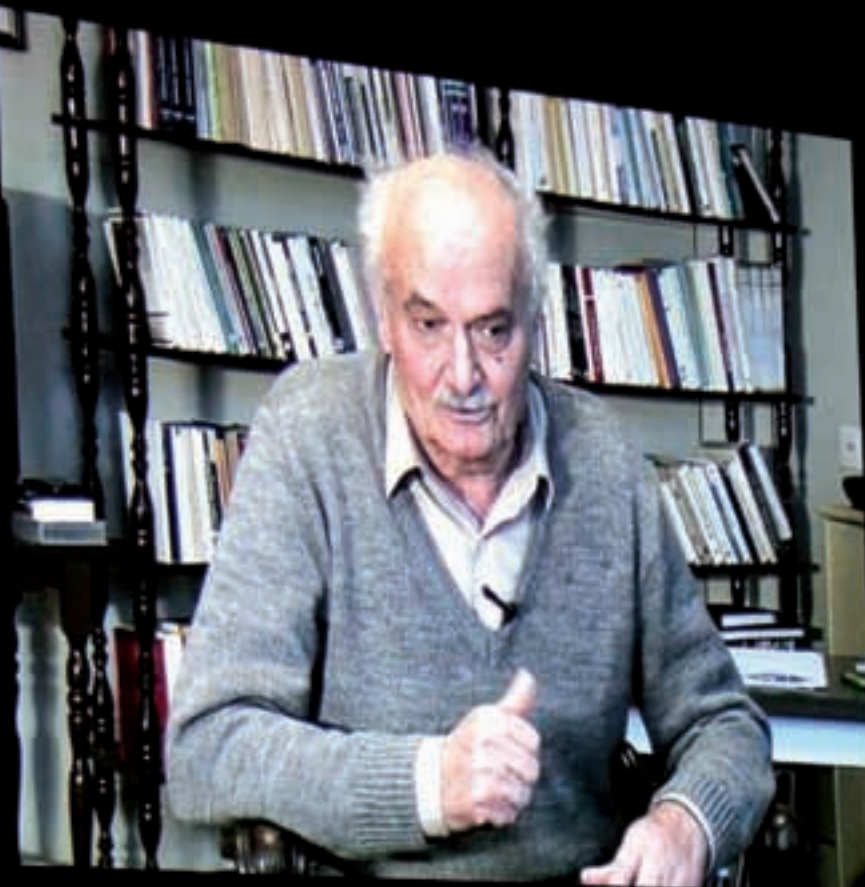

SREBRNI JUBILEJ
ANSAMBLA »HAJO«

SRBIJA I
EUROINTEGRACIJE

MARKOTIĆ U POSJETU
SUBOTICI

INTERVJU
STANKO ŠARIĆ

»Zgazit ne možeš
jako dobru travu...«

Stipan Šabić
1928.-2003.

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

NOVO!!!

Digitalna televizija!

Vrhunska kvaliteta, čista i oštra slika

Bogatiji sadržaj, novi programi

Elektronički programski vodič

Bez mjesečne pretplate

Višejezični sadržaj

Radio stranice

MJESEČNA
PRETPLATA:
0 dinara.

Karađorđev put 2, Subotica 024/555-765

Detalji: www.tippnet.rs

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE

TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO I IMOVINU - SLUŽBA ZA GRAĐEVINARSTVO

Temeljem članka 50. Zakona o planiranju i izgradnji («Službeni glasnik RS», br. 72/09, 81/09-isp., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US i 50/13-US) i članovima od 60. do 73. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata («Službeni glasnik RS», br. 31/10, 69/10 i 16/11)

oglašava

JAVNI UVID

U NACRT PLANA GENERALNE REGULACIJE »VII« ZA ZONE »KERTVAROŠ« I »NOVI GRAD« I DIJELOVE ZONA »MALI RADANOVAC«, »RADANOVAC« I »PALIĆ« U SUBOTICI

I

U NACRT PLANA GENERALNE REGULACIJE ZA NASELJE DONJI TAVANKUT I U IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ UZ PLAN GENERALNE REGULACIJE ZA NASELJE DONJI TAVANKUT

Javni uvid se može obaviti od 18. studenoga do 16. prosinca 2013. godine, radnim danima od 8-15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg Slobode 1.

Zainteresirana pravna i fizička lica mogu izvršiti uvid u Planove i Izvještaj i dobiti informacije o Planovima i Izvještaju u Gradskoj upravi Subotice, u Službi za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202-1.

Primjedbe na planirana rješenja u tijeku javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Službi za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 ili 15), do 16. prosinca 2013. god.

Javna sjednica Komisije za planove održat će se 16. siječnja 2014. god. u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg Slobode br.1. Pravna i fizička lica mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku poslale tijekom javnog uvida.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš («Službeni glasnik RS» broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: IZGRADNJA KOMPLEKSA BENZINSKE CRPKE u Subotici na katastarskoj čestici 4185/1 ko Stari grad Grada Subotica (ugao ulica Petefi Sandora i Preradovićeve).

Na predmetnoj lokaciji investitor »MAGMA PETROLEUM GROUP« DOO Beograd, Bulevar M. Pupina 10D PP br.14 planira izgradnju kompleksa koji obuhvaća: poslovno komercijalni objekt, automate za gorivo, podzemne spremnike za gorivo od ukupno 150m³, nadstrešnice, pretakalište s crpnim postrojenjem za TNG, istakališta tečnih goriva, kompresor za pneumatike, separator ulja i masti.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat Stare gradske kuće, soba 226, u razdoblju od 12.11.2013. do 25.11.2013. u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš («Službeni glasnik RS» broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja Projekta: Rekonstrukcija i dogradnja postojećeg poslovnog objekta s halom za preradu plastičnih masa i prostorijama pratećeg sadržaja, čija se realizacija planira na katastarskoj čestici broj 11489/1 KO Donji grad, Grada Subotice.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta »MICRO-PAK« d.o.o, Bele Gabrića br. 13, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat Stare gradske kuće, soba 226, u razdoblju od 15.11.2013. do 25.11.2013. godine, u vremenu od 10 do 12 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u gore navedenom roku ovom nadležnom tijelu mogu dostaviti svoje mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja predmetnog objekta na životni okoliš.

Zamke analogije

Dobro je poznato, sve usporedbe su manjkave. O tome se uči na prvoj godini fakulteta. To ne znači da se u znanosti, pa i svakodnevnom životu koji uključuje i političke izjave i govore, one široko ne primjenjuju. Naime, usporedba ili komparacija je sastavni dio svakog mišljenja i jedna od široko zastupljenih znanstvenih metoda. Postupkom komparacije uočavamo sličnosti ili zajednička obilježja (odnosno razlike) dva ili više događaja, pojave, objekata u raznim vremenima i raznim prostorima. Ali, u znanosti se vodi računa o tome da analogije mogu dovesti do točnog, ali i netočnog zaključka. Analogija krije zamke, piše u svakom metodološkom udžbeniku, jer se spoznaja kreće od pojedinačnog prema pojedinačnom. I zbog toga se, u znanosti barem, zaključivanje na temelju usporedbi koristi vrlo obazrivo, ono podrazumijeva pozorno prikupljanje podataka, određivanje obilježja koja će se uspoređivati i određivanje kriterija uspoređivanja.

U politici, odnosno političkim govorima, analogija je također zastupljena, naročito u situacijama kada se govori o dvije ili više zemalja, o dva ili više naroda, gospodarstvima, regijama... Međutim, ciljevi i pristup političara i znanstvenika bitno su različiti. Tako, na primjer, kada se događaju posjeti političara iz Hrvatske Srbiji ili političara iz Srbije Hrvatskoj obvezne su usporedbe položaja srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji. A često i pripadnici manjine (odnosno većine) uspoređuju položaj ovih dviju manjina. Pri tome se naravno ne koriste znanstvene metode i često se olako prelazi preko razlika, a ističu sličnosti. Tako se na HRT-u pojavio prilog u kojem se novinar zapitao hoće li prosvjedi i skidanje ćirilčnih službenih ploča u Vukovaru i drugim hrvatskim gradovima dovesti do recipročnih akcija u Srbiji i ugroziti službenu uporabu hrvatskog jezika u Vojvodini. Naravno, može i to nekome pasti na pamet. Ali doista je teško uspoređivati sudbinu Vukovara i Subotice (na primjer), kao što nije niti ista povijest odnosa Srba i Hrvata u Hrvatskoj i Hrvata i Srba u Srbiji.

A o novinarskoj površnosti da i ne govorimo. U prilogu se, naime, navodi kako su u »Vojvodini, odnosno Srbiji, hrvatski jezik i pismo u službenu uporabu uvedeni 1993. godine«. Ako je i od HRT-a, previše je. Naime, ako su već zabrinuti za službenu uporabu hrvatskog jezika u Srbiji, onda bi trebali znati i navesti kako je Hrvatima tek 2002. godine po prvi put priznat status nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori, a hrvatski jezik je bio uveden u službenu uporabu 1993. godine samo u Subotici, i to opet zbog različite povijesti i odnosa stanovnika toga grada jednih prema drugima i poštovanju prava manjina i zakona države u kojoj živiš. Vukovar je ipak sasvim nešto drugo. I svaka je analogija tu suvišna.

J. D.

15. studenoga 2013.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Velika skupština Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu

MIR JE NAJVEĆA VRIJEDNOST.....7

TEMA

Spomen-večer slikaru i pedagogu u čast

STIPAN ŠABIĆ SE ZABORAVITI NEĆE.....14-15

INTERVJU

Stanko Šarić, frontmen »Najboljih hrvatskih tamburaša«

TAMBURAŠKA GLAZBA JE OPSTALA I TRAJE.....12-13

SUBOTICA

Aleksandar Vuković nagrađen srebrnom medaljom i plakatom

KAKO ŠTEDJETI PITKU VODU.....17

DOPISNICI

U Baču otvorena »Stara kovačnica«

OSMIŠLJAVANJE I IZNOVLJAVANJE TRADICIJE.....28-29

KULTURA

Zagrebački kvartet održao koncert u Subotici

VRHUNSKI GLAZBENI DOGAĐAJ...35

SPORT

Sjednica Odbora za sport HNV-a

ZAPOČINJU PRIPREME ZA HRVATSKJE SVJETSKJE IGRE 48

U skoro se navršava 100 godina od izbijanja Prvog svjetskog rata. Utemeljene su razne zaklade koje će podupirati manifestacije kojima će se podsjetiti na neljudski sukob koji je promijenio čovječanstvo. Financirat će se dokumentarni filmovi i slične kulturne aktivnosti. Upravo smo nedavno saznali kako je omiljeni ratni trofej *Adolfa Hitlera* bila ploča podignuta u slavu *Gavrila Principa*. Možemo očekivati kako će sljedeće godine povjesničari raspravljati o tome je li on bio revolucionar ili terorist, idealist ili manipulirani član tajne skupine. Srbiju će zasigurno kritizirati za određenu potporu događaju koji je zapalio kontinent i doveo do sraza koji je usmrtio nika da ranije viđeni broj ljudi.

Čut ćemo loše stvari ne samo o Srbiji, već i o Austrougarskoj. »Tamnica naroda« bit će također pod povećalom, ali Beč je uvijek imao bolji marketing. Tim će se stvarima baviti brojni ljudi, dokumentarce će gledati ljudi svih rasa širom svijeta. Saznat će kako je to sve počelo, kako je teklo i kako je završilo. Ne znam hoće li saznati i zašto se to sve skupa dogodilo. Kao što rekoh, povjesničari će debatirati o tome je li »Mlada Bosna« bila oslobodilačka organizacija, tko je financirao »Crnu ruku« itd.

Nakon sto godina Bosna kao da nije daleko odmakla, i dalje jedan dio želi pripajanje Srbiji, a drugi Europi. Međutim, povijest možemo učiti ne samo iz dokumentaraca već i od svojih predaka. Austrougarska je ostavila biljeg u ovom gradu koji je nadvremenski, koji nas opisuje, po kojem nas znaju i koji je postao naš identitet. To je dakako Gradska kuća, monumentalna tvorevina, gorostas okićen preko svake mjere, bajkovito zdanje. Taj temeljac uljudbe, taj dokaz kulture ništa ne može uništiti.

Ako bi netko želio glorificirati KundK moharhiju, bio bi ismijan u najboljem slučaju. Dok su jugonostalgičari neki opušteni kozmopolitski pozitivci, ovi nostalgičari stare carevine prolaze dosta lošije, te ih ni nema javno deklariranih. Pokušavam zamisliti da atentat nije uspio, što bi se dogodilo. Da je bosanski vilajet doživio da slični na Suboticu, Pečuh, Osijek. Tada ne bi bilo ni tolike mržnje u sljedećem svjetskom ratu, pa ni tijekom raspada SFRJ. Pobjednici tih ratova se baš nisu usrećili. Te sjene nas još uvijek progone, u nekim stvarima se nismo daleko odmakli. Bilo bi dobro da smo mlađem naraštaju postavili neki drugi temelj. Ali, čini se kako je nakon nekoliko generacija trpljenja i proklamiranog bratstva-jedinstva, zlo preneseno na mlade. Mrzitelji defiliraju protiv istospolaca, protiv izlaska na izbore, protiv ćirilice, latinice, protiv bilo čega što prolazi nekažnjeno. Za njih nema sumnje, i Princip, i Čiča, i Mladić su junaci. Poslovica kaže kako onaj tko ne uči na pogrešci, ponavlja ju. Jedino je pitanje koliko puta.

Nikola Perušić

SEMINAR U ORGANIZACIJI KOORDINACIJE HRVATSKE NASTAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Stručno usavršavanje iz područja jezikoslovlja

U organizaciji Koordinacije hrvatske nastave u Republici Hrvatskoj prošloga je petka, 8. studenoga, organiziran seminar za nastavnike s temama iz područja jezikoslovlja. Seminar je održan u multimedijalnoj dvorani Gimnazije »Svetožar Marković« u Subotici i okupio je pedesetak nastavnika.

Cilj seminara je bilo stručno usavršavanje nastavnog kadra, a predavanja su održali: dr. sc. *Tomislav Čužić* na temu »Pravopisne razlike – hrvatski, srpski, bosanski u procesu jezične restandardizacije«, dr. sc. *Krešimir Mićanović* na temu »Jezik i identitet«, te dr. sc. *Tajana Pišković* na temu »Feministički otpor rodnoj asimetriji u jeziku i jezikoslovlju«.

Seminar je održan potporom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS) Republike Hrvatske.

»Smatram da je seminar uspio u prvom redu zbog dobrog odziva kolega, što je značajno jer su pokazali interes za seminar koji se ne boduje. To je pokazatelj i da su teme bile zanimljive, a razgovori s kolegama nakon seminara pokazali su kako su nova saznanja primjenjiva u praksi«, kaže za HR koordinadora hrvatske nastave u Republici Srbiji *Marina Balažev*. »Od velikog je značaja da su profesori, ne samo oni koji predaju u nastavi na hrvatskom jeziku nego i druge kolege koje su bile pozvane i u prilici doći, čuju izlaganja ovako kvalitetnih profesora iz Hrvatske. S ovom praksom planiramo nastaviti već na proljeće. Ukoliko sve bude išlo po planu, imat ćemo sličan seminar s novim temama koje se također tiču jezika, jezičnih standarda i identiteta i koje su primjenjive u nastavi«, dodaje ona.

Profesori iz Republike Hrvatske su sutradan, u subotu 9. studenoga, boravili u posjetu Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata gdje su razgovarali s ravnateljem ove ustanove *Tomislavom Žigmanovim*. »Bilo je riječi o djelovanju Zavoda, te o stanju i prilikama u području znanosti, napose onom dijelu koji se tiče jezikoslovlja, kao i o očekivanjima hrvatske zajednice u Vojvodini od jezikoslovaca u Hrvatskoj. Razgovaralo se i o sudjelovanju Hrvata iz Vojvodine na Slavističkom kongresu koji će biti održan iduće godine u Vinkovcima i Vukovaru, te o daljnjem sudjelovanju studenata iz Vojvodine na Slavističkoj školi u Dubrovniku«, kaže za HR ravnatelj ZKVH-a *Tomislav Žigmanov*.

D. B. P.

VELIKA SKUPŠTINA SRPSKOG NARODNOG VIJEĆA U ZAGREBU

Mir je najveća vrijednost

Budimo veći od vlastitog stradanja i mitova koji su ga izazvali, poručio je Pupovac*

Ovo je vaša kuća, kuća svih ljudi koji ovdje žele živjeti i raditi i koji je osjećaju svojom, poručio je Milanović

Na Velikoj skupštini Srpskog narodnog vijeća (SNV), koja je 9. studenog u Dvorani Lisinski okupila oko 1700 sudionika, predsjednik Vijeća *Milorad Pupovac* upozorio je kako ovih dana, tjedana i mjeseci u Hrvatskoj nema mira, jer različite grupacije žele poništiti sve ono što je osiguralo mir.

»To čine ljudi koji misle da mir nije najveća vrijednost, nego da je najveća vrijednost održanje ratnog stanja, oni koji u ćirilicom pismu prepoznaju ono što ono nije, oni koji ne znaju da je ćirilicom pismo i hrvatsko pismo, pismo za komunikaciju, a ne za ratovanje, za priznavanje, a ne za uništavanje«, poručio je Pupovac.

BIO JE STRAŠNI RAT

Uvjeren je, međutim, kako će Hrvatska izdržati iskušenja kroz koja danas prolazi, kao i pokušaje da se ospore najveće vrijednosti koje su u Hrvatskoj dostignute tijekom posljednjih 15 godina u smjeru tolerancije, mira i suživota. »Bit ćemo uz Vladu, državu, njezin Ustav i njezine zakone«, poručio je Pupovac, zapitavši se ima li veće lojalnosti od one prema zakonu, Ustavu i institucijama koje su se, kako je rekao, teško gradile, a lako se mogu srušiti.

Od 1991. do 1995. bio je, kazao je, strašni rat u kojem su stradavali građani hrvatske

nacionalnosti, ali i pripadnici srpskoga naroda. »Prema tome se ratu trebamo odnositi tako da budemo veći od vlastitog stradanja i mitova koji su ga izazvali, ali i da budemo veliki i poklonimo se građanima hrvatske nacionalnosti

koji su stradali zbog bezumlja od pripadnika srpskog naroda«, poručio je Pupovac.

Premijer *Zoran Milanović* je okupljenima u Lisinskom poručio: »Ovo je vaša kuća, kuća svih ljudi koji ovdje žele živjeti i raditi i koji je osjećaju svojom, a mi ćemo učiniti sve da tako bude«, istaknuvši svoje i opredjeljenje Vlade za poštovanje zakona i manjinskih prava.

Kada je prije dvije godine preuzimao dužnost premijera nije, kaže, znao da će se suočavati s problemima za koje je smatrao da su riješeni, misleći pri tome na dvojezičnost u Vukovaru. Među onima za koje takva pitanja još nisu riješena prepoznaje tri vrste ljudi.

»Oni koji misle iskreno, koji određene zakonske obveze koje moramo provesti doživljaju osobno i bolno jer

su proživjeli grozne stvari. To su moji sugrađani i prijatelji i za njih također treba imati uho, oko i srce«, rekao je Milanović.

Postoje, nastavio je, i oni koji kao i u svakom gibanju ne znaju što žele. »I postoje i

nju, informiranju i službenoj uporabi jezika i pisama. Cilj nam je bio očuvanje, unapređenje i razvoj nacionalnog identiteta svake – dakle i hrvatske – nacionalne manjine«, rekao je dr. *Bojan Pajtić*. Pajtić je poručio da će zaključke o položaju Srba u Hrvatskoj, kao i prijedloge za rješavanje problema proisteklih iz rata i reintegracije, podržati snažno, »istom predanošću kojom brinemo o položaju hrvatske manjine u Srbiji«.

Potpredsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Mata Matarić* rekao je da su asimilacija, bijela kuga i podjele na Hrvate i Bunjevce smanjili broj ove nacionalne zajednice u Vojvodini i istaknuo da Hrvati imaju jaku samoupravu i kulturna društva u čemu imaju i potporu šire zajednice. »U mjestima gdje žive i Hrvati imena ulica, trgova, naziva institucija su na latini i na hrvatskom, i osim u Somboru nije bilo incidenata«, upoznao je okupljene u Lisinskom Matarić.

Velika skupština SNV-a okupila je vijećnike iz više od 150 općinskih, gradskih i županijskih vijeća Srba iz cijele Hrvatske, predstavnike hrvatskih vlasti, srpskih organizacija, Srpske pravoslavne crkve, predstavnike institucija iz Republike Srbije, BiH, Republike Srpske te srpskih organizacija iz zemalja regije.

H. R.

AKTUALNOSTI SRPSKIH EUROINTEGRACIJA

Kojom brzinom od Kosova do ljudskih prava?

*Poglavlje 23 se smatra najzahtjevnijim dijelom eurointegracija,
u njemu nalazimo i dio vezan za manjine*

Ministar bez portfelja zadužen za europske integracije *Branko Ružić* i šefica tima za pregovore s Europskom Unijom *Tanja Mišćević* protoklog i ovog tjedna razgovaraju sa službenim predstavnicima Njemačke, Velike Britanije, Francuske i Italije o pregovaračkom okviru za Srbiju, posebice o poglavlju 35, koje će se odnositi na normalizaciju odnosa Beograda i Prištine. Tako glasi najsvježija vijest o eurointegracijama Srbije.

Ružić i Mišćević boravili su proteklog tjedna u Berlinu i Londonu, jer spomenute države imaju najtvrdje stavove u svezi s okvirom za pregovore EU-Srbija. Rok za usvajanje pregovaračkog okvira je 17. prosinca, jer tada zasijeda Vijeće ministara EU, odnosno 20. prosinca kada je samit Europskog vijeća.

Prema pisanju Danasa, Vlada Srbije želi sve teme povezane s Kosovom iz svih pregovaračkih poglavlja svrstati u 35. poglavlje kako se ne bi dogodilo da Kosovo bude svrstano u sva poglavlja zasebno, te da napredak u

svakom od njih bude izravno uvjetovan odnosima s Prištinom.

BRZINA PROŠIRENJA

Nedavna analiza briselskog Centra za europsku politiku (EPC) pokazala je kako Europska Unija ne smije dopustiti da se proširenje na Zapadnom Balkanu pretvori u proces koji se odvija u dvije brzine, to jest podjelu na one koji brže napreduju i one koji zaostaju.

Kako prenosi Euractiv, dok se većina članica očito povlači iz procesa proširenja, suočeni s problemima zbog krize i događaja u svijetu, druge zemlje poput Njemačke i Velike Britanije preuzimaju vodstvo dajući prioritet nekim kandidatima na Balkanu.

Analiza EPC-a ističe i kako proces proširenja mora biti približen građanima zemalja Balkana, uz ocjenu da jezik koji koristi Europska komisija jest »ambiciozna deklaracija principa i namjera« koja teško može inspirirati balkanske narode. Stoga preporučuju radi izbjegavanja razočaranja da se stavi težište na prioritete

koji su konkretni i relevantni za živote građana zemalja regije.

KVAKA 23

Član pregovaračkog tima Hrvatske s EU *Kristijan Turkalj* izjavio je nedavno kako mu se čini da će Srbija vrlo brzo početi pregovore ako ne bude iznenađenja. On je dodao kako će mnoga pitanja o kojima je pregovarala Hrvatska vjerojatno biti vrlo aktualna i u pristupnom procesu Srbije.

»Vjerujem da Srbija neće imati problema s brodogradnjom i ribarstvom, ali u nekim drugim industrijskim granama može naići na prepreke koje u slučaju Hrvatske nisu postojale«, ukazuje Turkalj i navodi kako je poglavlje 23 bilo najzahtjevnije, jer se pregovaralo o političkim kriterijima za članstvo u EU. »Politički kriteriji obuhvaćali su reformu pravosuđa, borbu protiv korupcije, ljudska prava, suradnju s Haškim tribunalom, procesuiranje ratnih zločina. Svako od ovih područja sadržavalo je niz složenih pitanja u kojima je Hrvatska morala

dosegnuti najbolje europske prakse. U domeni reforme pravosuđa posebno su bila zahtjevna pitanja neovisnosti i nepristranosti pravosuđa, budući da su zahtijevala promjenu Ustava i zakona kako bi se osiguralo da imenovanje i napredovanje nositelja pravosudnih funkcija bude utemeljeno na objektivnim, jedinstvenim i transparentnim kriterijima«, izjavio je Turkalj za Danas i dodao kako su na području borbe protiv korupcije dominirala pitanja financiranja političkih stranaka, sukoba interesa, pristupa informacijama, te javnih nabava.

NAJZAHTJEVNIIJA VLADAVINA PRAVA

Za *Suzanu Grubješić*, potpredsjednicu Ujedinjenih regiona Srbije i bivšu potpredsjednicu Vlade Srbije zaduženu za eurointegracije, u posljednjem izvješću Europske komisije o napretku Srbije na putu ka EU nema iznenađenja, ali i ona na svoj način podupire stajalište da će kao i u slučaju Hrvatske poglavlje 23 biti najproblematičnije:

»Pitanje pravne sigurnosti daleko nadilazi nadležnosti ministra financija i gospodarstva. Zato je od ključne važnosti uspostavljanje vladavine prava i vjerujem da će poglavlje 23 u pregovorima o članstvu biti najzahtjevnije.«

Kao što je poznato, još prije mjesec dana Europska komisija je dala pozitivne komentare u svezi s eksplanatornim skринingom poglavlja 23, a drugi dio skринinga se očekuje u prosincu, kada će biti predstavljene tečevine srpskog pravosuđa.

MANJINE

Poglavlje 23 je zapravo novo, ono je nastalo razdvajanjem ranijeg poglavlja 24 na dva dijela. Poglavlje 23 su politički kriteriji, a 24 su tečevine kojima su postavljena pravila EU. Poglavlje 23 ima četiri cjeline: reforma pravosuđa, antikorupcijska politika, osnovna prava, te prava državljana EU.

Što se tiče dijela »osnovna prava«, ono podrazumijeva borbu protiv diskriminacije, zaštitu nacionalnih manjina uključujući i poboljšanje položaja Roma, slobodu medija, sprečavanje zločina iz mržnje, pristup pravdi kroz besplatnu pravnu pomoć, zatvorski sustav, zaštitu prava žena, zaštitu prava djece, zaštitu osoba s invaliditetom, prava LGBT populacije, zaštitu osobnih podataka.

Općenito se smatra kako su u slučaju Hrvatske zasigurno najsloženija pitanja bila na području zaštite ljudskih prava u području zaštite nacionalnih manjina i povratku izbjeglica. Glavno pitanje koje je dominiralo ovim područjem bila je zastupljenost nacionalnih manjina u državnoj upravi i pravosuđu.

Sada treba započeti usklađivanje srpskog pravosuđa s Poveljom o temeljnim pravima EU, koja je postala sastavni dio pravnih tečevina Unije od Lisabonskog ugovora. Također, obvezna je i primjena osnovnih međunarodnih dokumenata u području zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda – konvencija Vijeća Europe i prakse Europskog suda za ljudska prava.

Postaje očito kako će eventualno poboljšavanje položaja manjina u Srbiji uvođenjem standarda EU, tj. provođenjem već postojećih biti moguće putem podgrupe koja se odnosi na pravosuđe i osnovna prava, koju vodi Ministarstvo pravde i državne uprave s Uredom za ljudska i manjinska prava.

Trenutak u kojem se manjinske zajednice moraju aktivirati kako bi na dulje staze osigurale sebi povoljnosti euointegracija – kuca na vrata.

Nikola Perušić

SKUPŠTINA APV

Kompromisno rješenje - platforma umjesto prijedloga zakona

Većinom glasova nazočnih pokrajinskih zastupnika, na posljednjoj sjednici usvojena je platforma za izradu Zakona o financiranju Pokrajine

Jedan od kamena spoticanja u odnosima Republike i Pokrajine godinama unatrag jesu financije i famoznih 7 posto od republičkog proračuna koje Republika ne vraća u pokrajinsku kasu u tom iznosu. S obzirom da se pet godina kasni s donošenjem Zakona o financiranju Pokrajine, ta suma sada iznosi oko 100 milijardi dinara. S tim u svezi glavna točka dnevnog reda sjednice Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine, koja je održana 8. studenoga, bio je prijedlog platforme o polaznim osnovama za izradu Zakona o financiranju APV. Platforma koju je predložila skupina od 48 zastupnika vladajuće koalicije u pokrajini predviđa da Vojvodina koristi sredstva od izravnih poreza, PDV-a, akciza, dažbina, naknada i prihoda od imovine, kao i transferna sredstva, čime bi bilo ostvareno Ustavom predviđenih 7 posto od republičkog proračuna.

Predsjednik pokrajinske Vlade *Bojan Pajtić* je istaknuo kako je platforma polazna osnova za donošenje Zakona o financiranju koji je neophodan s obzirom da je ove godine Vojvodina ostala uskraćena za 33 milijarde dinara, da u pokrajini ima 197 tisuća nezaposlenih, a da bi se ta pitanja mogla riješiti kada bi Republika poštovala svoju ustavnu obvezu. »Kada bi se poštovao Ustav imali bismo sredstava zaposliti sve ljude koji nemaju posao, kao i sredstva za investicije. Zato Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine usvaja platformu jer nismo željeli ovo koristiti kao povod za političku prepirku, jer da smo donijeli Prijedlog zakona i uputili ga Skupštini Republike Srbije onda bi rekli da dovodimo Vladu ili Skupštinu Republike pred svršen čin. Mi samo stavljamo prijedlog i očekujemo da i drugi sugovornici daju svoje prijedloge i da kroz razgovor nađemo najbolje rješenje«, kazao je Pajtić. On je naglasio kako je zabrinjavajuća praksa kreiranja i donošenja republičkog proračuna, jer se tada ne komunicira s pokrajinom. Iz tih razloga polazi se s platformom kako bi se ostavilo prostora za razgovor, kao i da se prevladaju svi problemi, jer je donošenje zakona i formalna obveza Srbije u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

Iako je evidentno da se pitanje financiranja pokrajine mora riješiti, ova točka dnevnog reda izazvala je skoro sedmosatnu raspravu. Predstavnici vladajuće koalicije ocijenili su platformu kao izuzetno značajnu, dok su predstavnici oporbe iznijeli oštre kritike nazivajući platformu i neustavnom. Platforma je prihvaćena sa 63 glasa za i 20 protiv. Nakon što je usvojena, platforma će biti upućena republičkim vlastima kao polazna osnova za razgovor i za zajednički rad na pisanju zakona o financiranju.

Pokrajinski zastupnici raspravljali su i o Prijedlogu o izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine. Predloženim izmjenama regulira se način i rokovi za sazivanje sjednica Skupštine, način dostavljanja materijala zastupnicima, broj i djelokrug rada skupštinskih odbora, odredbe koje se tiču replike zastupnika na sjednicama i uvode se novi instituti poput svećanih i tematskih sjednica pokrajinske Skupštine i mogućnosti formiranja i rada određenih takozvanih neformalnih zastupničkih skupina koje se bave različitim društvenim temama.

Mila Horvat

UZ SVJETSKI DAN BORBE PROTIV ŠEĆERNE BOLESTI (14. STUDENOGA)

Posvetiti veću pažnju prevenciji

Složenost zdravstvenih i socijalnih posljedica

Šećerna bolest (Diabetes mellitus) je najučestalija bolest žlijezda s unutarnjim lučenjem i predstavlja poremećaj metabolizma ugljikovih hidrata, masti i bjelancevina očitovan po stalno povišenim vrijednostima šećera (glukoze) u krvi. Ukoliko se zapostavi, ova bolest može imati veoma pogubne posljedice za opće zdravstveno stanje (amputacije, sljepilo, otkazivanje bubrega), konačno i dovesti do smrtnog ishoda uslijed bolesti srca i krvnih žila. Dr. Zorica V. Dragaš iz subotičkog Centra za javno zdravlje godinama se bavi stručnim ukazivanjem na sve veći problem širenja dijabetesa, a čestim predavanjima i savjetovanjima s temom kvalitetnijeg preveniranja nastoji

dr. Zorica V. Dragaš

doprinijeti boljem razvijanju zdravstvene svijesti.

»Šećerna bolest je kronična i progresivna, kao i komplikacije koje se mogu spriječiti ili se, dobrom kontrolom, može usporiti njen razvoj. Osnovna podjela je na tip 1 i ovisni inzulin (javlja se prije 35.

godine života), te tip 2 koji se ne mora obvezno liječiti inzulinom (nakon 40. godine života). Karakteristično je kako tip 2 nastaje postupno, neprimjetno i da nažalost 30 posto bolesnika u trenutku postavljanja dijagnoze već ima razvijene kronične komplikacije. Klinička slika ove bolesti ima tri osnovne faze: Predijabetes, latentni dijabetes i klinički dijabetes. Kod starijih osoba, kada se dijabetes pojavi nakon 50. godine života, često zna biti povezan s ispoljavanjem određenog genetskog defekta, ali i pojavom pretilosti koja je uzrok nedovoljnog iskorištavanja glukoze u tkivima. Liječenje šećerne bolesti podrazumijeva obveznu primjenu određenog režima prehrane, doziranu svakodnevnu tjelesnu aktivnost, te ovisno o potrebi uključuju se lijekovi ili inzulin. Ispoljavanje šećerne bolesti tipa 2 moguće je izbjeći ili barem odložiti, a ako već dođe do njegovog nastanka, moguće je ublažavanje komplikacija i posljedica«, elaborirala je dr. Zorica V. Dragaš.

STATISTIKA

Prema istraživanju zdravstvenog stanja stanovništva u Srbiji, provedenog 2006. godine (posljednje važeće), u Bačkoj je prevalenca gojaznosti 34 posto i prekomjerne težine 41 posto. Prema istom istraživanju na nivou Vojvodine povišene vrijedno-

sti šećera u krvi ima 32 posto osoba, dok je šećerna bolest utvrđena kod 12 posto ispitanika. U Bačkoj hiperglikemiju našte (prazan trbuh) ima 35 posto, oba spola starosti 45 i više godina. A šećernu bolest ima 13 posto, što je učestalije nego u drugim dijelovima Vojvodine. Tijekom prošle, 2012. godine u Subotici je

i seoskim mjesnim zajednicama i uvijek je u takvim akcijama otkriveno po nekoliko novih pacijenata s povišenim šećerom. Nažalost, zbog manjka novca broj ovih akcija je smanjen.

Ivan Petrović, Monoštor: »Sa šećernom bolešću se živi i radi. Jednostavno prilagodite način života i prehranu i živi-

60 osoba umrlo od izravnih posljedica šećerne bolesti (28 muških i 32 ženske osobe).

MANJE JE AKCIJA KONTROLE

U Somboru i okolnim selima ima oko 7000 ljudi koji boluju od šećerne bolesti. Redovito se kontrolira 3500 do 4000 osoba, dok su ostali samo upisani u registar. **Ivan Paštrović**, koji je bio dugogodišnji predsjednik Društva za borbu protiv šećerne bolesti u Somboru kaže da Društvo organizira akcije kontrole šećera i edukativna predavanja. Akcije su organizirane po dva puta godišnje u gradskim

te dalje. Malo je kompliciran odlazak na kontrolu, osobito za nas sa sela. Prvo kod liječnika opće prakse uzimate uputnicu, a onda zakazujete pregled u Dispanzeru za dijabetes u Somboru. Pregled sam trećeg rujna zakazao tek za peti ovoga mjeseca. Gužve su velike i praktički treba cijelo prijedopodne odvojiti za to, pa kada idem na kontrolu u Dispanzer za dijabetes uzimam slobodan dan u školi gdje radim.»

Anuška Vidaković, Lemeš: »U ambulanti u Lemešu ne rade kontrolu šećera, pa šećer kontroliram u ljekarni. Idem svakog drugog, trećeg tjedna. To se plaća 70 dinara,

no još uvijek je to jeftinije nego li da radi toga dolazim u Sombor. Redovito uzimam lijek koji mi je propisan. Jednom na godinu trebalo bi kontrolu uraditi u Dispanzeru za dijabetes, gdje se pregledi zakazuju. Ja sam stara i bolesna, pa mi odlazak za Sombor nije ni malo jednostavan».

Vinko Andrašić, Sonta: »Šećer mi je dijagnosticiran prije desetak godina. Nisam osjećao nikakve tegobe koje bi me zabrinule, osim pojačane žeđi i možda malo bržeg zamaranja nego ranije. Na jednom običnom internističkom pregledu doktor mi je priopćio da imam dijabetes tipa 2. Vrijednost šećera bila je dosta povišena, mada ne i katastrofalna. Za sve ovo vrijeme, iako redovito uzimam propisanu terapiju, a pokušavam voditi računa i o pravilnoj prehrani, ne uspijevam vratiti šećer na optimalnu vrijednost. Za njega opravdano kažu da je tihi ubojica.«

NEDOSTAJE SAVJETOVALIŠTE

Prema riječima dr. *Vanje Grip*, u Šidu prema procjeni ima oko 2880 oboljelih od dijabetesa, od čega je oko 450 pacijenata na inzulinskoj terapiji. Međutim, ovo nije precizan podatak, jer u vrijeme kada je postojalo Savjetovalište za dijabetes, u Domu zdravlja su postojali precizni podaci o broju oboljelih, pošto se svaki novootkriveni dijabetičar upućivao u savjetovalište, gdje je ujedno i registriran:

»Postoji inicijativa i projekt vraćanja Savjetovališta za dijabetes, ali kada će se to riješiti u nadležnim institucijama, nemamo podatke. U većim gradovima ovaj problem je riješen formiranjem preven-

tivnih centara. Oblast ostvarivanja ciljeva Društva za borbu protiv šećerne bolesti u Šidu su zdravstvena, socijalna

dr. Vanja Grip

i pravna zaštita, obrazovni i kulturni rad na unapređenju svih aktivnosti koje doprinose boljem položaju u svim oblastima društvenog života. U Šidu je društvo jedno od najaktivnijih u Vojvodini i zahvaljujući tome je dobilo priznanje od saveza društava za borbu protiv šećerne bolesti Vojvodine i Srbije.

Prate nas brojne aktivnosti po odobrenju Ministarstva i uz suradnju s Crvenim križem i potporu lokalne samouprave».

Na žalost, u šidskoj općini broj oboljelih od šećerne bolesti je u stalnom porastu i to je razlog da se sve više govori o epidemijskim razmjerama ove bolesti. Primijećeno je da

je naročito čest tip 2 dijabetesa, koji se najčešće javlja kod osoba srednje i starije životne dobi. Razlozi za to su brojni, prije svih nepravilna prehrana, pretilost, smanjena tjelesna aktivnost i stres. Prema podacima Društva za borbu protiv šećerne bolesti u Šidu, nema poteškoća u nabavi inzulina i njegovoj dostupnosti za oboljele. Pacijenti koji su na intenziviranoj terapiji, s četiri doze, dobivaju mjesečno na liječnički recept test trake za mjerenje razine šećera u krvi po odluci liječničke komisije.

Vukica Balić: »Šećernu bolest imam već 27 godina. Primam i po četiri doze inzulina dnevno, a šećer je ostavio velike posljedice na moje

za savjet i pomoć. Sada idem kod internista svaka tri mjeseca, i u dogovoru, a na osnovi tromjesečnog profila razine šećera u krvi, određuje mi se doza inzulina koga mogu redovito nabaviti na recept.«

VAŽNOST PREVENCIJE

Svjetski dan borbe protiv šećerne bolesti obilježen je diljem planeta brojnim prigodnim manifestacijama ponajprije savjetodavnog karaktera, s ciljem ukazivanja na važnost prevencije i umanjivanja potencijalnih faktora rizika. Dijabetes je tzv. tihi ubojica, ali razvijanjem svijesti o njegovoj zasjedi s ozbiljnim posljedicama po zdravlje, u velikoj mjeri se

FAKTORI RIZIKA

PREKOMJERNA GOJAZNOST
NEZDRAVI NAČIN PREHRANE
SMANJENA TJELESNA AKTIVNOST
STRES
STARIJA ŽIVOTNA DOB
GENETSKA PREDISPOZICIJA

zdravlje: prokrvljenost krvnih žila, bubrege, a prije dvije godine zbog gangrene amputirana su mi i tri prsta na nozi. Međutim, borim se i navikla sam živjeti s tim, iako je jako teško. Žao mi je samo što u Šidu ne radi savjetovalište za dijabetičare. Dok je radilo, bilo nam je puno lakše i mogli smo se u svako doba obratiti

ova sve raširenija bolest može kontrolirati i živjeti s njom. Navedeni primjeri iz nekoliko vojvođanskih gradova i mjesta ukazuju kako bi se s ovom zdravstvenom problematikom društvo trebalo još ozbiljnije baviti.

D. Prčić, Z. Vasiljević, S. Darabašić, I. Andrašić

STANKO ŠARIĆ, FRONTMEN »NAJBOLJIH HRVATSKIH TAMBURAŠA«

Tamburaška glazba je opstala i traje

*Što se tiče naših eventualnih nastupa u
mjestima u Vojvodini moram reći kako nije
do nas, dapače, više je do vas * Zovite nas
i ukoliko uslijede pozivi da tamo nastupimo
vrlo rado ćemo se odazvati*

Razgovor vodio: Slavko Žebić

»**Z**latni dukati«, kako to poznato zvuči! Tako mi zvuči u slušalici kada su me zvali u Tenju na jubilarnu 10. manifestaciju »Slavonijo u jesen si zlatna« i poručuju – u četiri dana bit će tu za svakoga ponešto, a prvu večer sviraju »Zlatni dukati«. Znamo se, susretali smo se po raznim smotrama i festivalima, a prisjetim se, pa traju već dugo, dugo, i zavirim u Google, vidim od 1983. Bože, pa to je punih 30 godina, i čim sam sreo Stanka Šarića, njihova frontmena, čestitam mu jubilej, a onda smo sjeli i divanili.

HR: Kroničari tvrde kako djelujete od 1983. godine, pa bi, to bilo trajanje punih 30 godina na hrvatskom glazbenom nebu. Međutim, pamtim još jedan datum, u »Lisinskom« ste 14. studenoga prošle 2012. godine obilježili 25. godišnjicu profesionalnog djelovanja?

Sve je točno, dakle prvi počeci »Zlatnih dukata« sežu u sad već poprilično daleku 1983. kada smo u nešto drukčijem sastavu objavili nulti album »Ni sokaci nisu što su nekad bili«. U tadašnjoj postavi od sadašnjih članova smo bili jedino basist Mato

Lukačević i ja, a 1987. godine na nagovor tadašnjeg člana Stjepana Bogutovca odlučujemo krenuti u »profesionalne vode«, dakle počinjemo živjeti isključivo od sviranja, pa smo tako evo lani proslavili i 25 godina profesionalnog djelovanja obilježivši to velikim slavljeničkim koncertom u dvorani V. Lisinskoga u Zagrebu.

HR: Tko su »Najbolji tamburaši«, ili »Zlatni dukati«, kako vas se stariji još uvijek rado sjećaju?

Bit će dugačko ako se budem vraćao daleko u povijest, jer moji dečki su počeli

druženje s tamburama vrlo rano, još u osnovnoj školi, više eksperimentalno, pa i poslije u srednjoj, svirajući gaže u selu i okolini, a ja sam se pridružio već kao zagrebački student. Ali ta 1983. bi stvarno mogla biti nulta godina, a u »Zlatnim dukatima« smo ostali nas četvorica, mada se naše društvo i nije često mijenjalo. To smo naš četvorica Šitaraca – Mato Lukačević, basist, Mato Miličić-Pišta, kontraš, Mirko Gašparević, drugi basprim i moja malenkost, Stanko Šarić, prvi basprim. U to je vrijeme primate bio pokojni

Hrvoje Majić, koji nas je prerano napustio, a njega je naslijedio *Denis Špegelj* i poslije njega je došao *Krunoslav Lovričić*, čelist i još bolji vokal. Evo, to je postaja današnjih »Najboljih hrvatskih tamburaša«

HR: Nastupali ste na mnogim festivalima diljem Lijepe naše, no imam dojam kako je Požega bila i ostala tamburaška meka?

Mogao bih pobrojiti sve naše festivale, ali uzet ću vam puno papira. Svaki je lijep na svoj način. Ali festival u Požegi zasigurno je ostavio najveći utjecaj na tamburaškoj glazbenoj sceni, iznjedrio je mnoštvo sjajnih pjesama koje se pjevaju u narodu, što i jest najvažniji učinak bilo kojeg glazbenog festivala. Uvijek se rado odazovemo i pozivu organizatora raznih kulturno-zabavnih manifestacija na kojima možemo u izravnom kontaktu s publikom izvoditi glazbu koju smo snimili, a i glazbu naših drugih kolega, ovisno o trenutku i raspoloženju. Vi ste nabrojili neke od tih manifestacija, ja bih samo dodao meni jako drag nastup na Velikom bunjevačkom prelu u Subotici.

HR: Nebrojeno je koncerata iza vas, diljem Hrvatske i diljem svijeta, pogotovo ste rado viđeni u hrvatskoj dijaspori. Izdvojite nešto karakteristično?

U svih ovih tridesetak godina smo valjda obišli sve kontinente i krajeve u kojima žive naši raseljeni Hrvati: Ameriku, Kanadu, Australiju i sve europske zemlje u kojima ima naših ljudi. Nastupali smo na promidžbenim koncertima Hrvatske turističke zajednice u Moskvi. Posebno bih izdvojio nastupe za Hrvate u Bosni i Hercegovini, mislim da nema sredine u kojoj žive naši ljudi u BiH a da nismo

bar jednom zasvirali za njih. Bilo je tu doista dirljivih trenutaka. A kad želite da nešto izdvojim, neka to bude gostovanje po misijama u Kanadi, kada smo prvi puta promovirali našu Hrvatsku pjesmaricu, album s domoljubnim pjesmama. Teško mi je opisati emocije, tu euforiju oduševljenja, radost tih ljudi koji su već dugo vani.

HR: Iza vas je puno godina i snimljenoga materijala, albuma, singlova, video uradaka i što sve ne. Što vam je ostalo u najboljem sjećanju?

Kad to kažete, znači da smo već ostarili, a onda uspomena nadiru. Ali, kada sam već spomenuo Hrvatsku pjesmaricu, da kažem i kako smo došli na ideju. Nakon jedne od turneja među našom dijasporom, mislim baš po Kanadi i Americi negdje polovicom osamdesetih, oni se uvijek obrađuju starim hrvatskim pjesmama, pjesmama koje su ponijeli sobom, a svirali smo »Slavonci smo i Hrvati pravi« i vidimo, oni ustaju na noge. E, onda počnemo one naše stare i vidimo, pali ih. Morate znati, bilo je to vrijeme kada smo i ovdje neke pjesme pjevali potajno po svatovima, kada se spustimo u podrum, kao što je Vila Velebita, a oni više i ne sjedaju. I sjećam se, sviramo »Slavonac sam, time se ponosim«, a ona završava »Hej Slavonci, Slavonija zove«, a mi promijenimo, »Hej Hrvati, Hrvatska vas zove« i to izazove buru emocija. Ljudi su nas poslije zvali telefonom, pitaju gdje to mogu kupiti i to nam je dalo ideju. Radili smo kao ludi to ljeto i tu jesen, dostavimo materijal Jugotonu, a tamo muk. Nitko ne kaže da ne može, ali ne zovu na snimanje. Bila je u to vrijeme jedna privatna tvrtka, mislim Interestrada, ponudi-

mo i oni prihvate i naš novi album izađe za Božić 1989. godine. To je bio bum. Tu su bile pjesme prirasle srcu hrvatskoga čovjeka, pjesme koje su potajno pjevane i zbog kojih su mnogi privođeni i puno je batina palo po leđima hrvatskoga čovjeka zbog toga. Album je planuo na tržištu, dosegao neslućene visine, mi smo tada dobili platinasto odličje jer je prodano u više od 200 tisuća primjeraka, a vjerujete mi, danas svi hrvatski sastavi godišnje ne dostignu tu cifru. Dobro, druga su i vremena, nema više tih nosača zvuka.

HR: Spomenuli ste već Suboticu, bili ste tamo na Dužijanci i Velikom prelu, a je li vas bilo i diljem Vojvodine?

Moj prvi susret sa Suboticom bio je još davno, kada sam sjeo na vlak u Vinkovcima i išao do Subotice, tu presjeo na bus i išao kod majstora *Lajoša Bocana* u Sentu, poručiti tamburu. To je čuveni majstor, mnoge njegove tambure završile su u Hrvatskoj, tu su kupovali svi dečki iz benda, a ja sam svoju donio kući tjedan prije mojih svatova. Sjećam se i drugoga puta, rat je već počeo, ili nije, ali se osjećao u zraku, a mi smo popodne 4. siječnja 1991. došli u Suboticu čestitati rođendan *Zvonku Bogdanu*. Istinski se iznenadio i obradovao, mada je njegova supruga znala da dolazimo, počastio nas je domaćinski, a onda smo uzeli tambure i pošli u središte Subotice i svirali sve do zore. Morate znati, i ja i cijeli bend smo fanovi *Zvonka Bogdana*, a on nam je na najbolji način približio taj svijet bunjevačkih Hrvata, te emocije i život koji nam se dopao. Treći smo puta zvani u Tavankut, svirali smo na njihovoj obljetnici, ali upamtio sam zimu, a sjećam

se snimili smo i spot »Zavijen je put za salaš moj«. Još je jedan susret nezaboravan, naši prijatelji iz »Haje« zvali su nas na Dužijancu, okupili smo se kod našeg prijatelja *Vlatka Vojnića* u Đurđinu, uzeli fijakere i vozali se i svirali po Subotici, svirali pred njihovom vijećnicom i uvečer završili uz iced i piće i svirku sve do zore. I naravno, bili smo u Subotici na Velikom prelu, divnoj manifestaciji koju nam je još Bogdan dočarao svojom pjesmom, a bili smo radosni što smo i sami mogli pridonijeti ljepoti trenutka. Umalo da zaboravim, svirali smo i jednom prigodom na predizbornom skupu DSHV-a u hotelu »Patria«. To su moji i naši susreti sa Suboticom i Vojvodinom, drugdje nismo bili.

HR: Ja sam Srijemac, Gibarčanin rođenjem, morate mi reći je li vas bilo i diljem Srijema, ali mi morate obećati da ćemo se uskoro vidjeti u Mitrovici, Petrovaradinu, Rumi, Zemunu ili Šidu?

U Srijemu smo vrlo često, naravno u ovom dijelu koji je posljednjim prekrajanjem državnih granica ostao u Hrvatskoj, mala šala. Jednom prigodom smo zasvirali u Srijemskoj Mitrovici. Bilo je to 1989. ili već 1990., negdje u jesen, čini mi se prije bladana Sv. Dimitrija. Tada je svećenik u Mitrovici bio *Pavao Madžarević*, rođeni Štitarac, baš kao i četvorica nas iz sastava, no tome ima dosta godina. Dalje nas nije bilo diljem Srijema, a što se tiče naših eventualnih nastupa u mjestima koja ste spomenuli moram reći kako nije do nas, dapače, više je do vas. Zovite nas i ukoliko uslijede pozivi da tamo nastupimo vrlo rado ćemo se odazvati.

SPOMEN-VEČER SLIKARU I PEDAGOGU U ČAST

Stipan Šabić se zaboraviti neće

*Jedna od njegovih rečenica, koja može poslužiti kao poticaj mnogim generacijama jest:
»Ne možeš zgaziti jako dobru travu. Ona će opet niknuti!*

Cijelo desetljeće je prošlo od kada nas je napustio likovni stvaralac i pedagog *Stipan Šabić*. Spomen-večer njemu u čast, a nama na radost održana je 8. studenoga u organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« i HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Nazočni u dvorani spometnuog Centra imali su priliku prisjetiti se skromnosti i jednostavnosti ovoga čovjeka, za kojega svatko ima samo riječi hvale.

UMJETNIČKO BLAGO STIPANA ŠABIĆA

»Puno je ličnosti koje su svojim radom ostavile tragove u povijesti hrvatskoga naroda ovoga kraja, što su s ponosom isticali i u čemu su ostali ustrajni i znali se izdići iznad društvenih i političkih i možda međuljudskih prin-

cipijelnosti. Moć čovjeka da uspije nadići raznorazne prepreke, imajući uvijek na umu konačni cilj pred sobom i ne dopustiti da taj konačni cilj propadne, znači posjedovati ljudsku zrelost, koja je osobina velikih ljudi«, rekao je u pozdravnom govoru tajnik Katoličkog društva vlč. *Ivica Ivanković Radak* i dodao: »Povod našeg večerašnjeg okupljanja je prvo desetljeće odlaska Stipana Šabića, a razlog što smo se našli baš u ovim prostorijama jest taj što je veliki dio osobnog rada Šabić posvetio likovnoj sekciji HKC-a 'Bunjevačko kolo', a dobar dio svog književnog fonda i umjetničkog stvaranja voljom udovice *Justine Šabić* predani su društvu Ivan Antunović, dok su slike, čiji je Šabić autor, a večeras su izložene u ovoj dvorani, pripale dijecezanskom muzeju Subotičke biskupije.«

ŽIVOT I DJELO

O životu i suradnji sa Šabićem govorio je *Bela Ivković*, dugogodišnji predsjednik HKC-a »Bunjevačko kolo«, koji je istaknuo kako je Šabić bio jedan od osnivača, kao i uglednih i aktivnih članova HKC-a, »Bunjevačko kolo«, koji je ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj zajednici. 1990. godine se ponovno aktivirao i bio voditelj likovnog odjela, a posebno je bio ponosan na svoje učenike, koji su se nastavili školovati, te su danas akademski slikari. Jedan od takvih je i akademski slikar i grafičar *Goran Kujundžić*, koji živi i radi u Osijeku, a imao je, kako je i sam rekao, čast govoriti o izloženim djelima koja su plod umjetničkog stvaralaštva Stipana Šabića. »U momentu kada ja sam nisam vjerovao u sebe,

Stipan Šabić je vjerovao u mene i potaknuo me da upišem Likovnu akademiju u Zagrebu, na čemu sam mu danas zahvalan«. »Stipan je najviše radio u tehnici suhi pastel. Suhi pastel je, rekao bih, problematična tehnika koja može vrlo lako zavezati, zbog mogućnosti razmazivanja prstima. No, Stipan Šabić koristi drugačiji sustav stvaranja likovnog djela, a to je postupno građenje svakog rada. Kod njega, rekao bih, nije bilo puno brisanja, nego blagog nastanka svakoj djela do određene razine«.

»SLIKAR STIPAN ŠABIĆ«

Ovu spomen-večer otvorio je zbor Collegium musicum catholicum, a tijekom večeri stihove Stipana Šabića govorio je *Lazar Cvijin*.

Dokumentarni film *Rajka Ljubića*, čija je projekcija prikazana pred kraj progra-

ma, a koji nosi naziv »Slikar Stipan Šabić« probudio je emocije. »Imao sam sreće da sam uspio snimiti razgovor sa Stipanom Šabićem prije njegova odlaska s ovoga svijeta i od toga sam uspio napraviti film u kom se vidi kakav je Stipan. Mislim da je to i najvažnije jer vidiš živu sliku, čuješ čovjeka kako govori, čuješ način na koji je govorio, vidiš kakav je on bio. Ovdje možemo vidjeti ono što uživo više nemamo« rekao je Ljubić, a da je zaista bilo tako mogu potvrditi svi nazočni, koji su imali prigodu sjetiti se Stipana Šabića, kojeg pamtimmo upravo takvog kakav je na filmu. Skroman, jednostavan, dosjetljiv i poučan. Jedna od njegovih rečenica, koja može poslužiti kao poticaj mnogim generacijama jest: »Ne možeš zgaziti jako dobru travu. Ona će opet niknuti!«.

PISALI SU O STIPANU

U katoličkom listu »Zvonik« iz 2003. godine o Stipanu Šabiću piše: Stipan Šabić je rođen 25. prosinca 1928. godine u Tavankutu od oca *Antuna* i majke *Marije Gabrić*. Odrastao je u seoskoj obitelji. Učiteljsku školu završio je u Subotici, a Višu pedagošku školu – Likovni smjer u Novom Sadu. Radio je kao prosvjetni radnik u osnovnim školama, a u nekoliko navrata je bio i učitelj.

Zbog političke nepodobnosti Šabić je napustio školu 1975. godine, te je postao trgovački putnik izdavačkog poduzeća »Naprijed« iz Zagreba. Umirovljen je 1983. godine. Suosnivač je kolonije »Grupa Šestorice«, u okviru HKPD-a »Matija Gubec«, a dulje vrijeme je bio i voditelj Likovne kolonije HKC-a »Bunjevačko kolo«. Njegov poseban senzibilitet vidljiv je u »otkrivanju« autentičnog likovnog stvaralaštva u tehnici slame. Od pet samostalnih izložaba ona iz 2001. godine u Likovnom susretu ostala je kao jedna od najposjećenijih u tom prostoru. Pedagoško opredjeljenje uvijek je bilo zaštitni znak skromnog umjetnika. Bio je sretan i ponosan što je u svojoj školi imao svjetske umjetnike, akademske slikare. Među brojnim priznanjima dobitnik je i subotičkog priznanja PRO URBE. Preminuo je 13. ožujka 2003. godine i pokopan je na Bajskom groblju u Subotici.

REKLI SU O STIPANU

Cilika Dulić Kasiba – slikarica: »Drago mi je da je organizirana ova spomen-večer. Nikad neću zaboraviti Stipana. Često sam odlazila kod njega, bilo je i kritike i pohvala. Jako je lijepo govorio i pričao s nama koji smo učili od njega. Uvijek smo

raspravljali i bio je jako dobar učitelj i hvala mu na tome. Često je govorio 'Moraš dotirati sliku do kraja, ne možeš samo primazat i ostavit... ne farbaš kuću.' Jako mi je drago što sam ga poznavala«.

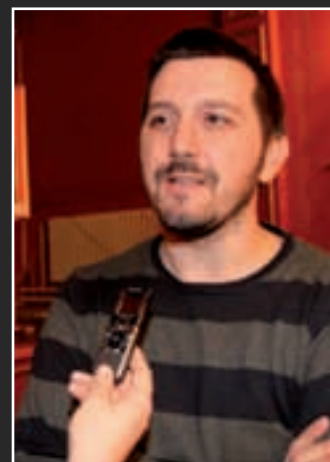
Goran Kujundžić – akademski slikar: »Film je živa slika. Pred kraj Stipanova života nisam imao prilike biti s njim. Ovo mi je puno značilo, njegov način govora, ponašanje, dosjetke... Vrlo bitan dokument za sve nas koji smo ga poznavali, ali i za buduće naraštaje. Drago mi je da je organizirana ova večer, ali moram reći da je to trebalo biti i prije. Svi za njega imaju pohvalne riječi, mislim da je jako bitan kao pedagog i da je bio osoba koja nas je usmjeravala, te da je bio važna osoba koja je održavala kulturni život na nekoj razini. Osobno sam ga upoznao kada sam već imao 20 godina, ali i tada je uspio u meni otkriti talent...«

Justina Šabić – supruga: »Stipan nije volio reklamirati se. Bio je samozatajan, radio je za sebe, radio je za svoj narod i svoju dušu. Jako je lijepo što su napravili ovu večer, ipak je deset godina prošlo i za mene je to velika čast i radost što su ga se sjetili. Jako sam ponosna na njega, bio je jako dobar i puno mi nedostaje. Imam dojam da je još uvijek tu«.

Ž. Vukov

Cilika Dulić Kasiba

Goran Kujundžić

Justina Šabić

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 15. do 21. studenoga

15. STUDENOGA 1964.

Umrlea je *Marica Vujković-Cvijin*, prozna spisateljica. Po završenoj Trgovačkoj akademiji slušbuje u Subotici i Beogradu. Pisala je pripovijetke, romane i priče za djecu. Značajnija djela: »Tereza se obratila i druge novele«, »Vera Novakova«, »Valjda je moralo bit...« i dr.

16. STUDENOGA 1913.

Rođena je *Matija Skenderović* (djevojački *Stipić*). Pjevanje uči i usavršava privatno, potom 1947. završava Muzičku školu u Subotici, postavši nastavnicom solo pjevanja. Stalna je gošća Zagrebačke opere 1948.–1949. Od 1951.–1967. jednovremeno ili naizmjenično članica je Ljubljanske i Novosadske opere, a do odlaska u mirovinu 1967.–1972. prvakinja je Opere u Novom Sadu. Tumačila je niz velikih, složenih i zahtjevnih uloga: Leonore u »Trubaduru«, Marte u »Dolini« *D' Alpera*, Toske u istoimenoj operi *Giacoma Puccinija*, Maršalke u »Kavaliru s ružom« *Richarda Straussa* i dr. Umrlea je 7. rujna 1984.

16. STUDENOGA 1918.

Poslije četverogodišnje šutnje, zbog zabrane izlaženja, pred čitateljima se ponovno pojavio najstariji subotički bunjevački list »Neven«, sada ne više kao tjednik, budući da je prerastao u dnevne novine.

16. STUDENOGA 1920.

U Tavankutu je rođen *Ante Sekulić*, pjesnik, esejist, književni povjesničar, znanstvenik, dopisni član HAZU. U Zagrebu studira kroatistiku i klasičnu filologiju, a kasnije ondje doktorira s radnjom o govoru bačkih Hrvata. Osim desetak zbirki pjesma objavio je šezdesetak znanstvenih djela i oko osamsto rasprava i radova iz jezikoslovlja, književnosti i drugih područja, izučavajući nacionalne, kulturne i uljudbene prinose podunavskih Hrvata; Bunjevaca i Šokaca, matičnom, hrvatskom narodu, od početka XVII. do početka XXI. stoljeća.

17. STUDENOGA 1817.

Posvećen je kompleks nove subotičke kalvarije, koju je na prostoru današnjeg željezničkog kolodvora podigao *Matija Vojnić Matuška* od Bajše. Tu je ostala do 1864. kada je premještena nedaleko Bajskog groblja. Prva kalvarija podignuta je na čistini naspram franjevačkog samostana 1757.

17. STUDENOGA 2002.

Umrlo je *Ive Prčić*, mlađi, poznati subotički spisatelj, bibliograf, nastavnik jezika i književnosti. Rođen je 1. travnja 1927.

18. STUDENOGA 1996.

Poslije duže bolesti umro je prof. *Jakov Kopilović*, istaknuti hrvatski pjesnik starije generacije, dugogodišnji

pedagog, atletičar i sportski djelatnik. Za života mu je objavljeno dvadesetak zbirki, mahom lirskih pjesama. Rođen je u Subotici 9. srpnja 1918. godine.

19. STUDENOGA 1901.

Rođen je *Ivan Prčić Gospodar*, učitelj, kulturni djelatnik, spisatelj. Objavljene su mu dvije knjige pjesama: »Zrna biserja« (1981.) i »Zrna biserja i sedefa iverja«, posthumno (1988.). Umro je 9. prosinca 1988.

19. STUDENOGA 1899.

Rođen je *Milivoje V. Knežević*, profesor jezika i književnosti, urednik i knjižničar SANU. Tijekom službovanja u Subotici pokrenuo je i uređivao književni časopis »Književni sever«. Znatan dio časopisnog prostora posvetio je povijesnim i jezikoslovno-književnim radovima koji se tiču bačkih Bunjevaca, otvarajući njegove stranice mladim bunjevačko-hrvatskim autorima (B. Vujkov i drugi). Umro je 17. srpnja 1973.

20. STUDENOGA 1780.

U Beču je umrla carica *Marija Terezija*, austrijska nadvojvotkinja, češka i hrvatsko-ugarska kraljica, prva i jedina žena vladarica Habsburške Monarhije. Slovila je velikom zaštitnicom našega grada, u dva navrata pripomažući Subotičanima u ostvarenju njihovih značajnih povijesnih iskoraka: najprije u stjecanju statusa povlašte-

ne kraljevske komorne varoši *Szent Mária* (1743.), a potom statusa slobodnog kraljevskog grada *Maria Theresiopolis* (1779.), s najvišim samoupravnim pravima.

20. STUDENOGA 1918.

U Subotici je umjesto smijenjene mađarske gradske uprave, postavljena nova: za gradonačelnika je imenovan dr. *Stipan Matijević*, podnačelnik je dr. *Stipan Vojnić Tunić*, nadbiježnik dr. *Josip Prčić*, veliki kapetan inž. *Ivan Ivković Ivandekić*, gospodarski savjetnik dr. *Ivan Ivković Ivandekić*, a na čelo Poreznog odjela postavljen je *Mate Dulić*.

20. STUDENOGA 1998.

Utemeljeno je Hrvatsko akademsko društvo (HAD). Za predsjednika je izabran prof. dr. *Josip Ivanović*.

21. STUDENOGA 1737.

Umrlo je *Lovro Bračuljević*, prozni spisatelj, franjevac, profesor filozofije u Budimu. Pisao je narodnim jezikom i bavio se problematikom pravopisa. U svom najznačajnijem djelu »Uzao serafinske (nascki) goruchie gliubavi« Bračuljević je zapisao: »Lipo i pofaljenje je pisati onako kako se govori, jer što god je od više, nije faljeno već kuđeno. Zato u knjigah pišem onako kako govorimo i izgovaramo naše riči: jer kako se mogu izgovarati onako se mogu i knjigah štiti.« Rođen je neutvrđenog datuma 1685. godina.

ALEKSANDAR VUKOVIĆ NA TESLA FESTU NAGRAĐEN SREBRNOM MEDALJOM I PLAKETOM

Kako štedjeti pitku vodu

Zagađivanje i preveliko trošenje zdrave pitke vode dovodi u pitanje život do te mjere da čovjek može uništiti sebe, tvrdi Vuković

Na ovogodišnjem 27. Tesla festu, međunarodnom festivalu inovacija, znanja i stvaralaštva, održanom u Novom Sadu u organizaciji Saveza istraživača Vojvodine od 12. do 15. listopada, među 140 izlagača i više od 360 inovacija, srebrnom medaljom i plaketom nagrađen je *Aleksandar Vuković* iz Subotice.

Vuković je zapravo bio 141. izlagač, a njegova inovacija nije bila predstavljena u izložbenom katalogu, jer ju je samo dan prije prijavio Zavodu za intelektualnu svojinu, a već sljedećeg dana, putem shematskog prikaza, predstavio na festivalu. U tome je, ističe, imao veliku pomoć inovatora braće *Grabarević*, prošlogodišnjih dobitnika grand prixa Tesla festa, koji su mu pomogli oko procedure zaštite patenta.

Njegova inovacija zaštićena je pod nazivom »uređaj za uštedu pitke vode i električne energije u kućanstvima«, no smatra da bi, prije upoznavanja s njegovom inovacijom, čitatelji morali razumjeti u čemu je njezin značaj, i stoga ističe: »Iz znanosti je jasno da život ne može postojati bez svjetla i vlage, drugim riječima bez sunca i vode. K tomu, važno je istaći, da čovjek može duže bez hrane nego bez vode. Činjenica da je naš planet $\frac{3}{4}$ voda a samo $\frac{1}{4}$ kopna, već nešto pokazuje. Treba imati na umu jednu novu okolnost – napredak i

razvoj civilizacije, koja je u isto vrijeme životonosna kao i smrtonosna. Ulazimo u fazu kada je uslijed narušene ekologije čovječanstvo ozbiljno ugroženo opasnošću nestanka pitke vode. Zagađivanje i preveliko trošenje zdrave pitke vode dovodi u pitanje život do te mjere da čovjek može uništiti sebe.

GREHOTA JE TROŠITI TOLIKU PITKU VODU

Dodaje kako se i osobno bahato ponašao trošeći puno vode prilikom kupanja. Taj užitak nije htio sebi uskratiti, ali je ipak istodobno želio postići uštedu potrošnje pitke vode. »Na svim našim slavinama u kupaonici ističe pitka voda, od umivaonika, kade, tuša, perilice, toaleta, ali kad uđe u slivnik ona postaje otpadna voda. Grehota je trošiti toliku pitku vodu«, ističe Vuković.

Stoga se, u najkraćem, njegovim uređajem predviđa dva ili čak tri puta korištenje iste vode prije nego što ona završi kao otpadna. »Tuširanjem koristimo toplu vodu koja nije previše zaprljana da se ne bi mogla još jedanput upotrijebiti za ispiranje toaleta. Međutim, ona je također ugrišana i smanjene pH vrijednosti, zbog uporabe šampona i sapuna, te bi se najprije mogla upotrijebiti u perilici za pranje rublja. Pri tomu je već ugrišana na određenu temperaturu, te time postizemo i uštedu

struje, a čista voda bi se u tom slučaju koristila samo kod posljednjeg ispiranja rublja. Nakon što je upotrijebljena u perilici, ponovno je koristimo za ispiranje toaleta, te tako istu vodu koristimo tri puta. Postupak je sličan i kod otpadne vode iz umivaonika, ali u

ara, senzora i pumpe kojima se voda prikuplja u dva veća rezervoara, pri čemu je jedan termoizoliran za prikupljanje već ugrijane vode.

Za sada je njegova inovacija u formi ideje, ali i takva je već izazvala zanimanje posjetitelja Tesla festa, osobito onih

ovom slučaju, zbog potencijalno veće zagađenosti, koristimo je samo za ispiranje toaleta. Na taj način voda je dva do tri puta korištena, čime se štedi pitka voda a višestruko smanjujemo otpadne vode«, objašnjava Vuković i dodaje da se u njegovom osmočlanom kućanstvu pitka voda gotovo uopće ne koristi za ispiranje toaleta i time postiže enormna ušteda.

ZANIMANJE POSJETITELJA TESLA FESTA

U kratkim crtama, ne ulažeći u detalje, cijeli postupak se provodi putem prevojnica kod slivnika, malog rezervo-

koji u svojim vikendicama ili kućanstvima nemaju adekvatno riješenu vodoopskrbu i odvođenje otpadnih voda. Vuković smatra da će njegov patent naći najveću primjenu u stambenoj novogradnji, hotelima i restoranima, premda, kako kaže, uz dodatnu instalaciju može se ugraditi u već postojeće kupaoalice.

Sada slijedi izgradnja pilot projekta kojim će utvrditi točna mjerenja potrošnje i uštede vode i struje, te usavršavanje projekta i digitalizacija, za što mu je neophodna financijska potpora, te je i ovo predstavljanje njegove inovacije poziv zainteresiranima.

S. M.

U LJUTOVU ODRŽAN ŠESTI PO REDU FESTIVAL MLADE RAKIJE

Sve više i izlagača i posjetitelja

komovicu s kojima se i natjeća u tim dvjema kategorijama. Kaže kako joj je zanimljiva ova manifestacija i da joj je drago što je tu, te planira doći i sljedeće godine.

Branko Vidović iz Sombora izlaže rakiju od kruške viljamovke i šljive. Prošle je godine također bio sudionik na ovoj manifestaciji, ali je tada izlagao samo šljivu.

»Planiram sljedeće godine povećati broj proizvoda s kojima ću se predstaviti, a naravno nadam se najboljem uspjehu. Kompletna manifestacija je nešto sjajno, generalna kruna rada u voćnjaku tijekom cijele godine, jednostavno finiš svega onoga što je do sada prošlo i truda koji je uložen«, kazao je Branko Vidović.

T. A.

Druga subota u studenome (ovoga puta bilo je to 9. studenoga) sada već prerasta u tradicionalno okupljanje proizvođača rakije na salašu Konak u Ljutovu nadomak Subotice. Šesti put zaredom na Memorijalnom skupu »Blaško Kopilović« okupilo se 36 izlagača iz Vojvodine i regije, s ukupno 88 uzoraka rakije, od kojih je stručni žiri izabrao najbolje u pojedinim kategorijama.

Ove su godine dodijeljene medalje za svaku kategoriju. Sveukupni pobjednik ovoga-

dišnjeg Festivala mlade rakije je *Ivan Budinčević* iz Subotice, na drugom mjestu našao se *Jovan Radulović* iz Apatina kojem je pripala srebrna medalja, dok je brončanu medalju za treće mjesto osvojio *Zoran Mamužić* iz Subotice.

Po prvi put su se predstavili izlagači iz Beograda, Požarevca i Apatina.

Ove su godine posjetitelji mogli glasovati i za najljepši štand festivala. Organizator manifestacije *Saša Kopilović* naglasio je kako je svake godine sve veći broj što izlagača, što posjetitelja, pa je tako ove

godine Ljutovo posjetilo više od 600 zainteresiranih.

Vladimir Grbić iz Subotice prvi je put na ovom festivalu i, kako kaže, jako mu se sviđa cijela manifestacija, a ugodnoj i veseloj atmosferi pridonio je i divan sunčani dan.

»Štandovi su lijepi, ljudi vrlo ugodni, a kvaliteta rakije je izvanredna, bar ono što sam do sada kušao«, kaže Grbić kome je kruška omiljeni okus među rakijama.

Jedna od sudionica festivala koja je prvi put na ovoj manifestaciji, *Ferida Etemi* iz Požarevca, izlagala je lozu i

Pobjednici po kategorijama:

1. Kruška, Ivan Budinčević (Prvo mjesto Festivala)
2. Loza, Jovan Radaković (Drugo mjesto Festivala)
3. Breskva, Zoran Mamužić (Treće mjesto Festivala)
4. Jabuka, Milan Sarić
5. Viljamovka, Dejan Stanko
6. Kajsija, Ivan Piuković
7. Šljiva, Vladimir Vranić
8. Dunja, Saša Kopilović
9. Komovica, Ferida Etemi

IZ IPA FONDA OSIGURANO 17 MILIJUNA EURA

Regionalni deponij do 2017.

»S ovim sredstvima u mogućnosti smo izgraditi suvremeni reciklažni centar, koji će ne samo na pravi način tretirati otpad u našem gradu i ostalih šest općina, nego će stvoriti preuvjete da se u budućnosti saniraju naši lokalni sada postojeći deponiji«, kazao je gradonačelnik Subotice Modest Dulić

Šest godina nakon što je 2007. osnovano Društvo s ograničenom odgovornošću za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom »Regionalni deponij« Subotica, ovo proračunsko poduzeće izgleda ima ozbiljnu šansu konačno realizirati bar dio djelatnosti radi kojih je formirano. Poslije niza godina izrada dokumentaci-

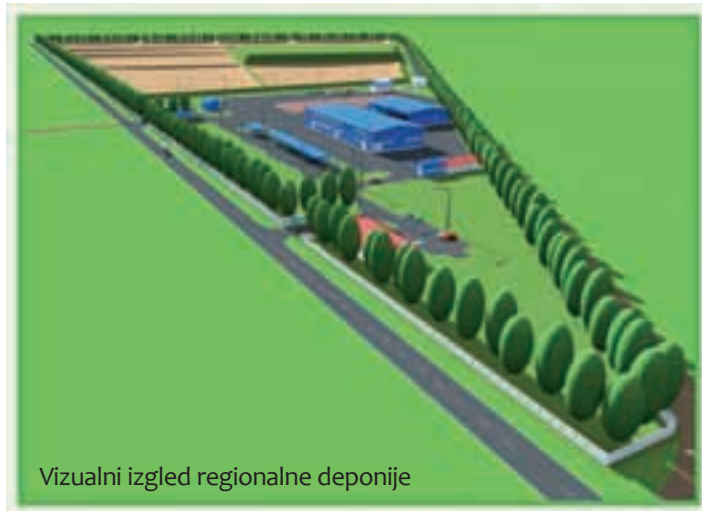
raditi nadzor nad radovima, a potom 31. listopada i tender za izvođača radova za izgradnju deponija koji će biti otvoren do 4. veljače sljedeće godine.

TENDER I JAVNE NABAVE

Sljedeće godine očekuje se objavljivanje tendera za izgradnju četiriju transernih

sva potrebna oprema i izgrađeni objekti, te bi tada moglo početi upravljanje cijelim sustavom i početi sa zatvaranjem postojećih smetlišta.

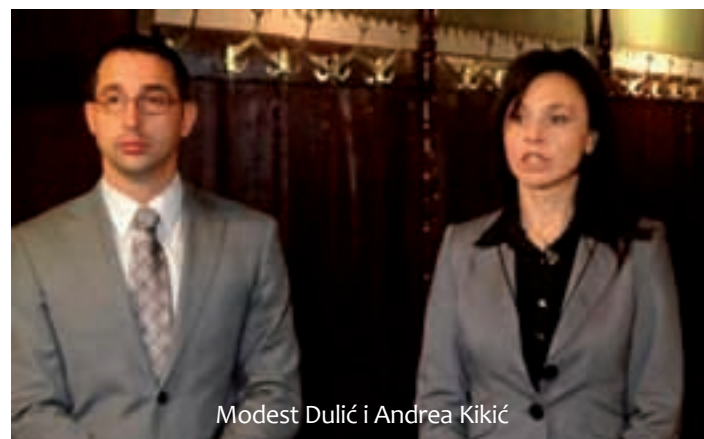
što je razlog, direktorica »Regionalnog deponija« Andrea Kikić objasnila je kako je plan realizacije nekoliko puta produljen zbog

Vizualni izgled regionalne deponije

je, studija, elaborata, prošloga je tjedna u Gradskoj kući najavljeno kako su iz IPA fonda osigurana nepovratna sredstva u iznosu od 16,85 milijuna eura, te kako bi radovi na izgradnji regionalnog deponija mogli početi sredinom sljedeće godine. Prilično pozitivne reakcije Subotičana na ovu informaciju objavljenu na lokalnim medijima proistekle su iz zapažanja da će cijeli postupak voditi EU. Najprije je Delegacija EU raspisala tender za izbor konzultanta, odnosno konzorcija koji će

postaja, a nakon toga 2015. objavljivanje tendera za nabavu vozila za daljinski transport otpada. Sva tri tenedera će biti provedena za korištenje sredstava iz IPA fonda, a 2015. godine, kako je najavljeno, očekuje se i ugovaranje nabave posuda za prikupljanje otpada i nabave neophodnih autosmečara, za što je osigurano 3,2 milijuna eura iz republičkog proračuna. Potom slijedi i javna nabava za izgradnju reciklažnih dvorišta, a to znači da će tijekom 2017. godine biti osigurana

Modest Dulić i Andrea Kikić

Poduzeću »Regionalni deponij« osim Subotice, Bačke Topole, Malog Idoša, Čoke, Kanjiže i Sente prošlog je tjedna formalno pristupio i Novi Kneževac, a ove općine imaju obvezu sudjelovati u financiranju izgradnje u iznosu od 700 tisuća eura.

»S ovim sredstvima u mogućnosti smo izgraditi suvremeni reciklažni centar koji će ne samo na pravi način tretirati otpad u našem gradu i ostalih šest općina, nego će stvoriti preuvjete da se u budućnosti saniraju naši lokalni sada postojeći deponiji«, kazao je gradonačelnik Subotice Modest Dulić.

KASNI LI SE S PROJEKTOM?

Na pitanje novinara kasni li se s cijelim projektom i

administrativnih procedura, izmjena pojedinih zakonskih odredbi, itd. »Trebamo uzeti u obzir da se radi o veoma velikoj investiciji vrijednosti oko 20 milijuna eura, i ona zahtijeva veliku pozornost pri pripremi potrebne tehničke dokumentacije. Zatim je procedura osiguravanja dozvola za ovakve objekte puno složenija od nekih drugih objekata kao što su proizvodne hale i slično, a osim toga ni Grad Subotica, a niti okolne općine nisu imale sredstava za izgradnju ovakvog sustava, niti su imali mogućnost izgradnje iz kredita. To se jedino moglo iz nepovratnih sredstava za izgradnju, a njihovo osiguravanje zahtijeva dosta dugo vremena i proceduru«, kazala je Kikić.

S. M.

Salaši u ravni

Raspored mista salaša u ravni bio je zdravo (veoma) važan za ciguran i miran život salašara. U tom pogledu najcigurniji su bili nagusto ušoreni salaši po grebenima greda (uzvišenjima) najbliži dolova, a ima i ušoreni salaša u pustarama brez dolova. Česti su i usamljeni salaši na svojoj zemlji i dobrim dalje od dolova. U ušorenim salašima život je cigurniji od dotiranica, lopova, bečara al u njima nevolju u šoru pravi i domaća živina (životinje) salašara. U usamljenim salašima salašari nemaju nevolje sa tuđom domaćom živinom, al su necigurniji i više izloženi neprilikama zbog dotiranica, lopova i bečara.

Dok je ravan od kasne jeseni do početka lita bila brez usiva, el su usivi bili visoki čeljadima najviše do kolina, lakše je nadzirana i zato je bila cigurnija u ušorenim salašarima. Onda se izdaljeg vidilo čeljade, prija su ga ostile vaške (psi), pa se neznanač teško približavo salašu radi izviđanja domazluka. Po misečini dotiranice se nisu usudile vrtit po ravni, lako se mogu uočiti i na vrime sputat. Zato su u to vrime salaši bili najmanje izloženi nasrtaju.

KOMŠIJANJE

Salašari su položajom salaša upućeni na suživot jedni s drugima, kako su znali kazat: »brat je daleko, a komšija tako blizo«. To se pokazalo u ušorenim salašima koji su bili

jedan do drugog, a često ih je dilila ista ograda, a podigdi bili jedva odiljeni jedan od drugog. Ko je rođen u ušorenim salašu od malena se kroz škulu života učio, po nepisanom pravilu, kako živiti i ponašati se u suživotu sa komšijom. Nauk o tom se svodio na najvažnije pravilo suživotita: ne gledam šta je neželjeno komšija uradio meni, već ću paziti da ja ničim ne naudim komšiji. Kad se tako svatanje uvriži med komšijama onda se živi skladnim suživotom.

Ovo svatanje je najbolje vridnovalo ponašanje domaće živine. Na priliku: znalo se trevit da na kratko kapija ledine ostane otvorena, a ko po u inat to najprija spaze guske el ovce, čakom izađu napolje i ko po pravilu zađu u komšinske zelene kuruze el ditelnu. Prvi ko spazi guske u tuđoj litini oma ih otira u ledinu di spadaje. Ako su to uradile naše guske, domaćin će nas prikorit zašto nismo pazili da se to ne trevi, a ako su to uradile komšinske guske u našim kuruzima, od tog se ne pravi pitanje, otiradu se guske u njevu ledinu. To, el štogod nalik tom, često se dešavalo u ušorenim salašima, al se o tom nije raspredalo sa komšijom.

Da se raspredalo o sitnoj šteti koju pravi živina, istiravala istina i naposlitku bi se »tamo, vamo pa ništa« (nevažno) izrodilo u mržnju pa i svađu. Mogul posvađani živiti u komšiluku – teško, kako će onda pomoć jedan drugom u nevolji, a ona čakom iznenadi.

I usamljeni salašari su upućeni na komšijanje. Samo što njima triba duže vrime dok ne dođu jedan do drugog, a zbog daljine često komšija nije u prilici pomoć drugom komšiji. Najveća falinga usamljeni salaša je što njim niko drugi, a ni tuđe vaške (psi) ne pomažu u nadziranju i čuvanju salaša, pa su često izloženi nasrtaju neznanaca.

KOMŠIJANJE NIJE PALO S NEBA

Kroz komšijanje jedni drugima upoznađu salaš, znadu kako se namiriva josag, di se šta od svakidašnji stvari drži, kaki je čeljacki salaš iznutra, a to je važno ako rad bilo čeg obitelj mora makar i na kratko ostavit salaš (ukop, svatovi i sl.). Kad se tako štogod trevi, komšija će ih odminit, biće pouzdan čuvar salaša, čak je kadar i noćiti u njemu. Obitelj je spokojna jel je salaš

u cigurnim rukama, a josag namiren i prid očima, pod nadzorom. Taku pomoć očas mož pružit samo komšija.

Komšijanje nije palo s neba, ono se gajilo od starine. Išli su jedni drugima u svatove, pomagali se u teškom poslu: izvlačenja đubreta (stajnjaka) iz korlata, u vozidbi žita i sadivanje u kamaru, uraditi štogod u mobu, uzajmit što se ritko hasnira: koto za katlan-ku, žitarica (ponjava za pokrivanje kamare žita), odnet u kolima el soncama ranjenike (tovljenike) na genciju (željezničku stanicu) i ispomagat u drugim nenadanim prilikama kad salašaru triba više rukivi el zaprega neg koliko ih ima.

Komšijanje se najviše učvršćivalo u provodu slobodnog vrimenta, svaki sa svojim parom (uzrastom). Tako je moralo bit jel su med sobom čeljad različiti godišta imali drugačiju zabavu, divan. Koji su u komšijanju zajedno odrasli i posli su se dobro pazili, čak i ako ih je životni put odavno udaljio.

Da do razmirice sa komšijom ne dođe stariji su smirivali kočopernije: »nećemo valjda zbog ničeg uzet pik na komšiju...« (»uzet ga na zub«, progonit, napakostit).

Usamljen salaš

Hrvatska će poduprijeti izgradnju kazališta

Subotica je grad u kojem hrvatska manjina ima odlične uvjete za svoj rad, očuvanje svoje kulturne baštine, školovanje, i naravno da je to od posebnog interesa Hrvatskoj», kazao je veleposlanik Markotić

Veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji *Gordan Markotić* posjetio je Suboticu kao prvo mjesto službenog posjeta u svom mandatu. Njega su u Gradskoj kući u utorak, 12. studenog, primili gradonačel-

zirati i stvorimo preduvjete osnivanjem hrvatske drame, imat ćemo ozbiljne argumente da predložimo veleposlanstvima, odnosno vlastima u Hrvatskoj i Mađarskoj, da pomognu u izgradnji», kazao je Dulić ističući da se time

com uspostavljena i u području gospodarstva, zahvaljujući komunikaciji koju Subotica ima s Osijekom, Križevcima i Zagrebom. »Koristimo, dakako, činjenicu i privilegij da je Hrvatska odnedavno punopravna članica EU, a zahvaljujući tome koristimo i mogućnost konkuriranja na prekogranične fondove«, istaknuo je Modest Dulić.

HRVATSKI ODJEL U GRADSKOJ KNJIŽNICI

Veleposlanik Gordan Markotić je kazao kako je iz nekoliko razloga Suboticu izabrao za prvo mjesto svog službenog posjeta, jer je to prije svega grad u kojem uspješno žive i rade i djeluju tri naroda – hrvatski, srpski i mađarski. »Iznimno mi je drago da je Subotica grad u kojem hrvatska manjina ima odlične uvjete za svoj rad, očuvanje svoje kulturne baštine, za školovanje, i naravno da je to od posebnog interesa Hrvatskoj», kazao je Markotić ističući i da je Subotica lijepi grad s prekrasnim secesijskim zgradama. On je istaknuo da je tema razgovora bila i

suradnja gospodarskih komora u okviru prekograničnih IPA projekata. »Drago mi je da mogu zahvaliti gradskim vlastima na skorom otvaranju hrvatskog odjela u Gradskoj knjižnici Subotice. Mi to cijesimo i za nas to ima veliki značaj. Razgovarali smo i o mogućnostima sudjelovanja, a što je spomenuo i ministar *Tasovac*, tri države u obnavljanju subotičkog teatra, čemu je naravno preduvjet stvaranje ansambla hrvatske drame. To bi doista bilo jedinstveno da tri ansambla – srpski, mađarski i hrvatski, budu pod jednim krovom i zajedno djeluju i pripremaju predstave na svom jeziku«, kazao je veleposlanik Markotić.

Predsjednica Skupštine grada *Mária Kern Solya* izrazila je zadovoljstvo što je veleposlanik Hrvatske Gordan Markotić posjetio Suboticu koja se, kako je ocijenila, još jedanput pokazala kao dobar domaćin. Ona je izrazila žaljenje zbog nevremena koje je tih dana zadesilo Hrvatsku, te istaknula očekivanje da će suradnja i dalje biti uspješno nastavljena.

S. Mamužić

Modest dulić, Mária Kern Solya, Blaško Stantić i Gordan Markotić

nik Subotice *Modest Dulić*, predsjednica Skupštine grada *Mária Kern Solya* i zamjenik gradonačelnika *Blaško Stantić*.

Gradonačelnik Dulić je nakon sastanka izjavio da se, među ostalim, tom prilikom razgovaralo i o ideji da se Republika Hrvatska uključi u rekonstrukciju, restauraciju i dogradnju zgrade Narodnog pozorišta – Narodnog kazališta – *Népszínház* u Subotici, s tim da bi preduvjet za takvu suradnju bilo osnivanje Drame na hrvatskom jeziku. On je kazao kako je ideja da se izgradnja Narodnog kazališta izdigne čak iznad nacionalnog projekta, te da tri srednjoeuropske države pod krovom Narodnog kazališta organiziraju svoje aktivnosti, da to bude objekt u kojemu će u isto vrijeme raditi sve tri drame.

»Ako to uspijemo organi-

ne aboliraju ugovorne obveze Republike Srbije iz 2006. u sufinanciranju izgradnje.

SVE USPJEŠNIJA GOSPODARSKA SURADNJA

Dulić je istaknuo kako je jedna od tema razgovora bila hrvatska manjinska zajednica, te podsjetio da se ove godine obilježava 20 godina od kako je hrvatski jezik u službenoj uporabi u Subotici, kao i da se od 2002. godine izvodi i nastava na hrvatskom jeziku. On je izrazio svoje zadovoljstvo činjenicom da je hrvatska manjinska zajednica na pravi način uključena u sve društvene tokove kroz svoje političke predstavnike u skupštinskoj većini, i na taj način je politički akter, donositelj odluka i kreator subotičke svakidašnjice. Gradonačelnik Dulić je dodao da je, osim kulture i sporta, suradnja s hrvatskom zajedni-

»Čini mi se da je hrvatska zajednica u Srbiji vrlo organizirana zajednica. Hrvatsko nacionalno vijeće je predvodnik svega toga, ali puno je i kulturno-prosvjetnih društava diljem Vojvodine koja su vrlo aktivna, i doista rade na očuvanju hrvatske kulture u Vojvodini, zapravo svog hrvatskog identiteta, što je jako bitno. Također, rade na svom integriranju u društvu u kojem žive. To je velika stvar – sačuvati svoje, a opet biti integriran u društvu u kojem živiš, radiš i djeluješ. Naravno, uvijek može sve bolje biti, ali mislim da se krećemo u dobrom smjeru«, kazao je veleposlanik Gordan Markotić u svojoj ocjeni o aktivnostima hrvatske zajednice u Srbiji.

Arteški bunar čuvaju i uređuju u Mjesnoj zajednici »Novi grad«

Subotičke ulice čuvaju uspomene

Iako se arteški bunari više ne održavaju, ima ih sačuvanih i obnavljanih od susjeda iz okruženja koji o njima skrbe iako su im česme suhe * Kakva je povijest i sudbina ovih, u ne tako dalekoj prošlosti glavnih opskrbljivača stanovništva pitkom vodom

Prema istraživanju dr. Lajosa Hoványa, prva dva javna bušena bunara za opskrbu stanovništva Subotice pitkom vodom predana su na uporabu 1894. godine. Arteški bunari kojima se s dubine od oko 40 metara dobivala voda ostali su glavni opskrbljivači grada i okolice vitalnim resursom u sljedećih sedam desetljeća, sve do postavljanja gradske vodovodne mreže i osnutka »Vodovoda«. Koliko je voda bila jedna od čistih i ključnih tema rasprava gradske uprave, planiranja, inicijativa i tražanja za rješenjima, moguće je pratiti kroz opsežnu kronologiju događanja koju je

dr. Hovány složio istražujući ovu tematiku kroz arhivska dokumenta, inženjerske knjige iz prošlosti i nekadašnje planove, nacрте, prijedloge i izvješća.

Kada je u gradu odlučeno da se opskrba pijaćom vodom s do tada masovno korištenih kopanih bunara usmjeri k zdravstveno kvalitetnijim i dubljim bušenim bunarima, krenula je i njihova ekspanzija. Samo godinu dana nakon prva dva bušena bunara za opskrbu stanovništva, 1895. godine, izvješće obuhvaćeno unutar kronologije dr. Hoványa bilježi: »Na teritoriju grada izbušeno je 12 bunara (10 javnih i po jedan na

teritoriju klaonice i bolnice) – konstatirao je Istvan Frankl u izvješću od 10. srpnja. Dubina bunara bila je između 30 i 40 metara, izuzev na Beogradskom putu kod ulice Eugena Kumičića, čija je dubina bila 100 metara. Bunar na raskrižju Beogradskog puta i Ulice Eugena Kumičića imao je najmanji kapacitet. Ostalim bunarima dnevni kapacitet je bio 40-50 kubičnih metara vode...«.

Za sljedeća tri i pol desetljeća broj javnih bušenih bunara u gradu povećan je pet puta.

ISTO IME ZA SVE

Sve zelene bušene bunare čija je voda okretanjem velikog kotača istakana u kante i u rukama nošena do obližnjih kuća, Subotičani zovu istim imenom, arteški. Stručno upućeni u ovo tehničko područje pomalo negoduju – nije to sasvim odgovarajući termin. Adekvatno je: bušeni bunari. Oni se onda razvrstavaju u dvije skupine:

arteške i semiarteške. Arteški su samoizljevni, tj. voda pod pritiskom izbija na metar-dva iznad površine zemlje, dok se kod semiarteških ona izводи (izvlači, crpi) na površinu. No, u narodu je odomaćen naziv arteški, i to je izraz na koji se emotivno reagira i bude sjećanja.

Od kuda uopće naziv arteški, dva su tumačenja. »Prvi arteški bunari u Europi buše se u 12. stoljeću u pokrajini Artoa (Artois), odakle potječe ime« (Wikipedia). Drugo tumačenje vezano je za izraz arterija (vode).

»Na subotičkom području u velikoj većini su semiarteški bunari. Istražujući vrijeme u kojem su nastajali, naišao sam na dokumentirane podatke o svega tri arteška bunara, gdje je bušenjem voda izbijala iznad površine zemlje«, kaže dr. Lajos Hovány.

U kronologiji su podaci o rijetkim arteškim bunarima zabilježeni na sljedeći način:

»Izbušen je treći bunar na željezničkom kolodvo-

ru, pokraj podvožnjaka. Dubina bunara bila je 110 metara. Bunar je bio arteški, s razinom mlaza za 1,5 metara iznad kote terena. Izgradnjom ovog bunara riješen je problem opskrbe vodom vodovoda između željezničkog kolodvora i kazališta.» (1894.)

»Istvan Frankl je predložio Magistratu bušenje bunara na raskrižju ulica Matije Gupca i Sonje Marinković, ispred škole (Mlakai iskola). Do 24. ožujka bunar je izgrađen. Bio je arteški. Razina njegove vode je za metar bila viša od razine terena.» (1905.)

»Od 28. veljače do 26. srpnja probni bunar vodovoda grada izbušen je do dubine od 200,17 metara. Bunar je bio arteški...» (1913. na lokaciji uz današnji Gradski stadion - prim. aut.)

REDOVI NA BUNARU

Voda je u tijesnoj vezi sa zdravljem, na sve načine. Još 1842. godine konstatirano je kako je kvaliteta vode kopanih bunara u gradu, tada jedinog načina opskrbe pitkom vodom, mnogo lošija nego vode kopanih bunara na salašima, što je bio povod za inicijativu o

bušenju arteških bunara. Do realizacije će, ipak, doći tek pola stoljeća kasnije, nakon što je grad desetljećima problematiku kvalitete vode rješavao pokrivanjem kopanih bunara na koje su postavljane klipne crpke. Kao što se pokazalo kasnije, ni bušeni bunari nisu u potpunosti riješili zdravu opskrbu vodom, ali evo nekoliko zanimljivih podataka iz prošlosti o vodi i zdravlju. Prva kemijska analiza vode za piće u Subotici obavljena je 1902. godine. Analizirane su vode kopanih i bušenih bunara u vojarni, a analiza je obavljena u Budimpešti. Sljedeći podatak je iz 1910. godine: »Izvršena je kemijska analiza kvalitete vode javnih (bušenih i kopanih) bunara u gradu – navedeno je u izvješću glavnog liječnika grada 15. kolovoza. Predložio je obnoviti jednu skupinu bunara, a na ostale staviti ploču s natpisom da voda nije za uporabu. Od 74 bunara voda iz 26 nije odgovarala za piće.« (Novijih ploča sa zabranom korištenja vode za piće sjećaju se i suvremenici)

Jednom bušeni bunar nije uvijek bio pouzdani dobavljač vode za sva vremena. Mogao se potrošiti, takva

su iskustva zabilježena u nizu dokumenata o obraćanju upravi grada stanovništva iz pojedinih ulica i kvartova. Izvješće iz 1950. godine ilustrira ovakve poteškoće: »U unutarnjem dijelu grada postoji 70 javnih bušenih bunara. Zbog niskog vodostaja kapacitet pojedinih bunara opao je i to je jedan od važnih razloga što kod javnih bunara stoje redovi za dobivanje pitke vode. Zbog ovoga je nastala potreba za bušenjem novih bunara, a paralelno s tim i potreba za osnivanjem gradskog poduzeća za održavanje postojećih i za bušenje novih bunara.«

Iako je ideja o vodovodnoj mreži za uži dio grada rođena još 1905. godine, pola stoljeća kasnije vodoopskrba se još zasniva na bušenim bunarima: 1954. planirana je izgradnja 150 stanova (ulice Maksima Gorkog, Ivana Gorana Kovačića, Šenoina i na uglu cara Dušana i Vladimira Nazora) i 32 bušena bunara (17 u gradu i 2 na Paliću).

Na teritoriju grada i naselja Palić 1960. godine broj bušenih bunara iznosio je 113.

(nastavit će se)

Katarina Korponaić

S dva kotača potječu iz srednje Bačke

Model javnih bunara iz Čantavira, sada bez kotača (iz zbirke Lajče Mamužića)

TURISTIČKA AGENCIJA "SUBOTICA-TRANS"
 Segedinski put 8-4., 24000 Subotica
 Ilicenca OTP mtrs broj 406/2010 od 24.02.2010.
 PIB: 100960042, Matični broj: 08049548,
 B.L.F.: 205-179140-48 Komercijalna banka,
 TELEFON: +381 24/555-466, FAX 556-548,
www.sutrans.rs, turizam.sutrans.rs
 e-mail: ta.sutrans@gmail.com

Aranžman obuhvaća:
 Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
 Smještaj u hotelu *** u Mestru na bazi dva noćenja sa doručkom
 Pratioca grupe
 Usluge lokalnog vodiča
 Dodatno putničko i međunarodno zdravstveno osiguranje DDOR
 Troškove organizacije

VENECIJA
 Verona- Venecija- Mestre- Palmanova
 20-23.11.2013.

Cijena aranžmana: 130 eura

PRVI MEĐUNARODNI FESTIVAL VELIKIH TAMBURAŠKIH ORKESTARA U RUMI

Međunarodni karakter festivala predstavlja iskorak u pravcu njegova razvoja

U organizaciji Saveza tamburaških orkestarâ Vojvodine i Kulturnog centra, u velikoj dvorani Kulturnog centra u Rumi održan je u subotu i nedjelju 9 i 10. studenoga Prvi međunarodni festival velikih tamburaških sastava.

Ovogodišnji festival predstavlja nastavak nekadašnjeg Festivala muzičkih društava Vojvodine, koji se od 1964. godine održava u Rumi, a iz koga se prije 24 godine izdvojio Festival tamburaških orkestarâ Srbije.

Festival se održava pod pokroviteljstvom Općine Ruma, a uz potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje, a ove godine svečano ga je otvorio predsjednik stručnog žirija festivala prof. Slobodan Atanacković iz Beograda. Profesor Atanacković je u uvodnoj riječi istaknuo kako rumski festival dugi niz godina predstavlja mjesto oku-

pljanja najboljih i najkvalitetnijih tamburaških orkestarâ prije svega iz Vojvodine, ali na kome su posljednjih godina nerijetko sudjelovali i tamburaški sastavi iz Hrvatske, Slovenije i Bosne i Hercegovine, te da njegov od ove godine međunarodni karakter predstavlja iskorak u pravcu njegova razvoja. »Sredine iz kojih dolaze tamburaški orkestri na rumski festival su one u kojima je tamburaška glazba neizostavni i duboko ukorijenjeni dio njihove kulture i tradicije, te samim tim i festival predstavlja način promicanja tamburaške glazbe i tamburaškog pokreta ne samo u Vojvodini i Srbiji nego u cijeloj regiji«, istaknuo je Atanacković.

Kako je ovogodišnji festival bio natjecateljskog karaktera, na njemu je određen i stručni žiri koji je odlučivao o dodjeli brončanih, srebrnih i zlatnih plaketa, a kome su osim već spome-

nutog profesora Slobodana Atanackovića iz Beograda, kao predsjednika, bili i Dragoslav Krsmanović, profesor glazbe iz Šida i Franjo Batorek, glazbeni pedagog iz Osijeka.

PRVI DAN

Ovogodišnji festival je u subotu, prvog natjecateljskog dana, otvorio svojim revijalnim nastupom Juniorski subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem Stipana Jaramazovića, koji se predstavio skladbama Stipana Jaramazovića i skladbom Save Vukosavljeva sa solisticom na bisernici Ines Bajić. Poslije njih nastupio je veliki tamburaški orkestar HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume, koji je izveo instrumentalnu skladbu Tihomila Vidošića, kao i praižvedbu skladbe Aleksandra Radua. Vokalna solistica Katarina Atanacković se uz pratnju

orkestra predstavila pjesmom Doris Dragović u aranžmanu Josipa Jurca »Ti si moja ljubav stara«, da bi na kraju izveli »Šidsko kolo« Josipa Andrića. Dirigent i umjetnički voditelj velikog tamburaškog orkestra HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume je Josip Jurca. Prvog natjecateljskog dana nastupili su još i Gradski tamburaški orkestar iz Banjaluke, tamburaški orkestar KUD-a »Dobre« iz Dragatuša u Republici Sloveniji i Subotički tamburaški orkestar. Orkestar iz Subotice pod ravnanjem dirigentice Marijane Marki predstavio se skladbom Georgija Sviridonova, M. Pastve i Stipana Jaramazovića, a potom i skladbom Igora Kuljerića kao praižvedbom na festivalu. Vokalna solistica Antonija Piuković se, uz pratnju orkestra, predstavila pjesmom »Modre zore« Nele Skenderović.

DRUGI DAN

Drugi natjecateljski dan otvorili su tamburaši Radničkog kulturno-umjetničkog društva »Pelagić« iz Banjaluke, da bi potom nastupili i tamburaški orkestar Umjetničkog centra »Lira« iz Novog Sada, Brodski tamburaški orkestar iz Slavonskog Broda, Gradski tamburaški orkestar »Branko Radičević« iz Rume i revijalni sudionik Gradski tamburaški orkestar iz Stare Pazove. Tamburaški orkestar Umjetničkog centra »Lira« iz Novog Sada pod ravnanjem *Dragutina Škrobot*a predstavio se skladbom *Save Vukosavljeva* »Druga svita

PRIZNANJA

Po završetku festivala podijeljena su i priznanja: tamburaški orkestar Umjetničkog centra »Lira« iz Novog Sada i veliki tamburaški orkestar HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume dobili su brončane plakete, tamburaški orkestar RKUD-a »Pelagić« iz Banjaluke srebrnu plaketu, a tamburaški orkestar KUD-a »Dobreč« iz Dragatuša, Gradski tamburaški orkestar iz Banjaluke, Subotički tamburaški orkestar, Gradski tamburaški orkestar »Branko Radičević« iz Rume i Brodski tamburaški orkestar dobili su zlatne plakete. Kao orkestar s najviše osvojenih bodova specijalnu nagradu – plaketu s likom *Save Vukosavljeva* osvojio je Brodski tamburaški orkestar iz Slavonskog Broda.

iz albuma *Isidora Bajića*«, potom skladbom »Por Una Cabeza« *Carlosa Gardela* u aranžmanu Josipa Jurca kao praizvedbom, ukrajinskom narodnom pjesmom »Jihav kozak« i na kraju »Vlaškim kolom« *Save Vukosavljeva*. Brodski tamburaški orkestar se predstavio varijacijama na temu skladbe *Zequinha de Abreu* »Tico tico no fuba« u obradi *Filipa Novosela*, »Makedonskim plesom« *Domagoja Vukadina*, i pjesmom *Krešimira Bogitovca* »U san mi dođu tambure« u aranžmanu *Krunoslava Dražića*, da bi nastup završili skladbom *Krunoslava Dražića* »Šokačka nadigravanja«.

Nikola Jurca

TAMBURAŠKI KONCERT U TAVANKUTU

Opravdan godišnji rad

Oko 200 ljudi u publici s oduševljenjem su pratili koncert punih sat i pol

Tradicionalno ukorijenjena u životu ljudi tavankutskoga kraja, tambura i tamburaška glazba imat će svoje ljubitelje i u budućnosti. Svjedoči o tome svake godine novi broj polaznika satova tambure, koje pri HKPD-u »Matija Gubec« održava profesor *Vojislav Temunović*. U današnje vrijeme, kada su računalo, igrice na računalu i društvene mreže veliki konkurenti svim

tamburaške glazbe, pa sve do spleta vojvođanskih, bosanskih i dalmatinskih pjesama. Ovo je jedan, kako vidimo po reakciji publike, od boljih koncerata i drago mi je da smo opravdali svoj rad«, naglasio je *Vojislav Temunović*, voditelj i dirigent orkestra. Uz pratnju ovog orkestra predstavili su se i vokalni solisti *Kristina Crnković*, *Boris Godar*, *Martin Vojnić Mijatov* te *Marko Križanović*.

Bure pljeska pobrali su tavankutski tamburaši

drugim aktivnostima mladih, osobito onih koji zahtijevaju ulaganja više vremena i truda, vrijedna je pohvale upornost djece koja žele naučiti svirati jedan od tradicijskih instrumenata i razvijati svoj glazbeni talent. U tome im pomaže profesor *Vojislav Temunović*, koji već tri godine uspješno vodi tamburaški odjel pri ovoj tavankutskoj udruzi. Odjel trenutačno broji 32 polaznika različite uzrasne dobi.

Godišnji koncert tamburaškog odjela održava se svake godine, a ovogodišnji se održao u nedjelju, 10. studenoga, u sportskoj dvorani tavankutske osnovne škole. Oko 200 ljudi u publici s oduševljenjem su pratili koncert punih sat i pol. »Program koncerta koncipiran je tako da ga čini glazba različitih žanrova: filmske glazbe, tradicionalne

Među publikom je bio i veliki broj roditelja mladih tamburaša. Jedna je od njih i *Vesna Benčik*: »Naš Hrvoje je počeo svirati potaknut inicijativom svojih prijatelja, vremenom se sve više zainteresirao i na kraju i zavolio tamburašku glazbu. Izvrsnu suradnju ima s profesorom *Vojislavom*, kao i svi koji dolaze na njegove satove. Vidim da radostan odlazi na probu i takav se i vrati kući. Mislim da napreduju iz godine u godinu. Koncert je bio vrlo dobar, unatoč tomu što je prostor za koncert neadekvatan. Na žalost, tavankutski Dom kulture nije osposobljen za korištenje, te nemamo bolji prostor. Poručila bih roditeljima koji se dvoje upisati dijete na ovu sekciju, da iskoriste dobru priliku da njihovu djecu podučava profesor poput *Vojislava*.«

I. D.

DOGAĐANJA

SRIJEMSKA MITROVICA

Mala škola tambure

U okviru Hrvatskog kulturnog centra »Srijem-Hrvatski dom« organiziraju se dva puta tjedno sati tambure. Do otvorenja ove škole došlo je inicijativom voditelja tamburaškog odjela *Josipa Dujića* i diplomiranog etnomuzikologa *Edija Tajma*. Škola je otvorena za djecu, srednjoškolce i za radnu mladež, a kako se odazvao veliki broj polaznika bilo je nužno podijeliti ih u dvije skupine. Profesori Dujić i Tajm učenike upoznaju s tamburaškim instrumentima, poviješću tambure kao i njenim dijelovima, a polako ih uče i notama. Uslijedilo je sviranje lakših dječjih pjesama, a oni najbolji i najzainteresiraniji za školu prešli su u stariju skupinu. Mladi uče svirati božićne pjesme nadajući se kako će do Božića uspjeti uvježbati dovoljan broj pjesama da bi napravili božićni koncert i tako Mitrovčanima uljepšali božićne i novogodište blagdane.

RADIONICA ZA DJECU

VLČ. *Mario Paradžik* došao je na ideju osnovati radionicu za djevojčice, kako bi se one međusobno upoznavale i družile. Iako je radionica bila namijenjena za djevojčice, počeli su dolaziti i dječaci i ministranti, tako da je radionica sada namijenjena svima. Uz pomoć mladeži velesasni svako subotnje poslijepodne provede s djecom, pa prave krunice, čestitke za Božić ili Uskrs, igraju društvene igrice, gledaju filmove i »crtaće«. Sad, kako se bliže božićni i novogodišnji blagdani, djeca prave božićne čestitke i boje anđele i jaslice koje će prodavati poslije zornica ili nedjeljne svete mise. Kako se bliži i blagdan Svetog Nikole, djeca prave priredbu na kojoj će biti podijeljeni paketići svakom djetetu koje je bilo dobro tijekom godine. Kada se radionica završi sva djeca odu na svetu misu.

DOPUNSKA NASTAVA

Znamo kako se djeca više vole igrati i međusobno družiti nego sjediti u svojim domovima i učiti. VLČ. Mario je prepoznao taj problem kod svojih mlađih ministranata i djece s radionice, te se sa srednjoškolcima i studentima dogovorio da počnu sa satima dopunske nastave za djecu koja su slaba iz nekog školskog predmeta. I ovoj se ideji odazvao lijepi broj djece koja se trude naučiti i popraviti svoje ocjene. Mladi koji dobro poznaju engleski, sprski, matematiku, fiziku, kemiju te neki drugi predmet trude se što bolje i uspješnije objasniti djeci taj predmet, a poslije svakog sata zadaju im i domaći zadatak. Dopunska nastava se održava dva puta tjedno u župnoj prostoriji. Da radionica dobro napreduje i da doista pomaže djeci može se vidjeti i iz popraavljenih ocjena u školi.

Ana Dujić

TAVANKUT

Posjet Norvežana

Tavankučanka *Sandra Jakovčević* uposlenica je »NorDenta« iz Subotice, kao asistentica inozemnih pacijenata. Njezin se posao odnosi na organizaciju slobodnog vremena pacijenata, njihovo upoznavanje Subotice i okolice, te informiranje o kulturnim događanjima. Obilasci znamenitosti grada Subotice, Palića i okolice najomiljeniji su gostima. Jedan je

takav obilazak priređen i u Tavankut. Nekoliko sati boravka u autentičnom ambijentu i u društvu lokalnoga stanovništva izlet je kakav prema riječima gostiju oni najviše vole. »Dva bračna para iz Norveške su se zainteresirala posjetiti Tavankut i upoznati se s predstvanicima folklornog društva, jer su i sami članovi folklorne skupine u Norveškoj. Tako smo u petak 8. studenoga organizirali dolazak *Ellinor* i *Bjorna Hodneland* i *Marit* i *Ivara Vaula*. Jedan od pacijenata *Torstein Nisi* je po drugi put bio u Tavankutu. Došao je s namjerom kupiti sliku od slame, a obradovao ga je posjet crkvi Srca Isusova. *Sigrid Nerstein Lunden* oduševljena je narodnim nošnjama – svilom i šlingom«, izjavila nam je Sandra Jakovčević.

Slamarka *Branka Vujić* predstavila je način na koji se slama oblikuje, kao i osnovne faze nastanka slike od slame, te su se i sami mogli uključiti u rad s ovom specifičnom umjetnošću. Gosti su imali prigodu čuti izvornu pjevačku skupinu društva, a nakon toga su prisustvovali folklornoj probi, gdje su zaplesali s članovima folklornog odjela HKPD »Matija Gubec«. Na odlasku bračni parovi Hodneland i Vaula iz Stavangera u Norveškoj su poručili: »Posjet Tavankutu je bio veoma zanimljiv. Vidjeli smo crkvu koja je kulturna dragocjenost i ostavila je dubok dojam na nas. Također, uživali smo u posjetu Galeriji slika od slame. Dragi ljudi su nam pokazali slike od slame, suvenirnicu i ugostili nas u restoranu u kome nam je jedna od slamarki pokazala kako one prave slike od slame. To je bilo nešto posebno. Najinteresantniji nam je bio posjet probi folklorne skupine, kao i sudjelovanje u nekim njihovim narodnim plesovima.«

I. D.

PRIPREME ZA GRADNJU CRKVE DAVORANE U SOTU

Volonterskim radom do crkvene dvorane

U Sotu su ovih dana u tijeku radovi na rušenju starog objekta u dvorištu župne kuće, na kom mjestu će se na proljeće početi graditi crkvena dvorana. Sedamdeset župljana, složno kao i uvijek, pristupili su radnoj akciji rušenja i odnošenja šute s tog mjesta. Izgradnju ovog objekta, kako je istanuo župnik u Sotu vlč. Nikica Bošnjaković, odobrio je sri-

Sedamdeset župljana, složno kao i uvijek, pristupili su radnoj akciji rušenja i odnošenja šute s tog mjesta.

jemski biskup mons. Đuro Gašparović.

Ova crkvena dvorana krasila bi dvorište crkve u Sotu s osnovnom namjenom učvršćenja vjere župljana župe Sot. »Budući da se u dvorištu nalazi dotrajala stara zgrada, koja je nekoć služila kao ambar, štala, svinjci, župljani su već za vrijeme bivšeg župnika vlč. Zdravka Čabrajca imali u planu graditi crkvenu dvoranu. Kada sam preuzeo župu Sot, župljani su jednoglasno i zajedno s crkvenim vijećem dogovorili održavanje radnih akcija. Za sada su izvršene tri radne akcije na rušenju stare dotrajale zgrade i odazvalo se sedamdeset župljana, koji

su složno i svojim traktorima rušili staru zgradu. Imamo plan građenja jednog objekta, u vrijeme kada od strane HNV-a i Ministarstva prosvjete postoji plan uvođenja hrvatskog jezika u službenu uporabu u Sotu. Radi toga je izgradnja ove crkvene dvorane višeznačajna i višenamjenska. U prvom redu, učvrstiti vjernike katolike u njihovim vjerskim susretima, posebno tribinama, seminarima, dočeku različitih gostiju i učvrstiti njihov narodni hrvatski identitet u Sotu. Selo nema dvoranu, pa samim tim nema mogućnosti za održavanje brojnih akcija i manifestacija, a dvorana će biti namijenjena i aktivnostima Hrvatskog kul-

turnog društva 'Šid', s obzirom da je najveći broj članova društva iz Sota«, ističe župnik Bošnjaković.

Trenutačno je u izradi glavni projekt izgradnje crkvene dvorane od strane »Šid projekta«. Dvorana bi sadržavala prostoriju za garderobu, kuhinju, dva sanitarna čvora, pozornicu i podrum. U dvorani se želi ostvariti, kako ističe vlč. Bošnjaković, jedno obiteljsko ozračje vjernika kroz proslave zaruka, vjenčanja, krštenja i daća. Izgradnju objekta financirat će dijelom

sami župljani Sota koji su već počeli prikupljati sredstva, a ostala sredstva bit će osigurana od župljana koji danas žive u Hrvatskoj, kao i od strane Kancelarije za odnose s crkvama i vjerskim zajednicama u Beogradu. Izgradnja objekata počet će u proljeće, a završetak i blagoslov dvorane od strane samog biskupa planiran je za blagdan Imena Marijina 12. rujna, kada će biti održana druga po redu manifestacija »Pokažimo svima što znamo i imamo«.

Suzana Darabašić

Dva kombija za devet sela

Župnik vlč Nikica Bošnjaković sada trenutačno svu djecu iz devet sela subotom odvozi i dovozi s dva kombija u Šid na satove vjeronauka. Jedan kombi dovozi djecu iz pravca Jamene, Morovića, Batrovaca, Vašice, a drugi župni kombi ide u pravcu Ljube, Kukujevaca, Gibarca i Sota. Subotom na satovima vjeronauka bude djece od prvog do osmog razreda između pedesetero i šezdesetero, i Šid predstavlja centar gdje se djeca međusobno upoznaju i zajednički imaju vjeronauk po grupama. Izgradnjom crkvene dvorane u Sotu vjeronauk će se održavati u tom mjestu, upravo u cilju jačanja zajedništva sve djece, kako bi što više živjeli jedni za druge, jedni uz druge.

U BAČU OTVORENA »STARA KOVAČNICA«

Stubna bušilica

Osmišljavanje i iznovljavanje tradicije

Kovačnica je bila sastavni dio života paora Šokca, a mi ćemo kroz radionice pokušati taj život približiti prvenstveno djeci, mladima i svim zainteresiranima, kaže Stanka Čoban

U Baču je nedavno otvorena kovačnica, opremljena kao nekadašnje stare kovačnice, u prostoru Etno kuće Didina kuća. Tim povodom razgovarali smo sa *Stankom Čoban*, predsjednicom UG »Tragovi Šokaca«, koja je najzaslužnija za uspjeh ovoga projekta.

Kako ste došli na ideju otvoriti kovačnicu?

Budući da naša udruga u svom planu i programu, odnosno u Statutu ima i očuvanje starih zanata, ukazala nam se prilika da konkuriramo na pokrajinski natječaj

za stare i umjetničke zanate. Projekt »Stara kovačnica« nam je odobren, kupili smo kovačnicu koju smo pronašli kod jednog bivšeg kovača u Baču i kompletno je opremili. Zašto baš kovačnica? Kovačnica, odnosno kovački zanat je u životu Šokaca na ovim prostorima uvijek igrao značajnu ulogu. Konji su potkivani, raonici se otkivali, oruđa pravila – sve kod kovača u kovačnici. Isto tako, poslije napornog dana, kovačnica je bila i glavno sastajalište paora (onih koji nisu volili bircuz), tu su se raspredali raznorazni »divani«, sazna-

vale se razne novosti u selu i sl. Kovačnica je bila sastavni dio života paora Šokca, a mi ćemo kroz radionice pokušati taj život približiti prvenstveno djeci i mladima, a onda i svim zainteresiranima.

Kako ste se natjecali, pisali projekte i pronalazili sredstva?

Naša udruga redovito aplicira svojim projektima na natječaj – je sukladno našim potrebama. Ove smo godine napredovali u osmišljavanju i izradi projekata te smo dobili sredstva od Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, rad i ravnopravnost spolova i Pokrajinskog tajništva za kulturu i infor-

miranje. Dobili smo redovita sredstva od naše općine, a nedavno smo saznali da nam je i Hrvatsko nacionalno vijeće za otvorenje kovačnice kao edukativnog centra odobrilo 10.000 dinara. Novac koji nam je Veleposlanstvo Republike Hrvatske namijenilo za prošlu 2012. godinu, podigli smo tek početkom ove godine, pa nam je to dobro došlo za ostvarenje ovoga projekta kojega je pratila i manifestacija Revije frizura i radionica za djecu osnovnih škola iz Plavne, Vajske i Bošana koja izučavaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. U pisanju projekata pomogao nam je Nikola Banjac, suradnik za projektno planiranje u Uredu za lokalni i ekonomski razvoj.

Kakve ste probleme imali u pronalazanju alatki?

Nismo imali velikih problema u pronalazanju alata. Kovačnicu smo kupili gotovo kompletnu, no ono što nam je nedostajalo dobili smo od potomaka kovača koji su nekada imali kovačnice u Baču.

Ima li još u Baču onih koji znaju kovati?

U Baču je nekada bilo 5 ili 6 kovača koji su u svojim radionicama obučili znatan broj kovača. Nažalost, malo je

Još ima onih koji znaju kovati

onih koji su još živi, no ipak ih ima. Ivica Kampel, kovač je u mirovini i živi u Baču, a Laslo Nađ, kovač iz Vajske, na otvorenju naše kovačnice demonstrirao je kovački zanat djeci iz Plavne, Vajske i Bođana.

Što ovakva vaša aktivnost znači za turizam u općini i tko vas podržava u realizaciji projekta?

Otvaranjem kovačnice i održavanjem edukativnih radionica, upotpunjena je turistička ponuda u općini Bač. Stari zanati sve više privlače turiste, pogotovo kada mogu i sami sudjelovati i oprobati se u izradi nekih predmeta. Projekt je, osim Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, rad i ravnopravnost spolova, podržalo Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, općina Bač, a Turistička zajednica općine Bač nas je uvrstila u turističku ponudu općine.

Kako će se radionice održavati?

Polaznici edukativnih radionica u kovačnici će biti školska djeca iz osnovne škole u Baču, kao i mladi iz Poljoprivredne škole u Baču zainteresirani za ovaj zanat. Radionice će održavati kovač i predavanjem i praktičnim radom prezentirati ovaj zanat.

Što ćete proizvoditi? Ako će to biti suveniri, tko će ih osmisлити i što će na njima biti prikazano?

Za sada nemamo namjeru proizvoditi ništa značajnije osim onoga što se napravi na radionicama. O suvenirima je još rano razmišljati, prvo ih treba dobro osmisлити, vidjet ćemo!

Ovo je doista dobar primjer koji bi mogao potaknuti i druge hrvatske udruge da rade na očuvanju i obnovi starih zanata i tradicije te da izrađuju kvalitetne i dobro osmišljene projekte.

Zvonimir Pelajić

Radionica u dvorištu Didine kuće

RADNI SUSRET VODITELJA HRVATSKIH KULTURNIH UDRUGA U OPĆINI BAČ

Ka konkretnom modelu Hrvatskog kulturnog centra

Do konca studenoga svih pet hrvatskih kulturnih udruga koje djeluju u općini Bač trebaju se izjasniti i dati svoja mišljenja i primjedbe o osnutku Hrvatskog kulturnog centra u Baču – jedan je od zaključaka radnog sastanka predstavnika hrvatskih udruga održanog u četvrtak 7. studenoga u Baču.

Na sastanku se razgovaralo o nacrtu statuta HKC-a, koji je pripremio *Željko Pakledinac*. On je u uvodnoj riječi naglasio kako bi postojeće udruge i dalje radile pod istim nazivom u svojim mjestima, a HKC bi koordinirao svim aktivnostima udruga, organizirao zajedničke nastupe, manifestacije, gostovanja, međusobnu pomoć među udrugama, te izrađivao projekte i bio neka vrsta centra za usluge u kulturi i integriranju hrvatske zajednice u kulturni prostor šire zajednice. *Kata Pelajić* je podržala ovu ideju istaknuvši kako se predsjedništvo HKUPD-a »Matoš« već suglasilo s ovim projektom. Ona je predložila da se razmotri mogućnost osiguranja stalnog prostora za rad budućeg centra, te da se eventualno zaposli jedna osoba koja bi bila stručna za ovakve poslove. *Pavle Pejčić* se također složio s ovim idejama, ali je ukazao i na teškoće koje će se pri tome javljati, a to su prije svega financijski i tehnički problemi budući da naša sela više nisu dobro prometno povezana. On je istaknuo potrebu još bolje suradnje s Hrvatskim nacionalnim vijećem i drugim hrvatskim institucijama, što su svi nazočni podržali te odlučili da se ništa definitivno ne uradi bez konzultacija s institucijama hrvatske zajednice.

Drugi je zaključak da koordinatorka *Stanka Čoban* kontaktira sa svim hrvatskim udrugama bačkog Podunavlja u cilju sagledavanja mogućnosti organiziranja zajedničkog programa pred Božić u Baču, pod nazivom »Revija stvaralaštva Hrvata Šokaca bačkog Podunavlja«. Predloženo je da svaka udruga pripremi jedan dio programa.

Većina nazočnih izrazila je želju da se pomogne i oživi rad HKUPD-a »Mostonga«, koji je trenutačno u zastoju, ali bi se mogao uz malo dobre volje pospiješiti, pogotovo kada je u pitanju folklorni i tamburaški odjel.

Z. Pelajić

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Potraga za dva grada

Piše: dr. Zsombor Szabó

U nastavku feljtona pokušat ćemo odgonetnuti tajnu gdje su ležala dva značajna grada u srednjem vijeku, koja su dobila ime po srijemskim mučenicima sv. Demetriju i sv. Irineju. Naravno, prvu potragu radimo po postojećim i nama poznatim zemljovidima. Sljedeća koju prikazujemo je objavljena 1688. godine u Amsterdamu, autor je nizozemski graver *Frederik de Wit* (1616.-1698.). Karta prikazuje Ugarsku i njene županije, mi analiziramo dio Srijemske županije. Na karti se jasno vidi kako se rijeka Bosut, granajući se na dva kraka, ulijeva u Savu nedaleko od današnje Srijemske Rače, što odgovara i današnjoj situaciji »na terenu«. Sava pravi jednu okuku, na čijem je kraju Šabac, tako je i danas, to znači možemo zaključiti da je de Witova karta »prilično točna« u odnosu na današnju situaciju. Pokraj istočnog kraka Bosutove »delte« ucrtna su dva crkvena tornja, pokraj natpisa *Alt Sirmium*. Ako idemo tokom Save prema istoku, ubilježeno je mjesto *S. Demeter*, a jedna bezimena rječica ulijeva se u Savu između Šapca i *S. Demetera*. Ova rječica postoji i danas, a sljedeće naselje na karti je *Kelpen*, današnje Kupinovo. Znači ovu kartu možemo prihvatiti kao točnu.

ŠTO JE VIDIO I NACRTAO MARSIGLI?

Grof i inženjer austrijske vojske *Ferdinand Luigi Marsigli* (po nekim autorima *Marsilius*) 1681. godine došao je u Mađarsku i tu je proveo dvadeset godina, prvo ratujući oružjem, zatim vrijedno bilježeći perom i kistom ono što

Dio karte Frederika de Wita

je zatekao u razrušenoj zemlji. Između ostalog, prvi je dokumentirao antičke ruševine u Srijemu. U svom velikom radu nazvanom *Danubius pannonicus*

Marsiglijeva skica »antičkog Sirmija«

mysicus, koji je objavljen u šest tomova, u drugom tomu postoji crtež (isto u prikazu) na kojem je nacrtao *Mitrovitz*, *Sirmii olim metropolis*, tj. Mitrovica, nekadašnja metropola Sirmija (skica je južno orijentirana, pa je treba promatrati obratno prilikom uspoređivanja s de Witovom kartom). Na grafici se vidi isto jedan dvokraki vodotok, vrlo sli-

čan Bosutovoj »delti«, a tamo gdje de Wit bilježi »znak crkve« nacrtano je nekoliko brežuljka s nekim objektima, a jedan kao da je osnova neke crkve (uz grafiku ide i tumačenje naznačeno slovima, nažalost originalno djelo nismo mogli pribaviti pa da rastumačimo što je zapravo Marsigli vidio od ostataka). Ono što je bitno jest da je on videne ostatke građevina nekadašnjeg Sirmija identificirao s tadašnjom Mitrovicom (nacrtao je i skicu Mitrovice, gdje je raspored ostataka objekata drugačiji, ali o tome ćemo kasnije).

JE LI MARSIGLI POGRIJEŠIO?

Nizozemac de Wit je svoju kartu objavio 1688. godine, sedam godina nakon dolaska Marsiglijia u Mađarsku. Pošto je karta tiskana, najvjerojatnije je došla u ruke svestranog grofa ili njegovih suradnika. Znači, znali su za antički Sirmij i nađene ruševine su identificirali kao »antičke« i možda kasnije pogrešno povezali s Mitrovicom, tj. sa *S. Demeterom*, koja je bila definitivno na drugoj lokaciji. Srijemska Mitrovica je dosta arheološki istražena, nađeni su ostaci palače i kupatila, koji se spominju i u jednom srednjovjekovnom dokumentu iz 1347. godine, kao »*Pallacium et balneum in civitate S. Demetrii*«.¹ Znači, Mitrovicu možemo poistovjetiti s antičkim Sirmijom, srednjovjekovnim Sv. Demetrijem, ali ono gdje se nalazilo srednjovjekovno biskupsko sjedište Sv. Irinej (*Syrmio*), jer raspoloživa dokumenta jasno govore o dva različita grada. Zar je moguće da jedan značajan grad nestane bez traga? Možda su ostaci »pametno iskorišteni«, kao što je 1908. godine u Srijemskoj Mitrovici porušen ostatak antičkog akvadukta, da bi se od tako dobivenog materijala gradio put za Mandelos.

¹ Csánki Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. Magyar Tudományos Akadémia, 1894. II. tom str. 238-39.

Praizvedba predstave »Bunjevački blues«

ZAGREB – Praizvedba predstave »Bunjevački blues« rađene prema knjizi priča »Prid svitom – saga o svitu koji nestaje« *Tomislava Žigmanova* bit će održana večeras (petak, 15. studenoga) u Zagrebu. Predstava je rađena u produkciji Glumačke družine »Histrion« i bit će igrana u Histrionskom domu (Ilica br. 90) u 20 sati.

Redatelj predstave je glumac i redatelj podrijetlom iz Subotice *Vlatko Dulić*, koji i tumači jednu od glavnih uloga. Uz njega, u predstavi igraju *Nina Erak-Svrtan*, *Ivana Buljan-Legati*, *Vesna Tominac* / *Suzana Nikolić*, *Davor Svedružić* / *Boris Svrtan*, *Goran Grgić* / *Dražan Kühn*.

»Tomislav Žigmanov napisao je još jednu potragu za nacionalnim identitetom u prostorima gdje se bunjevačkom ikavicom označava ona razlika koja se ne smije i ne može tako lako zaboraviti. Autorova energija okupljena oko priča u zbirci 'Prid svitom', a pretopljena u dramski tekst 'Bunjevački blues', kreće iz 'naroda za narod', tragajući za onim zanimljivim, sretnim i tragičnim zbivanjima u svakodnevlju koja će se, kada budu zabilježena, prenositi generacijama. O njemu će se divaniti...«, zapisala je, između ostalog, dr. sc. *Helena Sablić-Tomić*.

Predstava »Bunjevački blues« bit će izvedena i u Somboru i Subotici, početkom prosinca 2013. godine.

»Srpsko-hrvatski memento« u Beogradu

BEOGRAD – Zajednica Hrvata Beograda »Tin Ujević« organizira u subotu 16. studenoga, u dvorani Doma omladine Beograda, program pod nazivom »Srpsko-hrvatski memento«. Nastupaju: ženski pjevački zbor SKD »Prosvjeta« iz Splita, svirači i etno grupa »Đurđevak« iz Bobote kod Vukovara, tamburaški orkestar HKD »Šid« iz Šida, te glumac *Aleksandar Alač* koji će kazivati stihove *Tina Ujevića*. Bit će prikazan i dokumentarni film »Pravoslavne crkve Dubrovnika«. Početak je u 18 sati.

Književnost Hrvata iz Srbije na »Interliberu«

ZAGREB – »Nakladništvo hrvatskih manjina« tema je ovogodišnjeg programa »Hrvatske knjige izvan Hrvatske«, kojega na zagrebačkom sajmu knjiga i učila Interliber priređuje Hrvatska matica iseljenika. U okviru toga programa bit će predstavljen i dio književne produkcije Hrvata iz Srbije.

U okviru Matičina programa, jučer (14. studenoga) je održano predstavljanje nakladništva hrvatskih manjina iz Mađarske i Srbije. Danas (petak, 15. studenoga) na glavnoj pozornici u 15,30 sati bit će održano predstavljanje »Leksikona podunav-

skih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca« u kojem sudjeluju: ravnatelj HMI mr. sc. *Marin Knezović*, urednik Leksikona dr. sc. *Slaven Bačić*, izvršni urednik *Tomislav Žigmanov*, te članovi uredništva *Mario Bara* i *Petar Vuković*.

O hrvatskim književnicima iz Srbije i njihovim djelima bit će riječi i u sutra (subota, 16. studenoga) u okviru »Matineje pročitanih knjiga« koja se održava od 13 do 20 sati na štandu HMI.

Jesenska izložba likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – Jesenska izložba slika članova likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« bit će otvorena u ponedjeljak 18. studenoga u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Početak je u 18 sati. Izložbu će otvoriti generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *Dragan Đurić*. Izložba je prodajnog karaktera, a moći će se pogledati do 24. studenoga.

»Dani hrvatske kulture« u Somboru

SOMBOR – Udruga građana »Urbani Šokci« organizira u četvrtak 21. studenoga »Dane hrvatske kulture« u Somboru. Događaj se održava u Velikoj dvorani Gradske kuće, a početak je u 19 sati.

Na književnoj večeri *Katarina Čeliković* iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata govorit će o projektu »Godina velika-na«, *Željka Zelić* o književniku i svećeniku *Aleksi Kokiću*, a *Marija Šeremešić* o književniku i svećeniku *Josipu Pašiću*. Na Danima hrvatske kulture bit će predstavljen i časopis »Zornica« iz Pečuha, kao i rezultati literarnog natječaja koji je raspisala Udruga građana »Urbani Šokci«.

Program će upotpuniti i dvije izložbe i to izložba likovnih radova »Lica« vlč. *Gorana Vilova*, župnika u Monoštora, i izložba duboreza rađenih u drvetu *Nenada* i *Ivana Periškića* iz Monoštora.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa nastupit će recitatori i pučki pjesnici kao i pjevačke i plesne skupine »Kraljice Bodroga« iz Monoštora, UG »Tragovi Šokaca« Bač, HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora i Dance crew iz Sombora.

»Šokačko veče« u Sonti

SONTA – Tradicionalna manifestacija »Šokačko veče«, 12. zaredom, ove godine dvodnevna, održat će se u iduću petak i subotu, 22. i 23. studenoga, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti, s početkom u 19 sati. U prvoj večeri, predstavom »Novi knez nije knez« autora *Ivana Andrašića* bit će obilježeno 10 godina rada »Šokadijine« dramske sekcije. U središnjoj, folklornoj večeri, osim organizatora manifestacije, KPZH »Šokadija« u programu će sudjelovati i folklorne skupine KUD-a »Sloga« Sikirevci, KUD-a »Mićevec« Velika Gorica i OKUD-a »Ivo Lola Ribar« Sonta. U okviru manifestacije bit će dodijeljene i nagrade NIU »Hrvatska riječ« i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za pet najboljih pjesama pisanih šokačkom ikavicom.

U SUBOTICI GOSTOVALA PREDSTAVA »HOTEL 'SLOBODAN PROMET'« OSJEČKOG HNK

Urnebesna komedija oduševila gledatelje

**Komad se na genijalno
komičan način bavi
svevremenskom temom
malograđanštine**

Petominutni bis na koncu ove odlično odigrane predstave najbolje je ilustrirao glad subotičke kazališne publike za vedrim komadima koji na komičan način ukazuju na ljudske slabosti. U životu na rubu tragikomike, smijeh je gotovo iščezao, ali zahvaljujući gostovanju osječkog HNK vratio se, barem na kratko, na lica svih koji su u subotu 9. studenoga imali stolac u dupkom ispunjenom gledalištu kazališne scene Jadran.

D. Prčić

Kazališni komad »Hotel 'Slobodan promet'« legendarnog francuskog majstora burleske *Georgesa Feydeaua* praizveden je u pariškom Theatre des Nouveaux još davne 1894. godine, a bezmalo 120 godina kasnije zahvaljujući gostovanju dramskog anasambla osječkog HNK subotička je publika imala zadovoljstvo nasmijati se do suza situacijama koje se nisu nimalo promijenile u suvremenu svijetu 21. stoljeća.

Zajednički do europskih fondova

»Što se tiče naše suradnje s Narodnim kazalištem iz Subotice mislim kako je došlo vrijeme da učinimo i korak više, osobito na planu realiziranja zajedničkog projekta između našeg i subotičkog kazališta putem dostupnih europskih fondova za prekograničnu kulturnu suradnju. Očekujem da ćemo iduće godine i konkretnije započeti realizaciju ove ideje«, kaže za HR intendant osječkog HNK Božidar Šnajder.

Genijalnost komičnog predčavanja nepromjenljive malograđanštine, u ovoj obradi izvornog teksta kontekstualizirane u osječkoj stvarnosti dviju obitelji (Lozice i Karić) dugogodišnjom bračnom kolotečinom nezadovoljnih muževa i njihovih žena, i uvijek intrigantni trenutak potencijalne prijevare (ovoga puta samo u pokušaju) rezultirali su kazališnim komadom iznimno tempirane svevremenske teme.

Glavni lik *Šima Lozica* (*Aleksandar Bogdanović*), iako se boji poprilično oštre supruge *Durđe* (*Ivana Soldo-Čabaja*), potajno mašta o svojoj atraktivnoj kumi *Mandi* (*Jelena Perčin*) i unatoč kumstvu s njezinim suprugom *Dukom Karićem* (*Vladimir Tintor*) uspijeva je nagovoriti na zajednički odlazak u Hotel Slobodni promet, ugostiteljski objekt specijaliziran za preljubničko seksualne izvanbračne izlete. Stjecajem okolnosti Mandin suprug je iste noći na službenom očevidu utvrđivanja postojanja duhova u spomenutom hotelu. Baš kao i kapetan fregate

Dmitar Zvonimir (*Miroslav Čabaja*) skupa sa svoje tri kćeri, te Šimin nećak *Aurelije* (*Duško Modrinić*) koji skupa s njihovom sobaricom (*Anita Schmidt*) tek upoznaje svijet seksualnosti. Vještom autorском kreacijom opće zabune, radnja cijele priče se okreće u klasični urnebesno-komični zaplet, u kojemu glavni krivci uspijevaju preokrenuti cijelu stvar u svoju korist. Naravno, uz mnogo smjehotresnih situacija kreiranih na suvremenim okvirima života u raljama konzumerijskog društva, kroničnog nezadovoljstva životnim partnerima, forsirane želje dokazivanja muškosti, pa sve do Sulejmana Veličanstvenoga, kao neizbježnog life motiva života zasnovanog na pasioniranom praćenju televizijskih sapunica. Poseban ton cijeloj predstavi daju šefica hotelske recepcije (*Petra Blašković*) i hotelski sluga Joza (*Aljoša Čepić*) koji u stankama između činova pjevajući lascivne songove prizivaju formu vodvilja, glazbeno-scenske vrste kojoj ova urnebesna komedija također pripada sa svojim glazbenim brojevima.

Šnajder posjetio ZKVH

Intendant HNK Osijek Božidar Šnajder u subotu je boravio u službenom posjetu Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata. »Bilo je riječi o kazalištu u prostoru kulture vojvođanskih Hrvata, te o mogućoj suradnji da se taj prostor unaprijedi. Konkretno je dogovoreno da će izaslanstvo hrvatske zajednice posjetiti osječki HNK, Grad Osijek, Županiju i Umjetničku akademiju u Osijeku, kako bi se vidjelo što pojedine institucije iz Hrvatske mogu ponuditi kao pomoć u razvoju kazališne prakse u vojvođanskih Hrvata«, kaže ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov.

SLAVLJENIČKI KONCERT ANSAMBLA »HAJO« U SUBOTICI

Srebrni jubilej uz mnogobrojnu publiku

Ovom je prigodom promoviran i spot za pjesmu »Evo opet šorom vranci jure«

Svečanim koncertom, ansambl »Hajo« je prošloga četvrtka, 7. studenoga, u prepunoj Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici obilježio svoj srebrni jubilej – 25 godina rada i djelovanja. Ovom je prigodom promoviran i spot za pjesmu »Evo opet šorom vranci jure« s istoimenog studijskog albuma kojega su ljetos objavili u izdanju ugledne diskografske kuće »Croatia records« iz Zagreba. Na albumu se nalazi 11 pjesama, koje kao autori tekstova i glazbe potpisuju Tomislav Vukov, Hrvoje i Stipa Bogutovac i Marinko Piuković, a u aranžiranju pjesama se pridružio i Zoran Mulić.

FILM O ANSAMBLU

Publika je vidjela i za ovu prigodu snimljen film o 25 godina rada orkestra, u kojem su glavni akteri sami članovi, koji su se rado prisjetili kako

je sve počelo prije četvrt stoljeća, te svoga puta koji ih je načinio danas jednim od poznatijih ansambala ove vrste na ovim prostorima. Ansambl danas čine: Tomislav Vuković (glavni vokal i harmonika), Branko Kutuzov (basprim), Ivan Piuković (kontra), Marinko Piuković (bas), te kasnije priključeni mlađi članovi Dejan Bažant (basprim II) i Davor Ševčić (tamburaško čelo). Prvih 20 godina u ovome orkestru svirao je i Vojislav Temunović, danas profesor tambure u subotičkoj Muzičkoj školi. Tijekom predstavljanja pjesama s CD-a na koncertu su sudjelovali i prateći vokali – Novica Miljački i Ivan Ušumović.

SVIRAČKO UMIJEĆE

U sklopu koncerta mogle su se čuti i pjesme koje su obilježile dugogodišnji rad ovoga orkestra u kavani, točnije u restoranu »Majur« na

»Zlatna tamburica« u Novom Sadu, Tamburaški festival 'Čanad' u Rumunjskoj, Festival šokačke pisme u Županji, Festival bunjevački pisama u Subotici... Isto tako valja napomenuti kako je ansambl »Hajo« nedavno snimao materijal za potrebe arhiva Radio Beograda, što ih je svrstalo u red subotičkih velikana narodne glazbe poput Nestora Gabrića, Antuša Gabrića i Zvonka Bogdana.

PUBLIKA I SURADNICI

Da ono što rade ima brojnu publiku potvrdio je i ovaj slavljenički koncert »Hajoša«. Naime, Velika vijećnica Gradske kuće bila je premala primiti sve ljubitelje glazbe ovoga ansambla, te je dio posjetitelja ovaj koncert pratio preko video bima u holu ispred dvorane.

Osim Subotičana, u publici je bilo i gostiju iz Beograda i Novog Sada, ali i iz Hrvatske i Mađarske. Među ostalim, bili su tu i voditelj HRT-ove glasovite emisije »Lijepom našom« Branko Uvodić, koji već godinama surađuje s ansamblom »Hajo«, Hrvoje Bogutovac, tekstopisac na CD-u, kao i frontmen »Najboljih hrvatskih tamburaša« Stanko Šarić, koji je ujedno bio i gost na CD-u.

D. B. P.

NOVA KNJIGA ZVONKA SARIĆA »Povjeruj u vlastitu smrt«

U nakladi izdavačke kuće »Cenzura« iz Novog Sada nedavno je izašla nova knjiga pjesama subotičkog književnika i zamjenika odgovorne urednice tjednika »Hrvatska riječ« Zvonka Sarića, pod nazivom »Povjeruj u vlastitu smrt«. Sarić se u ovoj knjizi bavi vječitim temama života i smrti, tražeći smisao u vremenu dominirajuće potrošačke kulture. Iako se poezijom bavi već 25 godina (prva pjesma mu je objavljena 1988. u sarajevskom »Oslobođenju«), Sarić ostaje otvoren za eksperiment i u ovoj knjizi, u kojoj poeziju mjestimično spaja s fragmentima kratke proze i dramskog teksta.

Recenzent knjige Ilija Bakić zapisao je o zbirci pjesama sljedeće: »Tek kada dokažeš sebi da si živ i da taj dar ne trošiš uludo bit ćeš sposoban shvatiti, povjerovati u neminovnost vlastite smrti. Jer, ne možeš umrijeti ako si već mrtav, zatrpan trivijalnostima koje su stvorile oklop oko tebe i ne puštaju te da se otrgneš od prisile nužnosti u koju si usmjeren i kanaliran. Samo ako se suočiš s vlastitim (ne)postojanjem moći ćeš povjerovati da te jednom doista neće biti. Do tada budi hrabar, slavi život, koračaj uspravno! Čitaj ovu poeziju!«

Autor naslovnice je poznati srbijanski strip crtač i ilustrator Leonid Pilipović.

Inače, izdavačka kuća »Cenzura« objavljuje knjige koje se, kako sami navode, ne uklapaju u dominantnu etičku, ideološku, pa i estetičku matricu, koja vlada u srbijanskom društvu.

D. B. P.

ZBIRKA »ANĐELI NIKAD NE ODUSTAJU« U POVODU 50. OBLJETNICE »GLASA KONCILA«

**Uvrštene i kratke priče
Mikovića i Žigmanova**

»Anđeli nikad ne odustaju« naslov je zbirke kratkih priča, izdane povodom proslave 50. obljetnice izlaska katoličkog tjednika, koja je predstavljena prošloga četvrtka u Dvorani Tribine Grada Zagreba. Zbirka 25 najboljih kratkih priča koje je stručno povjerenstvo – predsjednik Društva hrvatskih književnika mr. Božidar Petrač, književnik Dubravko

Jelačić Bužimski i novinar Glasa Koncila Tomislav Šovagović – odabralo između 216 priča koje su tijekom više godina, od 2007. do 2012., objavljivane u katoličkom tjedniku »Glas Koncila«.

Knjiga sadrži i dvije priče čiji su autori hrvatski književnici iz Vojvodine: Milovan Miković – »Mađarski poučak« i Tomislav Žigmanov – »Molitva rose u staroga Jose«.

Prema riječima njezina urednika Tomislava Šovagovića, zajedničke karakteristike svih objavljenih priča su humanističko, tj. kršćansko nadahnuće, te poruka o civilizaciji života koju nose u sebi.

Je. D.

NOVA KNJIGA MR. VERE ERL PREDSTAVLJENA U OSIJEKU

**Knjiga o Mariji Malbaši –
prilog kulturnoj
povijesti Osijeka**

U četvrtak, 7. studenoga, u ugodno popunjenom atriju Arheološkog muzeja u Osijeku predstavljena je nova knjiga mr. Vere Erl – »Knjiga o Mariji Malbaši – prilog kulturnoj povijesti Osijeka«. To je biografska monografija posvećena prvoj višoj knjižničarki i djelatnici Knjižnice u Muzeju Slavonije Mariji Malbaši, ženi koja je ostavila traga u kulturnoj povijesti Osijeka, i kako je to naglasio i promotor nove knjige prof. dr. sc. Aleksandar Stipčević, autorica je naslovu pridodala i podnaslov – Prilog kulturnoj povijesti Osijeka, jer Marija je Malbaša ostvarila niz radova o povijesti osječkih knjižnica, o povijesti tiskarstva u Slavoniji, o izdavačkoj djelatnosti i nadasve, bibliografiju knjiga u dva sveska tiskanih u Osijeku, za koje se opravdano može reći da su svojevrsna sinteza o kulturnoj povijesti Osijeka i Slavonije.

»Cijeli svoj život, ili bolje rečeno cijeli radni vijek, a to je pola stoljeća, radim u knjižničarstvu, od ravnateljice do katedre za knjižničarstvo, pa slobodno mogu reći, ja živim knjižničarstvo«, kazala je autorica knjige mr. Vera Erl i dodala: »Od devedesetih sam već u znanosti i drago mi ja da to moje bogato iskustvo mogu prenijeti mojim studentima, trudeći se naučiti ih struci i duhu, da i oni žive knjižničarstvo, jer bez toga nema pravih rezultata. Tako je svojevremeno živjela i Marija Malbaša i meni je doista drago da ljudi od struke kažu kako sam ju dostojno zamijenila, nastavila tamo gdje je ona stala.«

S. Ž.

ZAGREBAČKI KVARTET ODRŽAO KONCERT U SUBOTICI

Vrhunski glazbeni događaj

Odlične izvedbe gostujućih glazbenika subotička je publika nagradila pljescima oduševljenja i zahvalnosti

Zagrebački kvartet

U okviru nastavka suradnje između hrvatskih ustanova i udruga kulture iz Subotice i Grada Zagreba, u utorak 12. studenoga u Subotici je nastupio Zagrebački kvartet. Bilo je ovo prvo gostovanje tog svjetski renomiranog gudačkog kvarteta u Subotici, i kao takvo značilo je vrhunski događaj iz sfere kulture, preciznije umjetničke (klasične) glazbe.

Koncert je otpočeo izvedbom skladbe »Song« suvremenog hrvatskog skladatelja *Igora Kuljerića* (1938.-2006.), nakon čega su uslijedila dva poznatija klasična djela: »Gudački kvartet opus 18 broj 2 u G duru« *Ludwiga van Beethovena* i »Gudački kvartet opus 22 u F duru« *Petra Ilića Čajkovskog*.

Riječ je o iznimno zahtjevnom programu, kako u pogledu stila i dinamike, tako i

glede interpretacije, kako je to rekao u najavi koncerta *Miloš Radović* iz Udruge »Electe«, koja je uz Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizirala ovaj vrhunski glazbeni događaj. A subotička je publika prepoznala značaj ovoga koncerta ispunivši Veliku vijećnicu Gradske kuće do posljednjeg mjesta, te nagradivši vrhunske izvedbe glasovitih gostujućih glazbenika višestrukim pljeskom oduševljenja i zahvalnosti.

Zagrebački kvartet je najstariji hrvatski komorni ansambl, ustanovljen davne 1919. godine.

Tijekom više od devedeset godina djelovanja svoj doprinos Zagrebačkom kvartetu dalo je tridesetak glazbenika, među kojima su *Stjepan Šulek*, *Josip Klima*, *Zlatko Balija*, *Dorđe Trkulja*,

Marija Cobenzl, *Goran Bakrač*, *Ante Živković*, *Josip Stojanović*, *Goran Končar* i drugi, a današnji sastav, koji se predstavio u Subotici, čine: *Sergej Evseev* (violina), *Hrvoje Philips* (viola) i *Davor Philips* (violina), te *Martin Jordan* (violončelo).

Zagrebački kvartet je nastupao u brojnim zname-

nitim koncertnim dvoranama širom svijeta poput Sydney Opera House, New York UN Concert Hall, Berlin Schauspielhaus, London St. John Smith Sq. i mnogim drugima i odsvirao preko 4.000 koncerata, te snimio više od 60 ploča za razne svjetske izdavačke i radijske kuće, kao npr. Sastruphon, RCA, Melodicom, Da Camera Magna, Croatia Records, ALM Records itd. Od 1920. godine mnogi domaći i inozemni skladatelji svoja su djela posvetili Zagrebačkom kvartetu.

U mnoštvu domaćih i inozemnih priznanja i nagrada ističe se nagrada za životno djelo »Vladimir Nazor« dodijeljena 2009. godine.

Predstavljanje zagrebačkih umjetnika u Subotici nastavljeno je sutradan, u srijedu 13. studenoga, kada je u Galeriji »dr. Vinko Perčić« otvorena izložba trojice likovnih umjetnika –*Vatroslava Kuliša*, *Baneta Milenkovića* i *Zoltana Novaka* pod nazivom »Hommage slikarstvu«. Izložba se može pogledati do 15. prosinca, svakim radnim danom od 9 do 18 sati i 30 minuta, i subotom od 10 do 14 sati.

D. B. P.

Publika u Velikoj vijećnici Gradske kuće

Sonćani dobili novoga župnika

Zbog odlaska dosadašnjeg župnika Župe sv. Lovre u Sonti vlč. *Dominika Ralbovskog*, na ovu je dužnost imenovan vlč. *Josip Kujundžić*. Rođen u Maloj Bosni prije 54 godine odazvao se pozivu Svevišnjeg i pošao tnovitim putem Sluge Božjega. U župi Vajska i Bođani službovao je 22 godine, a Božjom milošću sada mu je dodijeljena sonćanska župa, koju će službeno preuzeti u prvom tjednu adventa. Prvu svetu misu u svojoj novoj župnoj crkvi, uz nazočnost neuobičajeno velikog broja vjernika, slavio je u nedjelju 10. studenoga. »Susret s vjernicima župe sv. Lovre doživio sam jako lijepo. Vrlo sam ugodno iznenađen posjećenošću svetoj misi, iako sam već od prije znao da Sonta ima veliki broj kvalitetnih vjernika. Sada sam pun dobrih, lijepih emocija, a mislim da ćemo i ubuduće dobro surađivati«, rekao je poslije mise vlč. *Josip Kujundžić*.

Ivan Andrašić

Dan Ivana Antunovića u Aljmašu

U mađarskom gradiću Aljmašu (Bácsalmás) 9. studenoga održan je tradicionalni Dan biskupa *Ivana Antunovića*. Na slavlje su se okupili predstavnici iz Aljmaša, Kaloče, Baje i iz drugih mjesta u kojima žive Hrvati, kao i predstavnici samouprave iz Budimpešte.

Sve okupljene pozdravila je *Valerija Petrekanić-Koso*, predsjednica aljmaške hrvatske samouprave. Kod spomen-ploče govor je održao mons. dr. *Andrija Anišić*, župnik iz Subotice. On je pozdravio sve okupljene, kako u svoje ime tako i u ime Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« i u ime HKC »Bunjevačko kolo«. U svom pozdravu on je podsjetio kako je u Aljmašu Ivan Antunović kršten, da je u tamošnjoj župnoj crkvi prije 175 godina slavio svoju mladu misu, a ondje je bio i župnik od 1842. do 1859. godine. Predstavnici hrvatskih institucija položili su vijence na spomen-ploču, a nakon toga nastupili su crkveni zborovi iz Baje, Kaloče, Dušnoka i Aljmaša. Svetu misu predvodio je mons. *Andrija Anišić*.

U kulturnom programu u restoranu

»Žuto ždrijebe« bunjevačke i slavonske narodne plesove izveli su članovi »Bunjevačkog divan kluba« uz pratnju tamburaškog ansambla »Bačka«, a slavlje je završilo »hrvatskim balom«.

A. A.

Proslava crkvenog goda i blagoslov križa u Berkasovu

Berkasovo je mjesto u šidskoj općini u kome živi 987 punoljetnih stanovnika. Naselje je iz neolitskog i rimskog doba, a u tursko vrijeme bilo je smješteno blizu u brdu gdje je bila dobra voda na »Ašmanu« i blizu dvora Despotovac. Krajem XVII. i početkom XVIII. vijeka, selo se izgradilo duž današnjeg puta Šid-Ilok, za kojeg se pretpostavlja da je postojao u doba rimljana. Samo selo je brežuljkasto, na sjeveru su lijepi vinogradi iz čijih se vikendica pruža pogled na Šid i dio Slavonije, i na jugoistoku kada je lijepo vrijeme daleko prema Srijemskoj Mitrovici. Dva kilometra od sela nalazi se prostrano izletište »Lipovača«.

U mjestu živi oko 30 katolika, dok veći broj stanovnika čine pravoslavci i grkokatolici. Crkvu »Svetog Martina«, izgrađenu prije 200 godina, biskup je svojevremeno dao na korišćenje grkokatoličkim vjernicima, danas je koriste i vjernici katoličke vjeroispovjesti. U ponedjeljak 11. studenoga, misnim slavljem, koje je predvodio vlč. *Nikica Bošnjaković*, obilježen je crkveni god.

Nakon misnog slavlja, vjernici iz Berkasova, Šida, Nijemaca, Batrovaca i drugih sela, uputili su se na katoličko groblje gdje je blagoslovljen novi križ, kojeg su financirali vjernici.

S. Darabašić

Hodočašće u Mariju Bistricu

U subotu 19. studenoga stotinjak hodočašnika iz Srijema krenulo je na hodočašće u Mariju Bistricu. U Hrvatsko nacionalno Marijansko svetište uputili su se hodočašnici iz župa Šid, Sot, Morović, Čerević i filijala Batrovci, Ljuba, Beočin, Neštin, Banoštor, koje su predvodili župnici vlč. *Nikica Bošnjaković* i vlč. *Zdravko Čabracajac*.

Po dolasku u Mariju Bistricu molio se križni put po tekstu »Ustrajte sa mnom u kušnjama«, kojeg je napisao vlč. *Bošnjaković*. Vjernici su sudjelovali u čitanju, molitvi i pjevanju, a potom su se uputili u Gospinu crkvu. Veliki broj ljudi je po prvi put posjetio ovo svetište i tihi, pobožni i predani molitvi, obilazili su prekrasan oltar i zahvaljivali Gospi na njezinoj brizi, okrilju i molili je za pomoć.

Hodočašće je nastavljeno posjetom Zagrebu. Hodočasnici iz Srijema šetali su Trgom Bana Jelačića, ponosni što je rođen i kršten u njihovom Srijemu. Svoje su hodočašće nastavili prema Kamenitim vratima, te su obišli Markov trg, zgradu Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora, kulu Lotrščak, te se žičarom i mnogobrojnim stubama spustili do Ilice. U ovome obilasku posjetili su zagrebačku katedralu, gdje su se uključili u molitvu krunice, te je uslijedila sveta misa koju je predvodio pomoćni zagrebački biskup mons. *Josip Mrzljak* uz koncelebraciju župnika iz Srijema. Nakon misnoga slavlja molili su na grobu bl. Alojzija Stepinca i razgledali crkvu.

Obogaćeni u duhu, sretni i vidno iscrpljeni hodočasnici su se oprostili od Zagreba i puni dojmova, vratili svojim kućama.

M. Č. i S. D.

IN MEMORIAM

Dana 17. studenoga 2013. navršava se šest godina od smrti

Grge Stipana Karana

(1932. – 2007.)

S ljubavlju i poštovanjem čuvamo te u našim srcima i mislima.

Tvoji sinovi:

Ivan, Slobodan, Dragan i Milan

MEDITACIJA

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Čovjeku kao da je usađena želja da sazna što će biti u budućnosti, a najviše ga brine kada će biti kraj ovog svijeta, kako će to izgledati? Mnogi su pokušavali, a neki i danas to čine, na različite načine dokučiti odgovor na ovo pitanje, ali on spada u područje čovjeku nedokučivog i svaki takav pokušaj je uzaludan. Jer, i sam Isus priznaje da čak niti on ne zna kada će to biti: »A o onom danu i času nitko ne zna, pa ni anđeli nebeski, nego samo Otac« (Mt 24, 36). Da nam je to važno, Bog bi nam to objavio. Nama je važno jedino kako se za taj dan pripremiti. Ako smo pripremljeni svedjedno nam je kada će se on dogoditi, sada, u bliskoj ili u dalekoj budućnosti.

KADA ĆE SVRŠETAK SVIJETA?

Ljudi žele znati kada će se zbiti svršetak ovog svijeta da bi znali kada se za njega početi pripremati, kada okrenuti list u svom životu. Evanđelje trideset i treće nedjelje kroz godinu, iako govori o posljednjim vremenima, ne kaže nigdje kada će to biti. Ljudi Isusa pitaju o vremenu svršetka svijeta, a on im govori kako

će taj svršetak izgledati (usp. Lk 21, 5-19). Upozorava na lažne proroke i mesije. Tom vremenu, prema Isusovim riječima, prethode katastrofe, ratovi i progoni zbog vjere. No, nije teško uočiti da se to sve na što Isus upozorava već događalo u povijesti, a događa se i danas. Tako na temelju Isusovih upozorenja ne možemo reći je li blizu posljednji dan ili nije, te opet ostajemo u neznanju. Ovo samo pokazuje da nam nije važno kada će biti svršetak svijeta, nego nešto sasvim drugo.

Čudno zvuči Isusov poziv da u progonstvima ne pripremamo obranu (usp. Lk 21, 14). Ali, kada nastupe kušnje i progonstva pripreme i improvizacije ne mogu odgovoriti izazovu. To su trenuci kada padaju krinke i kada kršćani pokazuju ono što uistinu jesu, tj. pokazuju jesu li pravi kršćani ili su to bili samo nominalno. Isusov poziv na nepripremanje obrane poziv je na istinsko življenje vjere u trajnom izgrađivanju odnosa s Bogom. Taj se odnos gradi na nama dobro poznat način: molitvom, slušanjem Božje riječi, bratskom ljubavlju prema drugom čovjeku, liturgijskim životom. Tako postajemo hrabri svjedoci svoje vjere, neustrašivi pred progonima raznih vrsta. Život s Bogom postaje život za Boga. To je jedina priprema koja nam je potrebna. Ali, takva priprema se ne može odraditi na brzinu, ona zahtjeva konstantnost,

ustrajnost kada nas obuzme lijenost i kada nas životne prilike pokušavaju odvući od Boga. Ona mora postati dio naše svakodnevice, baš kako kaže biskup Šaško: »Samo iz svakidašnjosti u kojoj je vjera nezamjenjivo i 'prirodno stanište' izranjaju neustrašivi kršćani, sposobni dati

izjava: »Doći će dani u kojima od ovoga što motrite neće ostaviti ni kamen na kamenu nerazvaljen« (Lk 21, 6). I zaista se to dogodilo 70. godine u židovsko-rimskom ratu, kada je Hram do temelja razoren. Sve što je djelo ljudskih ruku, ma koliko velebno i prekrasno bilo, ima svoj vijek trajanja. Čovjek se u to ne može pouzdati. Hram je bio simbol Božje prisutnosti i zajedništva s Bogom, ali Isus otkriva da Božja prisutnost preživljava rušenje Hrama, da se zajedništvo s Bogom može graditi i onda kada se građevine, koje su samo simboli, ruše.

I kao što je za Židove Hram bio simbol naroda, vjere i zajedništva s Bogom, to su nama naše prekrasne crkve. No, naše crkve sve češće postaju spomenici i muzeji, jer su gotovo prazne. Vidimo tako da nam nije potrebna prekrasna crkva, nego Crkva kao narod Božji, zajednica u kojoj je na snazi zakon ljubavi, u kojoj se osjeti Božja prisutnost jer njeni članovi žele Boga u svom životu. Stoga uložimo svoj napor u to da nam crkve budu mjesta ljubavi i mjesta iskreno življene vjere. Samo tamo gdje se vrijeme obraćanja živi i gdje se na Isusov poziv odgovara pozitivno, ljepota crkve ima svoj smisao, jer odražava stanje unutar zajednice, a njeni članovi mogu s radošću i bez straha iščekivati posljednji dan.

svjedočanstvo.«¹ A oni koji budu sposobni dati svjedočanstvo ne trebaju imati nikakav strah, jer Isus daje čvrsto obećanje: »Ali ni vlas vam s glave neće propasti. Svojom ćete se postojanošću spasiti« (Lk 21, 18-19).

CRKVA

Vrlo je znakovito da Isus o svršetku svijeta govori ispred Hrama, prekrasne građevine, u trenutku dok joj se neki dive. Hram je bio zaista veličanstvena građevina, ponos Jeruzalema i svih Židova. U njihovim ušima je sigurno poput groma odjeknula Isusova

¹ Ivan ŠAŠKO, To je, ipak, samo kraj svijeta, u: Živo vrelo, 24 (2007.) 11,31.

Vjernik, entuzijast i još puno toga...

Stipan Dulić je osoba koju možda i ne treba predstavljati, mnogi ga znaju, no isto tako želimo vjerovati da prepoznaju i sav taj njegov nesebični entuzijizam, volju, angažman, rad za zajednicu i oko nje.

Uposlen je u zaštitarskom poduzeću »G4S«, kao poljočuvar. Stipana nekako po inerciji vezujemo za HUK »Lajčo Budanović« iz Male Bosne. Zašto je to tako, u redovima koji slijede. Popričali smo malo o udruzi, kako funkcionira, o problemima i nekim spoticanjima.

O UDRUZI, FINANCIRANJU, I JOŠ PONEČEMU...

»Pokraj svakodnevnih radnih obveza angažiran sam u Hrvatskoj udruzi kulture 'Lajčo Budanović', koja je osnovana 18. ožujka 2003. godine, gdje sam od samoga početka. Stvaranjem uvjeta za osnutak udruga s hrvatskim

predznakom u svim mjestima gdje ima hrvatskog življa, rodila se ideja o osnutku jedne takve udruge. Ideju sam odmah podržao, te sam uz predlagatelje bio i član osnivačke skupštine naše udruge. Po njenom osnutku u dva mandata sam bio tajnik. Prije osnutka HUK-a 'Lajčo Budanović' bio sam također osnivač i član uprave KUD-a 'Ravnica' iz Male Bosne. Stjecanjem uvjeta za ostvarivanje manjinskih prava u državi, nas nekolicina je izrazila želju za stavljanjem riječi hrvatsko ispred KUD-a 'Ravnica', uzimajući u obzir većinski hrvatski živalj u Maloj Bosni. Nismo imali namjeru bilo koga diskriminirati, ili da kojim slučajem ne može biti član društva ako nije Hrvat, ništa takvo. Tadašnje vodstvo na čelu s predsjednikom je prijedlog odbacilo. Niti nakon par pokušaja nismo uspjeli, te je došlo do osnivanja udruge

kako sam na samome početku i rekao.«

Nadalje, Stipan je angažiran i kao član pastoralnog vijeća u župnoj crkvi Presvetoga Trojstva na čelu s novim župnikom vlč. *Draganom Muharemom*. Voli pomagati oko uređenja crkve, pjevati u crkvenom zboru na, kako kaže, gotovo svakoj nedjeljnoj misi.

Kako se snalaze u ovoj po mnoge, a kamoli za jednu tako malu seosku udruhu, teškoj financijskoj situaciji, Stipan vrlo otvoreno priča:

»Novca nikad dosta, a i dobivamo ga koncem godine, tako da su tu velike poteškoće kod organiziranja manifestacija. Manifestacija 'Mladost pleše' imala je svoj jubilej, deset godina, ali je održana u veoma teškim uvjetima, rekao bih jedva. Termin smo pomaknuli, jer su financije dobivene dva dana nakon prvotno dogovorenog termina. Posjeti i uzvraćanje istih su otežani baš zbog financija i to je uvijek problem. Poziva je puno, želja da nam dođu također, no teško je sve to ispratiti. Nemamo novca ni za koreografa, problem je i s folklornom sekcijom, potreban

je netko da svira na probama, jednom riječju - problema je bezbroj.«

Problema jest bezbroj, no Stipan kao predsjednik udruge po potrebi i svira na probama i nastupima. Mandat mu istječe iduće godine. »Volio bih da se mladi angažiraju. Osobito oni koji su informatički pismeni, jer je to jako bitno, i oni kojima je stalo do naše zajednice, da vode društvo.«

PUTOVANJA, HOBI, OBITELJ...

»Naravno, puno se putovalo za proteklih 11 godina. Bilo je lijepih i manje lijepih iskustava.« Mnogo je, kako kaže Stipan, poziva iz Hrvatske od udruga. Mnogima su se morali zahvaliti na pozivu jer financijskih sredstava nije bilo. Uglavnom su to smotre međunarodnog karaktera. S udrugom su bili četiri puta na Jadranskom moru, od Šibenika, Supetra na Braču, do Senja... Obišli su skoro cijelu istočnu Slavoniju, od Gunje preko Semeljaca, Cerne, Ivankova, Vinkovaca, Đakova, Darde, preko Pleternice i Slavenskog Broda, Međugorja, Blagaja na izvoru rijeke Bune u BiH... Zapažen uspjeh su imali u Zagrebu 2005. godine na II. dječjem međunarodnom festivalu, koji je bio o držan u Hrvatskom narodnom kazalištu.

Član je DSHV-a, ali kaže: »Nisam političar, nisam toliko vješt da bih to bio, ali zato pomažem prema svojim sposobnostima i angažiram se koliko je to u mojoj moći za našu zajednicu.«

Stipan i supruga *Jelena* imaju troje djece. Dvije kćerke *Danijelu* i *Katarinu* i sina *Marka*. Kći Katarina je

udana, živi u Šibeniku, ponosno nam kažu kako će dogodine u svibnju postati majka i dida. Ono što želi je Božji blagoslov za obitelj, zdravlje, djeca da imaju posao od kojeg mogu pristojno živjeti. Također dodaje kako imaju pomoć od djece po pitanju udruge i kuće, koliko je to u njihovim mogućnostima. Supruga Jelena pomaže oko, kako kaže, »papirologije«, i skrbi o nošnji kao garderoberka.

Slobodno vrijeme Stipan provodi baveći se stolarskim poslovima, te se prihvaća prijateljima izraditi nešto što nije standardno, što se ne može kupiti u slobodnoj prodaji. Umije još nešto majstorisati, poput postavljanja keramičkih obloga, bravarskih poslova, te nekih kućnih popravki.

Uz stručne savjete i pomoć *Stipana Jaramazovića*, prije nekih 13-14 godina upustio se u avanturu izrade tambura. Tako sada sin Marko ima svoj basprim i kontru, kćerka Katarina ima svoju primicu.

U svome dvorištu ima bagrema, marelica, šljiva, oraha, trešanja, a ima tu prostora i za dva psa, Kutu i Mrvicu, i jednog jako lije-

nog mačka po imenu Cicuš.

KUHATE LI MOŽDA...

Uvijek na koncu razgovora postavimo ono pitanje – kuhate li nešto, što volite jesti?

Stipan nije od nekih kuhara, no upusti se eksperimentirati uz suprugu Jelicu. Primjerice, kajgana sa slaninom, lukom, šampinjonima i neka »Štrumpf čorba«, koja nas je u biti malo zainteresirala. Tako da...

OVOGA PUTA DIJELIMO RECEPT S VAMA!

ŠTRUMF ČORBA

Povrće koje nadete u vašem »špajcu« ili hladnjaku operete. Primjerice: glavica crvenog luka, 1-2 češnja češnjaka, 1-2 krumpira, 1 mrkva. Sve nasjeckati na kockice i staviti u lonac kuhati. U međuvremenu pomiješati griz s jajetom, posoliti. Dodavati žlicom u juhu. Kuhati oko 25-30 minuta, dodati začine po okusu: sol, papar, lovor, origano, kopar, bosiljak, ružmarin... Sve je stvar okusa. Dobar tek!.

JESEN NA STOLU

Htjeli mi vjerovati ili ne, ali bilo je lijepo dok je trajalo. Tko je htio, uživao je u produljenom ljetu, suncu, prirodi, u ugodnome zraku, u šetnji. No, to ne znači da se trebamo skriti, ušuškati u neki ugrižani kut sobe, dapače, vani još toliko toga ima, samo se trebamo naoružati dobrom energijom, pozitivnim mislima, vedrim raspoloženjem, dobro se obući i rasplinuti one tmurne i sive oblake. Istinita je ona tvrdnja da je sve u glavi. Nije uvijek lagano biti opti-

Po staroj navici prošetati ćemo vikendom do tržnice, potražiti nešto za naš jesenski stol. U ponudi je cikla, lijepa je, vrijeme joj je za kuhati je ili prirediti kao sirovu u salati.

Neke dobrobiti cikla:

Puno je dobrobiti ove 2000 godina stare ljekovite biljke. Prirodni je lijek protiv starenja, čuva srce... Poznato je da liječi anemiju, visoki tlak, snižava temperaturu. Blagotvorno djeluje kod čišćenja organizma, bolesti pluća, karcinoma, prehlade...

Ima najviše vitamina

mist, vedar, nasmijan, no to je ono što si možemo priskrbiti bez neke velike muke, samo treba htjeti. I opet treba htjeti s nekime popričati, podijeliti neke male stvari, zadovoljstva i bit će nam ljepše, osjećati ćemo se bolje.

C, te vitamina B skupine, posebice B12 koga rijetko ima u namirnicama biljnog podrijetla, te ogroman spektar minerala. Zdravija je tamnija cikla, i to ona duguljastog oblika. Za liječenje se koristi isključivo u sirovu stanju.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 0600/553-774, 0600/567-465

Badawi

Ponedjeljkom i petkom **POPUST 20%**
na pedijatrijski, ginekološki i opći pregled!

od 1991 sa vama!

Poliklinika za vašu obitelj

GARDEROBA

BONSERRE 200-450
 CAPEL 500-2.200
 CARAPE 70-200
 COWE 1.500-4.000
 DISE GARE (ARLE) 500-550
 DONS (ZA MISAPACE) 500-2.200
 STEMPER I TUNKE (ZA ZENE) 500-2.000
 TRAPERRE 800-1.800
 KAPE 200-1.000
 KRAVO KAPITI (ZA ZENE) 2.200-3.300
 KUSKE KOSULE 500-1.500
 KLADE (ZA MISAPACE) 1.800-1.900
 POKO (ZA ZENE) 1.200-2.000
 POTKOSULE (ARLE) 500-550
 PRSLIN (PESKANI) 1.200-2.200
 SORINE PAPIRE 250-400
 SAL WIRANE 500
 TRENNKE 500-2.500
 ZINKE JAVNE (ZA MISAPACE) 1.500-4.000
 ZINKE JAVNE (ZA ZENE) 600-25.000
 ZINKE KOSULE I STRUKANE 1.100-1.300
 ZINKE MAJOS (ZIGURANE) 500-2.000
 ZINKE NOJES (SET) 250-1.000

BOONCI	500 - 800	
CARTELLI	500 - 1.300	
CENNI	1.000 - 2.200	
DONDI	500 - 1.300	
DOUGLAS	300 - 550	
EMERSON	700 - 1.300	
GIAMPERI	1.200 - 1.800	
GRUPPO	950 - 1.250	
HALLING	1.300 - 1.600	
HERLINGS	500 - 1.000	
ITALIA	1.450 - 1.600	
LEONARDI	1.000 - 1.300	
POTINISOLLE	DOUGLAS	350 - 500
TRENTINO	INCOMPLETI	1.600 - 2.300
ZINISSE	JANINE ZA QUAREZZA	2.100
ZINISSE	JANINE ZA QUAREZZA	2.100

RAZNO

[illegible]

SLEKTO SUPER 1.200-1.600
 SET TALLERA 1.500-3.000
 SOROLAN 1.500-2.800
 S-SAC 24 455 400-2.300
 S-SAC 24 440 500-1.100
 S-SAC 24 440 500-1.100
 S-TECHN. PARALE 300-450
 SUND MAC 150-190
 TOSTER 800-1.200
 TROFAN 500-230-270
 UNIVERZAL DALJINSKI UPRAVLJAC
 ZA TVI DOSTAV UREACE 350-1.500
 VAGS 100-300g 2.000-7.000
 VAGS 24 455 400-400-600

[illegible]

ČINJAKI ZA PEČI (SPORTE) 300 - 500
ČINJAKI ZA PEČI (SPORTE) (STEDSA) 1.500 - 2.400
SALON/LAND 400 - 5.800
AOL/APTEL 350 - 1.500
FISTOLE ZA MOKRE TELEFONE 300 - 400
STROJ ZA MLEVENJE MESA (ROČNI) 800 - 1.950
POMILICE ZA KUPAČICE 1.200 - 3.400
SET KUHINJSKIH NOŽEVA 250 - 400
VELINE VASLANE 300 - 500
ALJAZI ZA TOPLJENJE MASTI 2.500 - 3.500
LOUŠTE ZA KADUŠKE 1.600 - 1.800
SATIRNE 700 - 1.700
MEŠALNO MUŽENI 1.900 - 2.500
SARAFNO DASHI 1.700 - 2.500

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Pčelarska zadruga

U Bačkoj je pčelara bilo odavna. Prvi pisani podaci koji o tome govore datiraju iz 1699. Godine, kada su u Bačkoj zabilježene 2.804 košnice, što je u odnosu na tadašnji broj stanovnika bilo sedam do osam košnica na stotinu stanovnika. U ovoj usporedbi bilo bi zanimljivo vidjeti kakav je danas taj odnos, ali do takvih podataka nismo uspjeli doći.

Značajan pčelarski kraj bio je i Sombor. Polovicom XVIII. stoljeća u Somboru je bilo više od 2.500 košnica pčela. Jedan od najvećih pčelara bio je Nikola Parčetić s 200 košnica. Zanimljivo je spomenuti kako je u XVIII. stoljeću Mađarska državna komora imala inspektora za pčelarstvo, njegova je obveza bila obilaziti županije i izvještavati o stanju pčelarstva i predlagati mjere za njegovo unapređenje. Pri kraju XVIII. stoljeća bački je inspektor bio Josip Toldi. Vrijedan je spomena jer je 1789. godine u Somboru tiskano njegovo djelo »Upute kako treba raditi

s pčelama«, prvo na ilirskom jeziku, a kasnije prevedeno na mađarski i njemački jezik. Neki podaci, do kojih se može doći, kazuju i kako je Toldi svoju uputu pisao na ikavici.

Ovo je mali uvod za priču o Pčelarskoj zadruzi koja je u Somboru osnovana 1952. godine. Među deset osnivača Pčelarske zadruge bili su i Marin M. Kovač, Josip M. Dorotić i Stipan F. Pekanović. Osnivanju Pčelarske zadruge prethodilo je osnivanje somborske podružnice vojvođanske pčelarske udruge. Kako podružnica nije imala pravo trgovine medom i voskom, somborski su pčelari odlučili osnovati svoju udruhu.

RASNE MATICE I VOZNI PARK

Prema knjizi Đorđa J. Janjatovića »Život s pčelama«, prvi predsjednik Pčelarske zadruge bio je Josip Dorotić, a do njenog gašenja 1968. godine na čelu zadruge bili su Živko Zečev, Mirko Simin i Josip Rajič. Zadruga je na početku svog rada imala deset košnica i svoju trgovinu na živinskoj tržnici. Broj članova Pčelarske zadruge rastao je godinama i 1964. godine Pčelarska je zadruga imala 170 članova i otkupljena su tri vagona meda. Samo godinu dana kasnije broj članova Pčelarske zadruge povećan je na 390, a otkupljene količine meda dostigle su sedam vagona. Bilo je to doba uspješnog

rada Pčelarske zadruge, koja je tih godina svojim članovima ustupila 1.000 košnica i 500 pčelinjih društava. Kako piše Janjatović, zadruga je u Kupusini imala pčelinjake za rasne matice i društva, kao i vozni park kao što su traktori i prikolice koji su služili za prijevoz pčela. Predsjednik Pčelarske zadruge tada je bio Josip Rajič. U vrijeme njegova mandata, 1968. godine zadruga je i prestala s radom.

OD IZLOŽBE DO SAJMA

Prestanak postojanja Pčelarske zadruge naravno nije značio kraj pčelarstva u Somboru, jer su iz ugašene somborske zadruge pčelari prešli u Apatin i iduće dvije godine bili su članovi apatinske udruge. U te dvije godine vraćen je i kredit koji je Pčelarska zadruga uzela radi nabave šećera za prehranu pčela i druge opreme. Kada je kredit otplaćen stvoreni su uvjeti za ponovno udruživanje pčelara. No, kako su se ipak vremena mijenjala, više to nije bio oblik zadružnog udruživanja već su se pčelari okupili u Udrugu pčelara »Bačka«. Ova je udruga organizirala pčelarske izložbe i sajmove. Tako je 1974. godine održana prva izložba pčela i pčelarskog pribora u Gradskoj dvorani »Mostonga«. U to je vrijeme na čelu Pčelarske udruge bio Antun Žuljević. Četiri godine kasnije, 1977. godine izložba prerasta u sajam. Na tom pčelarskom sajmu u Somboru desetljećima su sudjelovali pčelari iz nekadašnje Jugoslavije, ali i europskih zemalja. Posljednji X. međunarodni sajam pčelarstva u Jugoslaviji održan je u Somboru 1989. godine.

Zlata Vasiljević

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Zašto? Kako? Molim?

Kako se određuje duljina trajanja dana i godine?

Zemlji treba nešto preko 365 dana da napravi krug oko Sunca i zato imamo 365 dana u godini. Treba joj 24 sata da napravi krug oko svoje osi. Zato dan traje 24 sata. Zemlja ne samo da se vrti oko svoje osi, nego i oko Sunca i to pri brzini od 107.230 km na sat. To je 30 puta brže od ispaljenog metka.

Bez Sunčeve topline, na Zemlji bi bilo -270 stupnjeva. Brr!

Zašto kada kišemo zatvorimo oči?

Zapravo, kihanjem tjeramo zrak iz nosa i usta. To je refleksna radnja izvan naše kontrole, a događa se onda kad se nadražiti sluzokoža nosa ili kada jaka svjetlost nadraži očni živac. Zrak koji napusti nos tijekom kihanja izlazi brzinom od 130 km na sat, svakim pojedinim kihanjem izbacimo 40 tisuća kapljica. Zatvaranje očiju je usputni rezultat reakcije na signale koje mozak, tijekom kihanja, šalje plućima, licu i trbuhu. Upravo zbog toga ne možemo kihnuti otvorenih očiju!

HRCKOVE MOZGALICE

Riješi rebuse:

O

G + + A

ZA

Piše i uređuje: Željka Vukov

XII. smotra recitatora

Dvanaesta po redu, Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku održana je u petak 8. studenoga u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici. Sudjelovalo je oko 90 recitatora koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao i predstavnici hrvatskih udruga u Vojvodini. Tročlanom žiriju, kojeg su činili Vladimir Grbić, Željka Zelić i Nevena Mlinko, predstavili su se recitatori iz Subotice, Male Bosne, Đurdina, Tavankuta, Starog Žednika, Vajske, Plavne, Bačkog Monoštora, Bačkog Brega, Svetozara Miletića, Srijemske Mitrovice, Sonte i Bezdana.

Recitatori su bili podijeljeni u tri skupine: mlađu (od 1. do 4. razreda osnovne škole), srednju (od 5. do 8. razreda osnovne škole) i stariju skupinu (srednjoškolski i mladi do 27 godina starosti).

Svi oni govorili su pjesme na hrvatskom književnom jeziku, ili na bunjevačkoj i šokačkoj ikavici. Organizator smotre je Hrvatska čitaonica Subotica, a kako nam je rekla ravnateljica ove čitaonice Bernadica Ivanković, cilj smotre je učenje lijepog kazivanja poezije, ali ujedno i njegovanje već pomalo zaboravljenih dijalekata hrvatskoga jezika.

Potporu ovoj smotri dale su pokrajinske, lokalne, kao i hrvatske institucije, te su kupljene knjige koje je svaki sudionik dobio na dar.

S obzirom da je ova smotra natjecateljskog karaktera, oni najbolji dobivaju još jedan prekrasan dar, a to je putovanje u Slavonski Brod. O čemu je riječ otkrila nam je Bernadica Ivanković: »Ove se godine obilježava 100 godina šegrta Hlapića (kojeg djeca dobro poznaju), pa smo odlučili nagrađene voditi na jedan performans. Nadam se kako će nam plan uspjeti i da ćemo svi skupa doista uživati. No, o tome kada se vratimo.«

Na poseban način Bernadica je pohvalila putnike, dakle djecu iz daljih mjesta, koja su morala ranom zorom ustati i krenuti na put kako bi sudjelovala na ovogodišnjoj smotri. Ujedno je zahvalila i svim učiteljicama, mentorima i voditeljima što su nesebično uložili svoj trud u rad s recitatorima.

Svima koji su nagrađeni od srca čestitamo i želimo dobar provod u Slavonskom Brodu.

Osim nagrađenih recitatora, nagradu su za poseban angažman dobili i:

1. Slaviša Kovač, OŠ »Pionir« Stari Žednik
2. Marija Ivakić, OŠ »Bratstvo jedinstvo« Bezdani
3. Sanja Šuvak, KUDH »Bodrog« Bački Monoštor
4. Dajana Caro, OŠ »Aleksa Šantić« Vajska
5. Aleksandar Lacko, Politehnička škola Subotica
6. Aleksandra Starčević, Politehnička škola Subotica

15. studenoga 2013.

NAGRAĐENI RECITATORI

MLADI UZRAST

1. Sara Čelić, OŠ »Ivo Lola Ribar« Plavna
2. Ružica Dulić, OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin
3. Ivan Huska, »Hrvatska čitaonica« Subotica
4. Claudia Karan, »Hrvatska čitaonica« Subotica
5. Donna Karan, OŠ »Matko Vuković« Subotica
6. Marko Mišćević, OŠ »Sveti Sava« Srijemska Mitrovica
7. Zorica Ring, OŠ »Ivo Lola Ribar« Plavna
8. Iva Molnar, OŠ »Matko Vuković« Subotica

STARIJI UZRAST

1. Maja Andrašić, Gimnazija »Svetožar Marković« Subotica
2. Sanja Andrašić, KPZH »Šokadija« Sonta
3. Sara Dulić, Gimnazija »Svetožar Marković« Subotica
4. Ivan Kovač, »Hrvatska čitaonica« Subotica
5. Jelena Vidaković, Gimnazija »Svetožar Marković« Subotica

SREDNJI UZRAST

1. Anastasija Balatinac, OŠ »Moša Pijade« Bački Breg
2. Nataša Benčik, OŠ »Matija Gubec« Tavankut
3. Josipa Dulić, OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin
4. Marijana Dulić, OŠ »Vladimir Nazor« Đurđin
5. Regina Dulić, OŠ »Matko Vuković« Subotica
6. Davorin Horvacki, »Hrvatska čitaonica« Subotica
7. Petar Huska, »Hrvatska čitaonica« Subotica
8. Tomislav Huska, »Hrvatska čitaonica« Subotica

9. Zdenko Ivanković, »Hrvatska čitaonica« Subotica
10. Lucija Ivanković Radaković, »Hrvatska čitaonica« Subotica
11. Kristina Kemenj, HBKUD »Lemeš« Svetožar Miletić
12. Marija Kovač, HBKUD »Lemeš« Svetožar Miletić
13. Magdalena Pos, OŠ »Ivo Lola Ribar« Plavna
14. Marijana Skenderović, OŠ »Matko Vuković« Subotica
15. Tara Šegrt, OŠ »Ivan Goran Kovačić« Sonta
16. Ivana Tikvicki, OŠ »Ivan Milutinović« Mala Bosna
17. Milica Vuković, OŠ »Matija Gubec« Tavankut

PETAK
15.11.2013.

06:38 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:17 Kad srce zatreperi
 10:00 Vijesti
 10:14 Na vodenome putu (6), dokumentarna serija
 11:03 Ni da ni ne: Zabrana pušenja
 12:00 Dnevnik 1
 12:36 Nasljednica s Vendavala, telenovela
 13:18 Reporter: Peter Jones, kako smo zgrnuli milijune
 14:10 Abeceda zdravlja
 14:20 Vijesti iz kulture (R)
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Riječ i život: Kako iskorištavamo šumsko bogatstvo?, religijski program
 15:15 Domaći dokumentarni film
 15:45 Muzej u loncu, emisija pučke i predajne kulture
 16:15 Puna kuća Raftera, serija
 17:00 Vijesti
 17:15 Hrvatska uživo
 18:06 Abeceda zdravlja
 18:20 Znanstveni krugovi
 18:55 Iza ekrana
 19:30 Dnevnik
 20:05 Jedan dan, američko-britanski film
 21:55 Na terapiji, TV serija
 22:30 Dnevnik 3
 23:05 Ostermanov vikend, američki film
 00:45 Povratak starog klauna, američki film
 02:08 Znanstveni krugovi (R)
 02:38 Reprizni program
 04:15 Muzej u loncu, emisija pučke i predajne kulture
 04:45 Riječ i život: Kako iskorištavamo šumsko bogatstvo?, religijski program
 05:15 Hrvatska uživo
 06:05 Iza ekrana
 06:35 Luda kuća, TV serija

06:44 Najava
 06:49 Mala TV
 06:54 TV vrtić: Mogu sam!
 07:06 Tajni dnevnik patke Matilde: Sami u kući
 07:20 Campi-Campi, crtana serija
 07:45 Teletubbies, animirana

serija
 08:10 Papreni detektivi, serija za djecu
 08:38 Život s Derekom, serija za djecu
 09:00 Školski sat: Tulum slova
 09:45 Svaki dan dobar dan: Moja životna pustolovina
 10:25 Pozitivno
 10:55 Biblija
 11:05 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
 11:55 Hotel dvorac Orth, serija
 12:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
 13:10 Povratak starog klauna, američki film
 14:45 Degrassi
 15:15 Tree Hill 8, serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat: Tulum slova
 17:15 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
 18:00 Briljanteen
 18:40 Garaža: Postolar Tripper
 19:15 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Island - Hrvatska, emisija
 19:50 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Island - Hrvatska, prijenos
 21:50 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Island - Hrvatska, emisija
 22:15 Naši dani, glazbeno-dokumentarna serija
 23:10 Case sensitive, mini-serija
 00:40 Noćni glazbeni program

06:25 In magazin R
 06:50 Lalaloopsy
 07:15 Štrumpfovi
 07:40 Traktor Tom
 07:55 TV izlog
 08:10 Sutkinja Maria Lopez, serija 56/130
 08:35 Ninja ratnici, serija R
 09:00 TV izlog
 09:15 Zauvijek susjedi, R
 10:30 Djevojka imena Feriha, serija R
 11:35 Kako vrijeme prolazi, serija R
 12:35 IN magazin R
 13:25 Zora dubrovačka, R
 14:20 Navy CIS, serija R
 15:15 Ninja ratnici, serija
 15:45 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Zora dubrovačka, serija
 21:00 Final Fight - Ljubljana
 23:00 Spider-Man, igrani film
 01:20 Navy CIS, serija

02:20 Spremljene za ubojstvo, igrani film
 04:15 Ezo TV, tarot show
 05:25 Dnevnik Nove TV R
 06:15 Kraj programa

05:20 RTL Danas, (R)
 06:00 Yu-Gi-Oh!
 06:30 Moji džepni ljubimci
 06:50 Virus attack
 07:10 Avenida Brasil, dramska serija (R)
 08:05 TV prodaja
 08:20 Snažne žene, dramska serija (R)
 09:15 Tko će ga znati!, game show (R)
 10:05 TV prodaja
 10:20 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 11:10 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
 12:05 TV prodaja
 12:20 Avenida Brasil, dramska serija
 13:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
 14:30 Tajne, serija (R)
 15:30 Snažne žene, serija
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Tko će ga znati!, game show
 17:30 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Tog se nitko nije sjetio!, game show
 20:00 Marinac, igrani film, akcijski triler
 21:50 Ninja, film, akcijski
 23:05 Eurojackpot
 23:15 Ninja, igrani film, akcijski
 23:40 CSI - nove epizode, kriminalistička serija (R)
 00:35 RTL Danas, informativna emisija (R)
 01:20 Kraj programa

SUBOTA
16.11.2013.

07:24 Najava
 07:40 Crvenokosa iz Wyominga, američki film
 09:05 Normalan život, emisija
 09:50 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:15 Subotom ujutro
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira, emisija
 13:10 Duhovni izazovi
 13:40 Prizma
 14:25 Kulturna baština
 14:45 Kućni ljubimci
 15:20 Like Mother, Like Daughter, kanadski film

(Ženski krimić)

17:00 Vijesti
 17:15 Putovanja željeznicom : Vlakom kroz Južnu Indiju, dokumentarna serija
 18:05 Manjinski mozaik: Tri ruže vukovarske
 18:25 Lijepom našom: Opatija
 19:30 Dnevnik
 20:05 LOTO 7/39
 20:10 Ples sa zvijezdama
 22:15 Obitelj Borgia, serija
 23:10 Dnevnik 3
 23:45 Murjačka obitelj, kanadsko-američki film
 01:15 Crvenokosa iz Wyominga, američki film
 02:35 Subotom ujutro
 04:13 Normalan život, emisija o obitelji (R)
 04:58 Abeceda zdravlja: (R)
 05:08 Abeceda zdravlja: (R)
 05:18 Veterani mira, emisija
 06:03 Prizma, (R)
 06:48 Lijepom našom: Opatija

06:35 Najava
 06:40 Eko zona (R)
 07:10 Moj mali planet
 07:15 Wot wot's, crtana serija
 07:25 Jura iz džungle
 07:50 Rimske tajne 2, serija
 08:50 Mala TV:
 08:51 Vedranovi velikani: Luka Bajto
 09:01 Šareni vremeplov: Trijas
 09:15 Durango Kids, američki film za djecu
 10:45 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
 11:35 Kroz tvoje oči, dokumentarna serija (R)
 12:05 Dolina sunca, serija
 12:50 Pjesme Podravine i Podravlja, snimka 1. večeri
 14:40 Večer na 8. katu, talk-show (R)
 15:30 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Island - Hrvatska, snimka
 17:05 Top Gear, dokumentarna serija
 17:55 Plivanje: Miting mladosti, prijenos
 19:30 Mala TV:
 19:31 Vedranovi velikani: Luka Bajto
 19:41 Šareni vremeplov: Trijas
 20:00 Sedam godina u Tibetu, američki film
 22:15 Carlitov način, američki film
 00:35 Garaža: Dubioza kolektiv (R)
 01:05 Noćni glazbeni program

06:15 Zauvijek susjedi, R
 06:45 TV Izlog
 07:00 Peppa Pig, a R
 07:15 Peppa Pig
 07:30 Bratzillas, crtana serija
 07:40 Lalaloopsy
 08:05 Winx club, R
 08:35 Mia i ja, crtana serija
 09:00 Power Rangers samurai
 09:55 Ninja ratnici, serija R
 10:25 Zauvijek susjedi, serija
 11:35 Roditelji u bijegu, film
 13:30 Spider-Man, film R
 15:50 Provjereno R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Stella, serija R
 18:25 Specijal: Godina slobode R
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Crno svitanje, film
 22:00 Sveci protiv mafije 2, igrani film
 23:55 U zmajevom gnijezdu, igrani film
 01:55 Vladimir Klitschko vs. Sultan Ibrahimov, snimka
 02:40 Ezo TV, tarot show
 03:45 Moja djevojka, igrani film
 05:30 Dnevnik Nove TV R
 06:20 Kraj programa

05:55 RTL Danas, (R)
 06:40 Aladdin, animirana serija
 07:05 Timon i Pumbaa, animirana serija
 07:30 Sofija Prva, animirana serija
 08:30 TV prodaja
 08:45 Phineas i Ferb, igrani film, animirani
 10:20 TV prodaja
 10:35 Ledena princeza, film, obiteljska humorna drama
 12:30 TV prodaja
 12:45 Legenda o medvjedu, igrani film, animirani
 14:30 Pasja sudbina, igrani film, obiteljska komedija
 16:20 Teen Beach Movie - TV premijera, igrani film, mjuzikl
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20:00 Vrlo zapetljana priča - TV premijera, igrani film, animirani
 22:00 Priče za laku noć, igrani film, obiteljska fantazija
 00:00 Ključ tajni, igrani film, triler/ horor
 02:00 Astro show
 03:00 RTL Danas, (R)
 03:45 Kraj programa

**NEDJELJA
17.11.2013.**

07:59 Najava
08:15 Uzbuna na ulicama, američki film (Zlatna kinoteka)
10:00 Vijesti
10:12 Press klub
11:00 Ubojstvo, napisala je
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Bijela ljepotica, serija
16:25 Vrtlari
17:15 Gospodin Selfridge, serija
18:10 Volim Hrvatsku
19:30 Dnevnik
20:04 LOTO 6/45
20:10 Potjera, kviz
21:00 Stipe u gostima (6), humoristična serija
21:35 Damin gambit
22:20 Dnevnik 3
22:55 Klasika mundi: "Sjećanje na Firenzu" P.I. Čajkovskog na 8. Zagrebcom-u
23:35 Uzbuna na ulicama, američki film (R)
01:08 Press klub (R)
01:58 Nedjeljom u dva (R)
02:58 Damin gambit
03:38 Mir i dobro
04:08 Eko zona (R)
04:38 Rijeka: More (R)
05:08 Plodovi zemlje (R)
05:58 Vrtlari

04:29 Najava
04:34 Potrošački kod (R)
05:04 Ples sa zvijezdama
06:59 Pozitivno
07:29 Roktave priče, crtana serija
07:54 Dječja farma, crtana serija
08:19 Magično drvo, serija za djecu
08:44 Mala TV:
--- Tajni dnevnik patke Matilde: Putna groznica
08:56 Laboratorij na kraju svemira: Periskop (R)
09:05 Ni da ni ne: Internetske društvene mreže
09:55 Levi: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 1. vožnje
10:45 Biblija
10:55 Portret Crkve i mjesta
11:00 Donji Andrijevci: Misa, prijenos
12:55 Levi: Svjetski skijaški

kup - slalom (M), prijenos 2. vožnje
13:45 Ružiona
14:05 Rukomet, LP (Ž): Bera Bera - Podravka Vegeta, snimka
15:30 Magazin LP
16:00 Nedjeljom lagano, zabavno-sportska emisija
17:30 Plivanje: Miting mladosti, prijenos
19:05 Teta Liza, emisija pučke i predajne kulture
19:35 Mala TV:
20:00 Velika pljačka vlaka, američki film
21:55 Later...with Jools Holland
22:55 INmusic festival 2013.: S.A.R.S.
00:22 Noćni glazbeni program

06:20 Zauvijek susjedi, serija R
07:20 TV Izlog
07:35 Peppa Pig, crtana serija R
07:50 Peppa Pig, crtana serija
08:05 Bratillas, crtana serija
08:15 Lalaloopsy
08:40 Winx club, crtana serija
09:10 Mia i ja, crtana serija
09:35 Power Rangers samurai
10:30 Ninja ratnici, serija
11:00 Zauvijek susjedi, serija
12:10 Sjever i jug, mini-serija
14:05 Moja djevojka, film R
16:10 IN magazin vikend
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Lud, zbuđen, normalan, serija R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Stella, serija 10/14
21:30 Kuća na jezeru, film
23:30 Crno svitanje, film R
01:25 Sveci protiv mafije 2, igrani film R
03:10 Legenda o Hispaniji, serija
05:45 Dnevnik Nove TV R
06:35 Kraj programa

06:30 RTL Danas, (R)
07:10 Krv nije voda, serija (R)
08:05 Chuggington
08:30 Virus attack
08:50 Aladdin, (R)
09:20 Timon i Pumbaa, (R)
09:45 TV prodaja
10:00 Dodir prirode, poljoprivredna emisija
10:40 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
11:10 TV prodaja
11:25 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
12:30 TV prodaja
12:45 Vrlo zapetljana priča

**HRT2, 15. studenoga u 20 sati
i utorak 19. studenoga u 20 sati
BARAŽNI SUSRETI HRVATSKA – ISLAND**

U dva odlučujuća susreta dodatnih kvalifikacija za plasman na Svjetsko nogometno prvenstvo u Brazilu 2014. godine, Hrvatska će prvo gostova-

ti na Islandu (petak, 15. studenoga), a potom igrati i uzvrat na domaćem terenu (utorak 19. studenoga). Izravan prijenos najvažnija dva susreta za ovu generaciju vatrenih možete pogledati od 20 sati na Drugom programu HRT.

- TV premijera, igrani film, animirani (R)
14.45 Priče za laku noć, film, obiteljska fantastika (R)
16.35 Krv nije voda, serija
17.40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
18.30 RTL Danas
19.15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
20.00 Babylon A.D., film, znanstveno-fantastični
22.00 Kriza, humoristična serija
22.40 CSI: Miami, serija
23.35 CSI: Miami, serija
00.30 CSI: Miami, serija
01.25 Astro show
02.25 Ključ tajni, igrani film, triler/horor (R)
04.00 RTL Danas, (R)
04.40 Kraj programa

**PONEDJELJAK
18.11.2013.**

06:39 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Kad srce zatreperi, telenovela
09:45 Vijesti
09:56 Vukovar - mjesto posebnog pijeteta, prijenos
12:45 Vijesti
13:00 Vukovar: Sveta misa za sve pokojne i nestale, prijenos mise
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
--- Društvena mreža: (R)
--- Društvena mreža
16:00 Puna kuća Raftera

17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:06 I to je Hrvatska: Ilok
18:20 Potrošački kod
18:50 Odmori se, zaslužio si, TV serija
19:30 Dnevnik
20:05 TV Bingo
20:30 Fokus
21:25 Dokumentarni film
22:20 Dnevnik 3
22:55 Đavolji raj, ciklus hrvatskog filma
00:40 Dive u Lisinskom, snimka koncerta
02:12 Potrošački kod (R)
02:42 Fokus
03:37 Skica za portret
03:45 Jezik za svakoga (R)
03:55 Vijesti iz kulture
04:02 I to je Hrvatska: Ilok
04:15 Dokumentarni film
05:10 Hrvatska uživo
06:00 Luda kuća, TV serija

06:45 Najava
06:50 Mala TV:
--- TV vrtić: Usisivač
07:02 Tigrasta patka, crtani film
--- Čarobna ploča - Čuvari prirode: Živjeti zdravo (R)
07:20 Campi-Campi, crtana serija
07:45 Teletubbies, animirana serija
08:10 Papreni detektivi, serija
08:38 Život s Derekom, serija
09:00 Školski sat
09:45 Ton i ton: Cirkus i grafiti
10:00 Briljant (R)
10:40 Dr. Oz, talk-show
11:55 Hotel dvorac Orth, serija
12:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
13:10 Confessions: Two Faces

of Evil (Priznanje: Dva lica zla, američki film
14:45 Degraasi, serija za mlade
15:15 Tree Hill 8, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:15 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Dr. Oz, talk-show
19:30 Mala TV:
--- TV vrtić: Usisivač
--- Čarobna ploča - Čuvari prirode: Živjeti zdravo (R)
20:00 Roditelji i djeca, serija
20:45 Top Gear, dokumentarna serija
21:40 Most, serija
22:35 C.S.I.: Las Vegas, serija
23:20 Kalifornijska, humoristična serija
23:45 Sinovi anarhije, serija
00:30 Noćni glazbeni program

06:25 Monsuno, crtana serija
06:50 Lalaloopsy
07:15 Štrumpfovi
07:40 Traktor Tom
07:55 TV izlog
08:10 Sutkinja Maria Lopez
08:35 Ninja ratnici, serija R
09:00 TV izlog
09:15 Zauvijek susjedi, R
10:30 Svijet životinja, dok. serija
11:35 Kako vrijeme prolazi, serija R
12:35 IN magazin vikend R
13:25 Zora dubrovačka, R
14:20 Navy CIS, serija
15:15 Ninja ratnici, serija
15:45 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija

21:00 Djevojka imena Feriha
22:10 Lud, zbunjen, normalan
22:50 Večernje vijesti
23:10 Greystoke: Legenda o Tarzanu, igrani film
01:40 U zmajevom gnijezdu, igrani film R
03:30 Ezo TV, tarot show
04:30 Svijet životinja, dok. serija R
05:20 Dnevnik Nove TV R
06:10 Kraj programa

05:40 RTL Danas
06:20 Yu-Gi-Oh!
06:50 Moji džepni ljubimci
07:10 Virus attack
07:25 Avenida Brasil, (R)
08:40 Snažne žene, (R)
09:35 Tko će ga znati!, game show (R)
10:40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija (R)
11:30 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
12:40 Avenida Brasil, serija
13:40 Hokus-Pokus, igrani film, komedija
15:30 Snažne žene, serija
16:30 RTL Vijesti
16:45 Tko će ga znati!
17:30 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Tog se nitko nije sjetio!
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Sulejman Veličanstveni
22:10 Knjiga iskupljenja, film, znanstveno-fantastični/ akcijski
00:20 RTL Vijesti
00:50 Kriza, serija (R)
01:25 CSI: Miami, serija (R)
02:20 Astro show
03:20 CSI: Miami, serija (R)
04:00 RTL Danas, (R)
04:40 Kraj programa

**UTORAK
18.11.2013.**

06:36 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri, telenovela
10:00 Vijesti
10:11 Na vodenome putu, dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:33 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:15 Reporter
14:10 Jezik za svakoga

14:20 Vijesti iz kulture (R)
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
--:-- Društvena mreža: Strani dokumentarni film
--:-- Društvena mreža
16:00 Puna kuća Raftera, serija
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:06 I to je Hrvatska: ZOO Zagreb (Zoološki vrt)
18:20 Pravilo 72
18:50 Odmori se, zaslužio si, TV serija
19:30 Dnevnik
20:05 Potjera, kviz
20:55 Pogledi: Zaustavljeni glas, dokumentarni film
22:35 Dnevnik 3
23:10 Zdravo društvo
23:55 Crno bijeli svijet, snimka koncerta
00:55 Pravilo 72 (R)
01:25 Zdravo društvo
02:10 Duhovni izazovi
02:40 Jezik za svakoga (R)
02:50 Jezik za svakoga (R)
03:00 I to je Hrvatska:
03:10 Što vas žulja?
03:50 Reprizni program
05:10 Hrvatska uživo
06:00 Luda kuća, TV serija

06:45 Najava
06:50 Mala TV:
--:-- TV vrtić: Teško i lako
07:01 Tigrasta patka, crtani film
--:-- Profesor Baltazar: Viktorov jajomat
--:-- Danica i ... krtica
07:20 Campi-Campi, crtana serija
07:45 Teletubbies, animirana serija
08:10 Papreni detektivi, serija za djecu
08:38 Život s Derekom, serija za djecu
09:00 Školski sat
09:45 Svaki dan dobar dan
10:25 Dr. Oz, talk-show
11:05 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
11:55 Hotel dvorac Orth, serija
12:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
13:10 Lud za Harryjem, američki film
14:45 Degraasi, serija za mlade
15:15 Tree Hill 8, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:15 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Dr. Oz, talk-show

19:30 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Hrvatska - Island, emisija
20:05 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Hrvatska - Island, prijenos
22:05 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Hrvatska - Island, emisija
22:30 Most, serija
23:30 Kalifornikacija, serija
23:55 Sinovi anarhije, serija
00:40 Noćni glazbeni program

06:10 IN magazin vikend R
06:25 Monsuno, crtana serija
06:50 Lalaloopsy, R
07:15 Štrumpfovi
07:40 Traktor Tom
08:10 Sutkinja Maria Lopez
08:35 Ninja ratnici, serija R
09:00 TV izlog
09:15 Zauvijek susjedi, R
10:30 Djevojka imena Feriha, serija R
11:35 Kako vrijeme prolazi, R
12:35 IN magazin R
13:25 Zora dubrovačka, R
14:20 Navy CIS, serija
15:15 Ninja ratnici, serija
15:45 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija
21:00 Djevojka imena Feriha
22:10 Lud, zbunjen, normalan
22:50 Večernje vijesti
23:10 Ogruz Hazzard, film
01:05 Greystoke: Legenda o Tarzanu, igrani film R
03:25 Posjetitelji, serija
04:10 Ezo TV, tarot show
05:10 Dnevnik Nove TV R
06:00 Kraj programa

05:25 RTL Danas, (R)
06:10 Yu-Gi-Oh!
06:35 Moji džepni ljubimci
06:55 Virus attack
07:15 Avenida Brasil, (R)
08:25 Snažne žene, serija (R)
09:25 Tko će ga znati!, (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Ekkluziv Tabloid, (R)
11:20 Tog se nitko nije sjetio!
12:15 TV prodaja
12:30 Avenida Brasil, serija
13:30 Sulejman Veličanstveni
14:35 Tajne, serija (R)
15:30 Snažne žene, serija
16:30 RTL Vijesti
16:45 Tko će ga znati!
17:30 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Tog se nitko nije sjetio!,

game show
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Sulejman Veličanstveni
22:10 Rat među nevjestama, film, romantična komedija
23:55 RTL Vijesti
00:20 Knjiga iskupljenja, film, znanstveno-fantastični/ akcijski (R)
02:30 Astro show, show
03:30 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

**SRIJEDA
20.11.2013.**

06:36 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri
10:00 Vijesti
10:11 Na vodenome putu, dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:33 Nasljednica s Vendavala
13:15 Reporter
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture (R)
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
16:00 Puna kuća Raftera
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:06 I to je Hrvatska: Bočalište
18:20 Eko zona
18:50 Odmori se, zaslužio si
19:30 Dnevnik
20:05 LOTO 7/39
20:10 Tijardović: Zagreb, Zagreb - dokumentarna serija
21:20 Paralele
21:50 Pola ure kulture
22:20 Dnevnik 3
22:55 Ludo sretni, norveški film (ciklus Kino Europa)
00:20 Belcane - M. Tomčić & S. Bagarić, snimka koncerta
01:37 Tijardović: Zagreb, Zagreb - dok. serija
02:47 Paralele
03:17 Pola ure kulture
03:42 Što vas žulja?
04:27 Jezik za svakoga (R)
04:37 Eko zona (R)
05:07 Hrvatska uživo
05:57 Luda kuća, TV serija

06:45 Najava
06:50 Mala TV:
--:-- TV vrtić: Svjetionik

07:01 Tigrasta patka
--:-- Moj otac je gljivica, korejka drama za djecu
07:20 Campi-Campi
07:45 Teletubbies
08:10 Papreni detektivi, serija
08:38 Život s Derekom, serija
09:00 Školski sat
09:45 Svaki dan dobar dan
10:25 Dr. Oz, talk-show
11:05 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
11:55 Hotel dvorac Orth, serija
12:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
13:10 Nogomet, dodatne kvalifikacije za SP 2014.: Hrvatska - Island, snimka
14:50 Degraasi, serija za mlade
15:15 Tree Hill 8, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:15 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Vaterpolo, EL: Jug CO - Olimpijaci, prijenos
20:05 Roditelji i djeca, serija
20:50 Simpsoni, humoristična serija
21:15 Rocky Balboa, američki film
23:00 Kalifornikacija, humoristična serija
23:25 Sinovi anarhije, serija
00:10 Noćni glazbeni program

06:00 In magazin R
06:25 Monsuno, crtana serija
06:50 Lalaloopsy,
07:15 Štrumpfovi
07:40 Traktor Tom
07:55 TV izlog
08:10 Sutkinja Maria Lopez
08:35 Ninja ratnici, serija R
09:15 Zauvijek susjedi, R
10:30 Djevojka imena Feriha, serija R
11:35 Kako vrijeme prolazi, R
12:35 IN magazin R
13:25 Zora dubrovačka, R
14:20 Navy CIS, serija
15:15 Ninja ratnici, serija
15:45 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija
21:00 Djevojka imena Feriha
22:10 Lud, zbunjen, normalan
22:45 Večernje vijesti
23:05 Dimna zavjesa, film
00:55 Darfur sada, film
02:45 Posjetitelji, serija
03:30 Ezo TV, tarot show
04:30 Sutkinja Maria Lopez, R
05:05 Dnevnik Nove TV R
05:55 Kraj programa

05.20 RTL Danas, (R)
06.00 Yu-Gi-Oh!
06.30 Moji džepni ljubimci
06.50 Virus attack
07.10 Avenida Brasil, (R)
08.20 Snažne žene, serija (R)
09.15 Tko će ga znati!
10.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.10 Tog se nitko nije sjetio!
12.05 TV prodaja
12.20 Avenida Brasil, serija
13.25 Sulejman Veličanstveni
14.25 Tajne, serija (R)
15.30 Snažne žene, serija
16.30 RTL Vijesti
16.45 Tko će ga znati!
17.30 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Tog se nitko nije sjetio!
20.00 Tajne, dramska serija
21.10 Sulejman Veličanstveni
22.10 Sherlock i Watson, serija
23.05 Sherlock i Watson, serija
00.05 RTL Vijesti
00.30 Rat među nevjestama, igrani film, romantična komedija (R)
02.15 Astro show, show
03.15 RTL Danas, (R)
04.00 Kraj programa

ČETVRTAK
21.11.2013.

06:36 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska

07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:11 Na vodenome putu, dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Abeceda zdravlja
12:00 Dnevnik 1
12:33 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:15 Reporter
14:10 Abeceda zdravlja
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
16:00 Puna kuća Raftera, serija
17:00 Vijesti
18:06 I to je Hrvatska: Hrvatsko narodno kazalište
18:20 Turistička klasa
18:50 Odmori se, zaslužio si, TV serija
19:30 Dnevnik
20:05 Večer na 8. katu, talk-show
20:45 Labirint, unutrašnje politički magazin
21:35 Borgen, serija
22:40 Dnevnik 3
23:15 Drugi format
23:55 Jacques Houdek & Dive, snimka koncerta
01:11 Večer na 8. katu, talk-show
01:51 Labirint, unutrašnje politički magazin
02:36 Drugi format
03:16 Što vas žulja?
04:01 Turistička klasa

04:31 Reprizni program
05:10 Hrvatska uživo
06:00 Luda kuća, TV serija

06:47 Najava
06:52 Mala TV:
06:53 TV vrtić: Mjesečarenje
07:01 Profesor Baltazar: Alfred, noćni čuvar
07:10 Laboratorij na kraju svemira: Papirnati gramofon
07:20 Campi-Campi, crtana serija
07:45 Teletubbies, animirana serija
08:10 Papreni detektivi, serija
08:38 Život s Derekom, serija
09:00 Školski sat
--:-- Školski sat: Kokice
09:45 Svaki dan dobar dan
10:25 Dr. Oz, talk-show
11:05 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
11:55 Hotel dvorac Orth, serija
12:40 Trokolicom po Italiji, dokumentarna serija
13:10 Udana za stranca, kanadski film
14:45 Degraasi
15:15 Divlji u srcu, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:15 Dok vas nije bilo..., dokumentarna serija
18:05 Svaki dan dobar dan
18:45 Dr. Oz, talk-show
19:25 Mala TV:
19:26 TV vrtić: Mjesečarenje
19:35 Profesor Baltazar:

Alfred, noćni čuvar
20:00 Roditelji i djeca, serija
20:45 Simpsoni, humoristična serija
21:10 Priča iz Bronx, američki film
23:10 Sestra Jackie, serija
23:35 Sinovi anarhije, serija
00:20 Noćni glazbeni program

05:55 In magazin R
06:25 Monsuno, crtana serija
06:50 Lalaloopsy, crtana serija
07:15 Štrumpfovi,
07:40 Traktor Tom
07:55 TV izlog
08:10 Sutkinja Maria Lopez
08:35 Ninja ratnici, serija R
09:15 Zauvijek susjedi, R
10:30 Djevojka imena Feriha, serija R
11:35 Kako vrijeme prolazi, R
12:35 IN magazin R
13:25 Zora dubrovačka, R
14:20 Navy CIS, serija
15:15 Ninja ratnici, serija
15:45 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija
21:00 Djevojka imena Feriha
22:10 Provjereno
23:20 Večernje vijesti
23:40 Povjerljive priče, film
01:40 Dimna zavjesa, film R
03:20 Posjetitelj, serija
04:05 Ezo TV, tarot show
05:05 Dnevnik Nove TV R
05:55 Kraj programa

05.20 RTL Danas, (R)
06.00 Yu-Gi-Oh!, animirana serija
06.30 Moji džepni ljubimci, animirana serija
06.50 Virus attack, animirana serija
07.10 Avenida Brasil, dramska serija (R)
08.05 TV prodaja
08.20 Snažne žene, dramska serija (R)
09.15 Tko će ga znati!, game show (R)
10.05 TV prodaja
10.20 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.10 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
12.05 TV prodaja
12.20 Avenida Brasil, serija
13.25 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14.25 Tajne, serija (R)
15.30 Snažne žene, serija
16.30 RTL Vijesti
16.45 Tko će ga znati!, game show
17.30 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.15 Tog se nitko nije sjetio!, game show
20.00 Tajne, dramska serija
21.10 Sulejman Veličanstveni
22.10 CSI, serija
23.10 CSI, serija
00.05 RTL Vijesti
00.35 Sherlock i Watson, (R)
01.30 Sherlock i Watson, (R)
02.25 Astro show
03.25 RTL Danas, (R)
04.10 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetionik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13,05 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

SJEDNICA ODBORA ZA SPORT HNV-A

Započinju pripreme za Hrvatske svjetske igre

Anita Žanić imenovana za koordinatoricu nastupa Hrvata iz Srbije

Treće po redu Hrvatske svjetske igre, na kojima će se u 15 sportskih disciplina natjecati sportaši iz hrvatske dijaspore diljem svijeta, bit će održane sljedeće, 2014. godine u Zagrebu u terminu od 21. do 27. srpnja. Nakon prethodna dva summita održana u Zadru, ovoga puta će domaćin igrama, za koje se pretpostavlja kako će biti dosad najveće i najmasovnije, biti glavni grad Hrvatske, a natjecanja će se održati na sportskim borilištima uz rijeku Savu.

U nastojanju organiziranja što kvalitetnijeg nastupa reprezentacije Hrvata iz Srbije, Odbor za sport HNV-a na čelu s *Petrom Kuntićem* je započeo s aktivnostima vezanim za predstojeće Hrvatske svjetske igre održavši prošle srijede, 6. studenoga, sjednicu koja je za glavnu točku imala upoznavanje članova Odbora s najvažnijim pojedinostima oko igara i imenovanje *Anite Žanić* za koordinatoricu ovoga projekta.

»Hrvatske svjetske igre su najveća smotra sportaša izvan-domovinske Hrvatske, a predstojeće treće po redu igre, kojima će Zagreb biti domaćin od 21. do 27. srpnja, trebale bi biti

najmasovnije do sada«, istaknuo je predsjednik Odbora za sport HNV-a Petar Kuntić, dodajući:

VAŽNOST SUDJELOVANJA

»Veoma je važno sudjelovati na ovoj manifestaciji, jer svaki sportaš ima priliku osjećati se dijelom jednog korpusa, konkretno naše hrvatske zajednice, bilo da dolazi iz Ekvadora, Brazila, Australije ili Srbije, kao što ćemo i mi sudjelovati na ovom svehrvatskom natjecanju. Za razliku od protekla dva sportska summita hrvatskih svjetskih igara, koji su bili održani u Zadru i na kojima je nastup naših predstavnika bio u potpunosti financiran od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća, ovoga puta je sukladno aktualnoj krizi i mjerama štednje Odbor za sport HNV-a donio odluku kako neće uzeti nikakva sredstva od proračuna HNV-a, nego će cijeli projekt organizirati putem pisanja projekata i prikupljanja sponzorskih priloga. Nadam se kako ćemo u tome u potpunosti uspjeti, jer imamo iskustva iz organiziranja drugih natjecanja na kojima je, primjerice, nastupala nogometna reprezentacija HNV-a u Srbiji. Što

se tiče sportskog nastupa, želio bih istaknuti kako imamo zbilja odlične sportaše hrvatskog podrijetla koji žive ovdje u Srbiji, ali ih nikada nitko do sada nije spojio i koordinirao, te se zbog toga niti ne osjećaju dijelom sustavnog djelovanja u aktivnostima hrvatske nacionalne manjinske zajednice kroz rad kulturno-umjetničkih društava diljem Vojvodine i u okviru djelovanja Katoličke crkve u Hrvata. Na ovaj način ih pokušavamo organizirati, u nastojanju sprječavanja ovog vala asimilacije koji kuca na vrata hrvatskih obitelji, da se i kroz sport nastoje oduprijeti i da još jedno dulje vrijeme nose barjak naše zajednice na ovim prostorima. Što se tiče sastava naše reprezentacije Hrvata iz Srbije, koja će u srpnju nastupiti na Hrvatskim svjetskim igrama, i potencijalnih rezultata u sportskim disciplinama koje su na programu, najveće nade se polažu u nogometnu reprezentaciju koja je već postigla zapažene uspjehe na natjecanjima izvan domovinske Hrvatske. Nažalost, zbog termina održavanja igara, koji pada baš u vrijeme finalnih priprema pred novu sezonu, postoji opravdana bojazan kako nećemo moći računati

na određene igrače zbog njihovih obveza prema matičnim klubovima. Na koncu bih istaknuo činjenicu da će svaki hrvatski sportaš s ovih prostora koji propusti priliku nastupiti na Hrvatskim svjetskim igrama, propustiti jedan veliki događaj u svom sportskom životu.«

PRONALAZENJE KOORDINATORA ZA SVE SPORTOVE

Anita Žanić, koordinatorica organizacije nastupa Hrvata iz Srbije na Hrvatskim svjetskim igrama, u kraćoj izjavi po preuzimanju dužnosti iznijela je nekoliko osnovnih informacija.

»Generalno, pred nama je veliki posao jer najprije moramo pronaći koordinate za sve te sekcije u kojima mislimo da možemo nastupiti. Mnogo je sportskih disciplina, njih petnaest, i potrebno je animirati sve te sportaše za koje mislimo da bi dostojno mogli reprezentirati našu zajednicu. Problem je to što mi ne poznajemo dovoljnu našu zajednicu trenutačno i mislim kako ima mnogo više sportaša za koje niti ne znamo, pa bi ovu prigodu iskoristila pozvati sve zainteresirane, ukoliko smatraju da imaju određene predispozicije, da se prijave i sudjeluju na ovom velikom sportskom natjecanju izvan-domovinske Hrvatske. Svi zainteresirani se mogu javiti na mail: anita.rtv@gmail.com, dok detalje i pojedinosti o disciplinama u kojima se mogu natjecati mogu pronaći na internet adresi: www.igre-zagreb2014.com.«

Dražen Prčić

SILVIJA FABIJANOV, RUKOMETAŠICA ŽRK SONTA

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

Hobotnica na vratima Sonćanki

Sigurnim obranama nesavladiva vratarka znatno pridonosi zapaženim rezultatima svojega kluba

Zenski rukometni klub Sonta zasigurno je hit-ekipa Treće lige Srbije, skupina Srijem – Južna Bačka. Popularne »tajfunke« iz Sonte u prosjeku su najmlađa ekipa lige, a već u drugoj godini natjecanja ostvarile su visok plasman. Na ligaškoj tablici dijelile su 3. i 4. mjesto. Jedan od stupova ekipe je mlada vratarka *Silvija Fabijanov*, rođena u kolovozu 1996. godine, trenutačno učenica srednje medicinske škole u Somboru. Kako sama kaže, rukomet je zavoljela u osnovnoj školi.

POČETAK U OSNOVNOJ ŠKOLI

»S treniranjem sam započela 2007. godine u rukometnoj sekciji OŠ 'Ivan Goran Kovačić' u Sonti. Vodili su nas nastavnici tjelesnog odgoja *Vinko Željko* i *Goran Matić*. Već tada su mi govorili kako imam dobre predispozicije za vratara, pa sam od početka zauzela mjesto među vratnicama. I sama sam osjetila kako je to upravo ono što želim raditi u mojem omiljenom sportu. Tako slobodno mogu reći kako sam odrastala uz rukometnu loptu, a od vrsnih pedagoga sam, osim tehničkih elemenata igre, puno naučila i o elementima koji tvore moralni i psihološki profil dobre sportašice. Bili smo složna, jako dobro selektirana ekipa, pa smo na školskim natjecanjima postigli puno uspjeha«, priča o

svojim rukometnim počecima *Silvija*.

CIJELA GENERACIJA PRELAZI U ŽRK SONTA

U međuvremenu je *Goran Matić* diplomirao na DIF-u i angažiran je u ŽRK Sonta na mjesto trenera. Mlad i željan dokazivanja u struci, nije se plašio izazova rada s posve mladim djevojkama. Cijela generacija djevojaka iz školske rukometne sekcije prebačena je u klub. Vrlo mlada ekipa uključena je u Treću ligu Srbije, skupina Srijem – Južna Bačka. U prvoj natjecateljskoj sezoni djevojke nisu bile rezultatski sjajne, ali su na svim utakmicama osvajale publiku svojom mladošću i borbenošću. U ovoj sezoni su među najozbiljnijim aspirantima na plasman koji vodi u Drugu ligu Srbije, skupina Sjever. »Za nas je poziv da postanemo članice ŽRK Sonta bio veliko priznanje. Istina, uspješno smo igrale na školskim natjecanjima, ali ovo je nešto drugo. Cijelo vrijeme sanjala sam kako stojim među vratnicama kluba na pravim, prvenstvenim utakmicama i eto, doživjela sam da mi se taj san ostvari. Bile smo najmlađa ekipa lige, igrale smo kao u nekom zanosu, punim srcem, a bile smo i jako emotivne. Koliko smo se intenzivno znale radovati uspjesima, toliko smo tugovale i patile zbog neuspjeha. Doslovce, bili smo homogena ekipa, škvaldra koja se među-

sobno družila i van rukometnog terena. Povratkom rukometu nekoliko iskusnijih igračica dobili smo novu kvalitetu i mislim da danas u ekipi imamo perfektan spoj mladosti i iskustva«, priča nam »jedinica« ŽRK Sonta.

NA VRATARU JE VELIKI PRITISAK I VELIKA ODGOVORNOST

Za tri godine ligaškoga iskustva *Silvija* je prošla trnovit put od pričuvnog do prvog vratara u svojoj ekipi. Skoro na svakoj utakmici, kad je to ekipi najpotrebnije, naprosto eksplodira i tada svoja vrata brani kao u transu. Poput hobotnice, malo rukama, malo nogama, lovi sedmerce, zicere, udarce s distance, dovodeći protivničke igračice do očajaja. »U početku sam grijala klupu i upijala svaki potez prve vratarkice *Tamare Jakšić*. Za svaku minutu provedenu u igri bila sam neizmjerljivo zahvalna treneru i trudila sam se opravdati njegovo povjerenje. Kad se *Tamara* povukla iz rukometa, zauzela sam mjesto među vratnicama i potpuno se razmahala. Jako je teško biti na vratima. Teško i odgovorno. Vratar mora imati dobar pregled igre i pravodobno odreagirati na sve što se događa na terenu. Mora kontrolirati i raspoređivati suigračice, biti zapovjednik obrane, odnosno produljena ruka trenera. U prošlom prvenstvu bili smo

ekipa s najmanje primljenih zgoditaka. To nije samo moja zasluga. Riječ je upravo o dobroj međusobnoj koordinaciji obrane i vratara. Ta koordinacija postiže se isključivo upornim radom na treninzima. Za dobru koordinaciju potrebno je puno snage, ali isto tako i puno uvježbavanja raznih varijanti. Svi mi kažu kako sam vrlo talentirana. Možda, ali mislim kako je na prvom mjestu rad. Žao mi je što zbog školskih obveza rukometu ne mogu posvetiti više vremena, zaključila je razgovor prva vratarka ŽRK Sonta *Silvija Fabijanov*.

POGLED S TRIBINA

Trenutak istine

Danas, 15. studenoga na Islandu, i četiri dana kasnije, 19. studenoga u Hrvatskoj, nogometna reprezentacija Hrvatske imat će svoj veliki trenutak istine. Istine, je li joj je mjesto na Svjetskom nogometnom prvenstvu iduće godine u Brazilu. U tih 180 minuta bit će zaboravljene sve loše igre i rezultatski kiksevi (Škotska, Belgija), a računat će se samo ostvareni učinak na travnjaku. Baražni susreti za popunu još četiri upražnjena europska mjesta svojevrsni su popravni ispiti i za Portugal – Švedsku, Grčku – Rumunjsku i Francusku – Ukrajinu, koje će u svojim duelima, također, nastojati ispraviti nedovoljnu ocjenu iz kvalifikacijskog ciklusa.

Vršitelj dužnosti izbornika Niko Kovač ovo ponavljanje gradiva je shvatio najozbiljnije i proveo opću mobilizaciju svih raspoloživih igračkih snaga. Iskreno govoreći, u pitanju su sve nogometaši koji su iznijeli najveći teret svih odigranih kvalifikacijskih susreta, ali sada je dodatno mobiliziran njihov voljni moment, drastično opao tijekom kikseva protiv Škotske i Belgije. Nekadašnji neustrašivi kapetan, a sada vođa s izborničke klupe, uvijek je na terenu izgarao do posljednjeg atoma snage, a sada će to tražiti i od onih koji budu istrčali večeras na stadionu u Reykjaviku.

U trenutku istine 1 (Island) i 2 (Hrvatska), vrijednog desetina milijuna eura i svjetlije budućnosti čitavoga hrvatskoga nogometa, neće biti prostora za nikakvo improviziranje. Zadaća će se morati uraditi za prolaznu ocjenu, jer bi pad na ovom popravnom ispitu mogao biti katastrofalan.

Hrvatska nogometna reprezentacija je uvijek bila u razredu europskih odlikaša, vrijeme je da se nakon 19. studenoga tamo i vrati...

D. P

NOGOMET

Minimalac Dinama

Jedan gol za tri boda protiv Slavena (1-0) i Dinamo je sačuvao lidersku poziciju na tablici 1. HNL, dok je najbliži pratitelj Hajduk domaćom pobjedom protiv Istre 1961 (2-0) ostao na dva boda zaostatka.

TENIS

Dodig i Melo zaustavljeni u polufinalu

Ivan Dodig i Brazilac Marcelo Melo zabilježili su sve tri pobjede u skupini, ali su poraženi u polufinalnom duelu protiv Španjolske kombinacije Marrero, Verdasco (6-7, 5-7), koja je potom osvojila naslov pobjednika Masters turnira najboljih teniskih parova svijeta. Pokraj odličnog 33. mjesta u singlu, Dodig je nakon Mastersa u Londonu 2013. godinu završio i kao 7. svjetski igrač parova.

KOŠARKA

Dva poraza i pobjeda

Hrvatski predstavnici u Regionalnoj košarkaškoj ABA ligi zabilježili su dva poraza i jednu pobjedu u 7. prvenstvenom kolu. Zadar je poražen na domaćem parketu s pola koša od Igokee (79-80), Cedevita je doživjela težak poraz protiv Crvene zvezde (73-59), dok je jedino Cibona slavila protiv Mega Vizure (98-96). Cedevita se nalazi na četvrtom mjestu s 12 bodova, Cibona jedno mjesto niže s 11, a Zadrani su dvanaesti s 9 osvojenih bodova.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: POGON ZA FORMIRANJE I PAKOVANJE KOZMETIČKIH SREDSTAVA TEČNIH DETERDŽENATA I SREDSTAVA ZA DEZINFEKCIJU na katastarskoj parceli 14482 ko Novi Grad, Grada Subotica. Nositelj projekta Chemonal-Lab DOO Subotica, Maglajska br 13a planira na lokaciji pored administrativnog bloka pogon kapaciteta 70.000 litara tečnih deterdženata i kozmetičkih sredstava i 10.500 litara dezinfekcijskih sredstava.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 16.11.2013. do 26.11.2013, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem Singer šivači stroj star preko 100 godina. Malo korišten, sačuvan s original papirima, za 100 eura. Tel.: 572-875; 0638838747; 0690094246;

Primila bih na dvorbu, spremanje ili druge kućne poslove. Tel.: 065/531-99-28.

Iznajmljivanje čokoladne fontane za rođendane, vjenčanja i razne druge prigode. Tel.: 069/524-7860.

Crikvenica – izdajem apartmane blizu mora. Tel.: +385 51 241-053.

Prodajem Renault CLIO 1,2 crvene boje, 3 vrata, decembar 2011, prešao 4500 km. Tel.: 063/516-300.

Prodajem kozje mlijeko i sireve u Subotici. Tel.: 064 2380088.

Prodajem vijetnamske svinje i švicarske patuljaste koze. Tel.: 064 2380088.

Nudim uslužno kuhanje domaćeg sapuna, sirovina osigurana. 50 posto gotovog sapuna nudim osobi koja poznaje tehnologiju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem stan u Zagrebu – Gajnice, 52,80m² + ostava u podrumu. Stan ima 2 sobe, kuhinju, kupaoću, wc, predsoblje, terasu. Neposredna blizina vrtića, škole, ambulante, tržnice i ostalih sadržaja. Tel.: 064-3690680.

Izrađujem po narudžbi ručno šivene tradicionalne ženske bunjevačke, šokačke, mađarske i bizovačke papuče. Tel.: 064 0543720.

Povoljno dekoriranje dvorana za vjenčanja i rođendane, izrada perlica za zvanice, poklon korpe i dekorativno pakiranje darova. Tel.: 064 0543720.

Prodajem ulični dio obiteljske kuće. U jednom dijelu potrebna adaptacija. Postoji struja, voda, kanalizacija, kablovska. U najljepšem je dijelu Kertvaroša. Cijena 40.000 eura. Tel.: 024 572-875, 063 8838747, 069 0094246.

Prodajem salaš i 2 jutra zemlje kod željezničke stanice Ljutovo, Mažuranićeva 21. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno TIP 500, TIP 400 meko i oštro od 1, 5, 25 kg. Tel.: 024562-415 ili 064 2779948.

Crikvenica, izdajem apartmane blizu mora. Tel.: 385 51 241053.

Mijenjam 2 jutra zemlje i salaš u Ljutovu za garsonjeru u Subotici. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno T-500 krušno, T- 400, čisto i T- 400 oštro. Po narudžbi pečem domaći kruh. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem bojler 10 litara, aspirator i električnu biciklu malu. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem kuću-vikendicu na obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

U centru se izdaje lijep poslovni ured od 35 m² – dvije prostorije s parkingom, na tihom

i mirnom mjestu. Cijena 100 eura. Tel.: 064 9738601

Prodajem kuću u Gornjem Tavankutu, 120 m², sendvič zid, etažno grijanje s okućnicom, Tel.: 061 1478823

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, tro-sobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Izdajem opremljen stan veličine 25 m četvornih sa zasebnim ulazom. Ulica Branka Pešića 41, Zemun. Dogovor na broj telefona 011 3077036 ili 011 2104257.

Povoljno prodajem manje skladište, podrum i tavanski prostor. Veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto plac, kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064 9640745.

Odmor u Vrbovskoj, otok Hvar, povoljno. Tel.: 063 7139337.

Prodajem 3 motike placa (2 km udaljen) iza Crvenog sela, blizu somborske ceste (10.000 eura) Tel.: 024 532570.

Prodajem starinsku spavaću sobu »čistu sobu«, stol, stolice, razna bunjevačka ruha: sefire, sukna, pregače, marame, ponjave, čaršave, muške čakšire, čizme (br. 43) i sl. Tel.: 024 528682.

Prodajem traktorsku prskalicu RAV 440 eura, zob, starinska klupa, dolaf, ormani. Tel.: 024 532570.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vuković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO

Iva – nova cura u kraju

Svoj šesti rođendan proslavila je *Iva Miljački Matak*. Mala Iva rođena je prvog studenog 2007. godine, upravo na Sve svete. Ovaj kršćanski praznik prati je svake godine na pomalo neuobičajen način, tada Iva i njena obitelj slave dan kada je ona došla na svijet.

S obzirom da je predškolka, polako se priprema za školicu. Kako saznajemo, abecedu je savladala, a s bakom Terezom, koja je naša redovita čitateljica, je uvježbava. Zsigurno će biti iznenađena kada pronađe svoju fotografiju i članak o sebi u našem listu kod svoje nane.

Iva pohađa zabavište Kolibri, predškolsku skupinu Srčko, ali također i glazbeno zabavište, jer obožava glazbu!

Pod utjecajem majke Martine i ujaka *Dejana Poljakovića*, višak energije izbacuje na tenisu, jer ova sportaška obitelj iznimno drži do fizičke spremnosti, sporta i natjecanja. Kada se toga zasiti, Iva ima i druge hobije. Poput mnogih drugih djevojčica, to je ljubav prema konjima. Suvremeni psiholozi naglašavaju pozitivan utjecaj koji na djevojčice ima druženje s konjima. Oni su tako specifična kombinacija snage, elegancije i poslušnosti s kojom se ženska djeca instinktivno poistovjećuju:

»Iva obožava životinje, pogotovu konje. Jedva čeka dan kada će moći krenuti u školu jahanja. Vrlo rado odlazi na Ergelu na Kelebiji, gdje istinski uživa. Inače, ima i godišnju kartu za palički ZOO vrt, te ga s ocem posjećuje svake druge nedjelje. Uopće

se nismo iznenadili kada je izjavila kako želi postati veterinarica kada poraste«, kaže majka Martina, profesorica informatike.

No, ove godine Iva svoj rođendan nije proslavila na isti način kao i ranije, s društvom iz vrtića u igraonici. Ovog puta željela ga je proslaviti doma, s nekoliko svojih najbližih prijatelja i prijateljica, što su joj roditelji i priuštiti. Slavljenička torta bila je remek-djelo kulinarnstva i dekoracije. Oličavala je junake igrice *Angry birds*, koju Iva jako voli. Slavljenica je držala u ruci i pračku, koja je osnovni rekvizit ove igre. No, za ovu prigodu objavljujemo fotografiju male slavljenice s jednim drugim slatkišem, i njen pobjednički pozdrav!

Nikola Perušić

Ispravak

U prošlom broju se u rubrici »Čestitamo« u tekstu »Krštenje vesele Ive« desila nenamjerna lektorska pogreška, te izjava *Sandre Horvat* nije prenešena ikavicom, kako je to bilo predviđeno. Ispričavamo se Sandri, jer je poznato stajalište naše ustanove da podipujemo ikavicu. Stoga ponavljamo njenu izjavu: »Dugo smo čekali bebu, nakon tri godine smo i uspili, dao nam je Bog, jako smo sritni! Baš smo hteli krstiti je u Maloj Bosni jer sam ja odavdi i tu smo i vinčani. Iva je inače jako veselo, zvrkasto dite. Sritni smo, srce nam je puno, bila je jako lipa misa, zahvaljujemo se župniku *Draganu Muharemu*«.

Uredništvo HR

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Samo nula fali

Piše: Branko Ivković

Faljen Isus čeljadi, ja jevo baš ručo pa se spremam užašit na moju biciglu i gasa u atar. Javili mi da dolazidu niki indžiliri kod jednog tu mog šorošanina mirit zemlju, pa ko velim da se i ja tamo pojavim, zlu ne tribalo. A jal, nemojte me krivo svatit, nisam ja od oni što bi da se više namiri, nisam vridan uradit ni ono što imam, a ne da mi triba još, ja se držim one stare da je dragi Bog svakom odmirijo isto, moj dida je divanijo da se niko na leđi nije ovajdijo, a izgleda da ni ja nisam stojo u tim redu kad se dililo. Tiram ja tako šorom i kontam niki, kad izleti jedno svinčje iz kuruza prid biciglu pa mal nisam uvatijo razor, to je Albi pobiglo kad je štrojio, doduše niki pametan odoro put skoro do betona, a da je mogo valjda bi i od betona ociko bar po brazde, tako sam kmijo u jedan betonski panj da sam se sav stresu od struje, av dedara mu njegovog mislim u sebi i ovaj pametnjaković kugod onaj car Trajan što divanidu da je imo kozje uši, metijo ovu kamenčinu za sto generacija. Čuo me moj komšo Josu pa će: Šta se srdiš Braniša, pa čovik obilužijo svoje, nema tu srca«. Pa nisam ja zloban na nj, al šta vridi tako zadugo mecat kad će svakako doć ovi što slikađu za banke i otkinit komad, a onda će morat micat panj. Šta se čudite oni tako radidu, dadu nam malo kreditića, onda naspore kamata i kamata na kamatu, pa cvrc, ajd komad zemlje kad se malo čovik trgne našpara i dokupi od usta odvajajuć, neda mu vrag mira pa nasidne opet na kake riklame, a na njima samo što nije zabadav i netriba oma ni plaćat,

eee to je taj vrag što baca gar, osladi se to »grejs« vrime pa posli nismo vridni vratit. Baš sam bisan prija podne sam na se, posli podne na cijo svit, ta kako očin ne vidimo da je sve to namišćeno da se naradimo, bez svojeg ostanemo, a ništa ne zaradimo, već mi ko guske u maglu, pa po sto puta. Ta još su naši stari divanili sićam se ko danas mojeg pokojnog dida Grge, kaže odeš vratit zelinašu, a ne možeš, a on još i veso: »Ta nema nevolje baćo, jevo na ovi vaši iljadu dodaćemo samo jednu nulu pa ćete vratit na godinu«. Ti sve veso ideš kući na godinu bome si još manje vridan i bome kad dođe Mijolj ti pakuješ iz salaša, od gazde postaneš bireš. Kažem ja vama čeljadi s ovim uncutima se nije sigrat, ovi su još gori neg kadgodašnji zelinaši, ta šta divanim oni stari bi kod ovi morali u škulu ić da naučidu drpat. Av otac je iz zubačom, nikako da je izglavim, upala mi između točka i šarhanja pa se s blatom namotala i neće napolje, morat ću kad se za dvajst, trist godina rešim menjat biciglu kupit ovu modernu što nema šarhanje, onda se neće moć zaglaviti, samo pošto sam ciguran da ni onda ovi neće opraviti atarove sav će mi tur bit od blata kad pada kiša, al šta ću, živ čovik svašta istrpi. Pripovido bi vam još štogod al ne smim da ne bi kogod čuo, utrevijo sam oslobodit biciglu pa idem dalje. Ajd zbogom, svratite nam u Ivković šor uvijek ste dobro došli! Sad se već priradilo pa ćemo se izdivanit, a prispijo je i rampaš se pritvorijo u vino.

15. studenoga 2013.

Niko može a niko i ne može

Bač Iva ope u velikomu čudu. Ladno, sipucka nikaka sitna gusta kišica, pa očeš nećeš, moraš se zavuč unutra i potpalit pećicu. Najdu se tude i koikake novine, a zapali se i televizija, pa da vidiš, novoga koliko očeš. Ko da su svi samo čekali jesen, pa da se rastrukuju i razdivanu. Niki dan došo kum Tuna i dono ne novine što ji bač Iva ne volji čitat, još otkako su za zadnjega rata toliko pljuvali po njegovima. Oma je i sam reko da je došo na bukaricu katarke, a novine baš kupijo u dućanu, pa veli da zajedno vidu šta j to novo. Na pridnje strane nikaki grmalji što se fodbaluju izmeđ dvi košarice što visu, al nigdi fodbala. Nikaka gužva, vi držu voga, ni noga. Bač-Iva ošo donet katarke, a kum Tuna sto okretat listove i tražit di je natrukovano šta se vidi na slike. I našo. »Bome, kume, vi se pravoga dovatili. Vaj veliki bradati je naj što država za njega dala kamaru novaca druge države, samo da ga tamo ne smistu u rešt što je istuko jednoga manjega od njega, al njevoga. Ko zna koliko bi moro tamo guljit, a vamo kod nas godinu ipo i još se zoto vrime vraganajst put potuko, vada da mu ne bude dosadno. A i može mu se, viš da ima u njemu meter ipo, a prike je naravi, pa ga se cila država boji. Sad se fodbaluje u naše države. Eto, vi zadobili njegove, pa šta će, neg uzdra po komu može. Neće oni njemu baš tako, ka se odmalena navadijo zadobijat«, veli dok jim je bačIva uljivo katarku u bukarice. »Bome, kume sićam se. Još onda sam isapijo da bi moja zote novce što su za njega dali, u njezne fabrike morala radit jedno šestopedest godina. A ja ti tu baš ništa ne razumim. Od njezne crkavice odbija se porez za državu, a iz toga poreza se druge države platilo zono što je on radijo. A neznam jel bi država tako štogoda platila i za nju?«, pita se bač-Iva. »Ta idi, kume, di bi? Ko se njoje boji, kad ima jedva priko pedest kila? A ne zna se ni tuč. Viš da država plaća samo zone od meter ipo. Gle samo koliko je bolesne dice, pa kad ji je tribovalo aperisat u druge države, niki od naši vladara oma stali divanit kako se nema, a na televizije oma napikali svit da se krene skupljat koliko triba. Istina, skupljalo se, al kad sirotinja skuplja to ni ne ide tako brzo, pa bome, u tomu čekanju više dičice i poumiralo. I nikoga ni ni malo sramota što se zote novce što su dali zovoga jednoga od meter ipo moglo aperisat i izličit jedno deset dice. I ta dica cigurno sutra ne bi nikoga tukla i pljuvala. A njevi dade i matere bi makar znali reć fala.«, svaj zasuzan veli kum Tuna i izdune bukaricu nabelo. »Ta neka tako, kume. Možda jim je i sramota, makar malo, samo ne smiju reć, vada se boju od vi od meter ipo. Dobro znadu kaki su. Sapu da uvik i od jačega ima jači, pa ko zna ko bi i kad i od koga mogo sorovat? Što bi pokojni dada reko, znadeš kako je oduvik bilo u ve države. Štogod pomisliš, niko može, a niko i ne može. I dok je svita i vika, tako će bit«, veli bač Iva i nalje jim još po jednu. Samo je jako izdanijo i bacijo novine uga ni ni pito zašto.

Piše: Ivan Andrašić

15. studenoga 2013.

Aretino: Tko ne pokazuje da ima mane, taj postaje neprijatelj ljudi.

Camus: Dobra volja ukoliko nije prosvjećena, može učiniti isto toliko zla koliko i zloba.

Aristotel: Najveća vrlina je sredina između dvije krajnosti.

Život je lijep!

Ranko Marinković

Koje godine i gdje se rodio hrvatski književnik Ranko Marinković?

Gdje je stekao akademsku naobrazbu?

U kojoj ustanovi je bio uposlen odmah nakon II. svjetskog rata?

Koliko godina je bio direktor drame zagrebačkog HNK-a?

Gdje je obnašao profesuru sve do umirovljenja?

Koja su njegova najpoznatija djela?

Koje godine je dobio NIN-ovu nagradu?

Kada i gdje je umro Ranko Marinković?

Umro je 28. siječnja 2001. godine u Zagrebu.
Godine 1965. - za roman Kiklop.
Kiklop, Glorija, Ruke.
Na Akademiji za kazališnu umjetnost.
Od 1946. do 1950. godine.
U Nakladnom zavodu Hrvatske.
Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
Rodio se 22. veljače 1913. godine na Visu.

Kaže momak djevojci nakon dvadeset godina zabavljanja:

- Zar ne misliš kako je vrijeme da razmislimo o braku?
- Pa, tko će nas htjeti ovako matore – odgovori mu djevojka.

- Perice, daj mi da vidim tvoju školsku knjižicu! - zapovijedi bijesno otac.

- Ne mogu tata!

- Zašto?

- Dao sam je Ivici da uplaši roditelje.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаче"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

VOJVODANSKA **Svaštara**

EVO OPET
ŠOROM
VRANCI
JURE

Srebrni jubilej ansambla »Hajo«

